GH. M. FRANŢESCU
INSTITUTOR

CÂTEVA PAGINI DIN TRECUTUL ŞCOALEI PRIMARE DOMNEŞTI

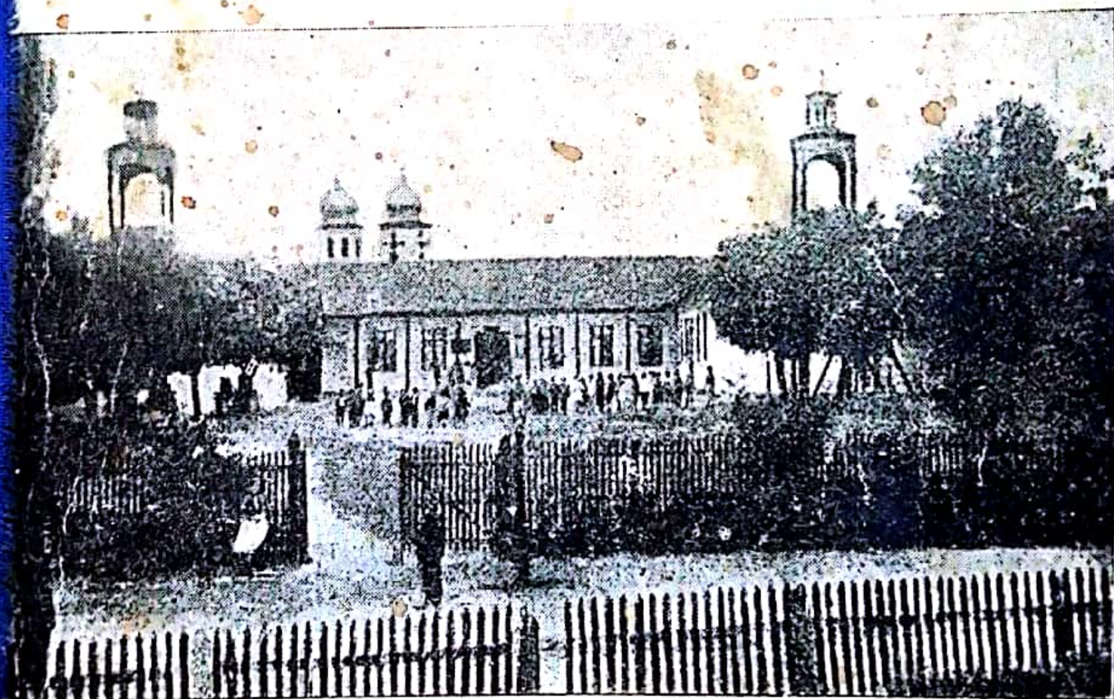
AZI

ŞCOALA PRIMARĂ DE BĂIEŢI No. 1 „NICOLAE SIMONIDE"

DIN PITEŞTI

CU OCAZIA IMPLINIREI A 103 ANI DELA INFIINŢARE

1833—1936

ŞCOALA VECHE

TIPOGRAFIA „ARTISTICA. P. MITU — PITEŞTI
1936

GH. M. FRANŢESCU
INSTITUTOR

CÂTEVA PAGINI DIN TRECUTUL ŞCOALEI PRIMARE DOMNEŞTI

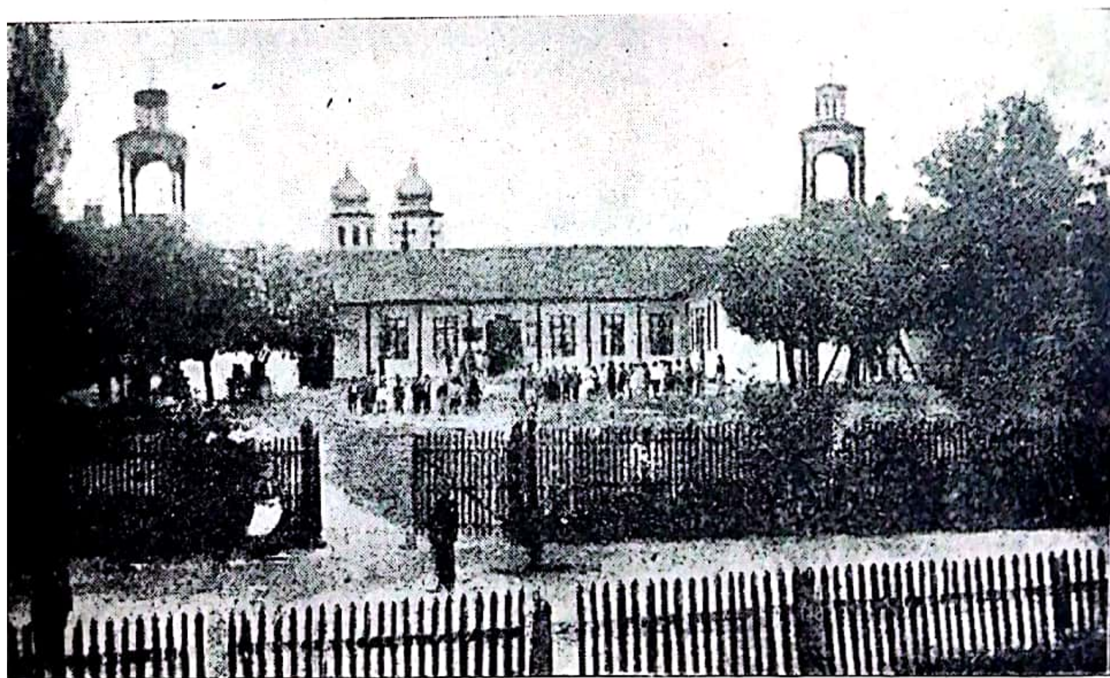
AZI

ŞCOALA PRIMARĂ DE BĂIEŢI No. 1 „NICOLAE SIMONIDE"

DIN PITEŞTI

CU OCAZIA IMPLINIREI A 103 ANI DELA INFIINŢARE

1833—1936

TIPOGRAFIA „ARTISTICA", P. MITU — PITEŞTI
1936

In amintirea celor ce-au dat micilor copilaşi, dela şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, tot ce au avut mai nobil în sufletul lor, se închină rândurile ce urmează.

PREFAȚĂ

Cine are dorința de a cunoaște trecutul și se apucă să-l răscolească, dela început, are o mare decepție, căci lipsa actelor scrise și a persoanelor martore ale acelor timpuri, te fac să nu mai poți găsi nimic sau aproape nimic.

Și ce bruma acte au mai rămas din trecutul îndepărtat, vitregia vremurilor și de multe ori răutatea și nepriceperea omenească le-au distrus, nedându-le nici cea mai mică însemnătate.

Arhiva veche a școalei primare de băieți No. 1 din Pitești, cea mai veche instituție școlară din acest oraș, conținând documente și hârtii din timpurile îndepărtate, a fost ridicată la 1916 și dusă aiurea, de unde probabil s'a mistuit în foc, încălzind cine știe ce trupuri streine de neamul nostru sau a servit de împachetat diferite alimente cu care s'au hrănit oameni cari n'au știut să prețuiască mai mult ambalajul decât bucățica de carne sau alt aliment ce le-a potolit foamea în acele zile de tristă amintire.

Deși decepționat dela început, totuși nu voiu pierde curajul și, așa cum voiu putea, sprijinit pe actele ce voi mai găsi, pe diferite amintiri comunicate și mie și chiar pe prezumțiuni, de va fi cazul, voiu căuta, ca în mod sumar, să reconstitui un mic istoric al celei mai vechi școală primară din Pitești și prin exemplul acesta să dau îndemn generațiilor viitoare ca să păstreze și să dea atențiunea cuvenită actelor și documenteior ce posedă și cari mai târziu vor deveni isvoare neprețuite pentru cunoașterea diferitelor timpuri, ce vor ajunge și ele ale trecutului.

In acest mic și prea sumar istoric, voiu căuta să lămuresc primele începuturi ale acestei școaie, continuând până în vremurile de azi; să reîmprospătez numele celor ce între zidurile ei au dat tinerilor ce i-au ascultat, tot ce au avut mai nobil și mai frumos

în sufletele lor, căutând să facă din ei oameni luminați și cât mai folositori neamului; istoricul localurilor ce i-au adăpostit, comitetul școlare cari i-a îngrijit cu sumele trebuincioase și apoi, ca încheiere, diferite amintiri ale aceloea ce și-au primit instrucțiunea și educația între pereții acestei instituțiuni, care au avut bunăvoința să răspundă apelului meu.

Mulțumesc și rămân recnnoscător tuturor celor ce mi-au dat diferite știri ce completează această sumară lucrare, precum și celor ce au așternut pe hârtie și mi le-au trimis, câteva cilpe din vieața școlară.

Dacă această mică încercare nu va satisface în totul pe unii sau va avea unele lipsuri, să servească cel puțin ca un îndemn pentru alții, cari să caute s'o completeze și prin cuaoștințe mai superioare și mijloace materiale mai mari să-i dea aspectul și întinderea ce ar merita.

GH. M. FRANȚESCU

Pitești, 1936 Ianuarie 20.

I. ISTORICUL.

S'au împlinit 100 de ani dela înfiinţarea şcoalei primare de băieţi No. 1 din Piteşti. Au trecut 100 de ani de când această bătrână instituţie împarte, cu multă dărnicie, darurile sale binecuvântate de Dumnezeu şi pline de rod, la atâtea generaţii, care s'au înnoit an cu an.

S'au împlinit 100 de ani, căci — lucru sigur — această şcoală a început să funcţioneze — *ca şcoală publică românească* — în anul 1833.

In urma dispoziţiunilor din regulamentul organic, Generalul Kiselef a pus între altele şi şcoalele în rânduială, făcând chibzuire ca în toate oraşele de căpetenie ale judeţelor să se afle câte o şcoală de metodul Lancasterian, având fiecare câte 2 clasuri: unul pentru deprindere la citire şi la scriere, iar altul pentru învăţăturile elementare de catechism, de aritmetică, de geografie şi de gramatică[1]).

Cele mai multe măsuri din regulamentul organic privitoare la şcoli, s'au aplicat în 1832 şi 1833, şi tot acum s'au înfiinţat şcoli publice. în capitala fiecărui judeţ, s'a înfiinţat în 1832 şi 1833 câte o şcoală primară, numită mai în urmă şcoală normală[2]).

Douăsprezece din aceste şcoli s'au şi deschis, iar celelalte şapte s'au întârziat a se aşeza, din pricină că nu s'au dat încă pe la acele locuri încăperi cuviincioase[3]).

In bugetul şcoalelor pe 1832, trecându-se suma necesară şi pentru şcoala naţională din Piteşti, magistratul oraşului a închiriat, dela 23 Aprilie 1832, casele

1) Discursul P. Poenaru la 28 August 1832 V. A. Ureche.
2) I. Brezoianu, Instituţii din trecut.
3) P. Poenaru, Discurs ţinut la 28 August 1832 V. A. Ureche.

Maioresei Anichii Enghel de sub îngrijirea Postelnicului Anton Emanoil. Până la această dată — deşi trebuia — nu s'a putut deschide şcoala, negăsindu-se locul potrivit[1].

Eforia Şcoalelor, prin reprezentanţii ei, ceruse, încă din 1831, profesorilor şcoalei naţionale din Bucureşti, să recomande, dintre şcolarii cei mai buni, institutori pentru judeţele unde se hotărîse a se înfiinţa şcoli primare în 1832.

Profesorii şcoalei naţionale, la 14 Octombrie 1831, au recomandat Eforii şcoalelor mai mulţi tineri, cari erau bine pregătiţi şi meritau a fi numiţi institutori pe la şcoalele judeţene. Intre ei figurează şi Nicolae Simonide, pentru şcoala naţională din Piteşti[2].

Deşi se închiriase localul, se recomandase profesorul, şcoala din Piteşti nu s'a deschis în 1832, din cauză că nu se putuse confecţiona la timp mobilierul necesar.

In anul 1832, Generalul Kiselef, ca să se informeze de situaţia reală a şcoalelor din Valahia, a numit o comisiune, care să studieze situaţia acestor instituţiuni. Comisiunea aceasta, compusă din: Locot.-Colonel Fonton de Verayon, asesorul de colegiu Şuţu, consilierul onorar Dendrino şi Dr. în medicină N. Picolo, a alcătuit un raport pe care l-a înaintat Generalului Kiselef la 31 Martie 1832. In acest raport se arătau mai multe şcoale vacante, între care şi cea publică din Piteşti[3].

Eforia şcoalelor a trimis profesor la şcoala din Piteşti, abia la 15 Ianuarie 1833, pe Nicolae Simonid. Pană la această dată nu s'a trimis profesor, de oarece se aştepta să se termine confecţionarea mobilierului[4].

La 10 Februarie 1833, Nicolae Simonid a făcut cunoscut Eforii Şcoalelor, că, la *5 Februarie 1833*, a început şcoala în prezenţa autorităţilor şi a oamenilor de seamă din oraş, cu un număr de 50 şcolari[5].

1) Arh. Stat. Minist. Instr. Dosarul No. 4137, fila 47.
2) V. A. Ureche. Istoricul şcoalelor.
3) V. A. Ureche. Istoricul Şcoalelor.
4) Arh. Stat. Minist. Instr. Dosar No. 4137 fila 79.
5) Ibid pag. 91.

Probabil că această şcoală a mai funcţionat şi cu mult mai înainte de această dată, dar cu învăţământul predat în limba grecească şi cu dascăli greci. Aşa se pomeneşte de un dar, în sumă de 7500 lei, făcut de Episcopul Iosif al Argeşului (1793—1820), din al cărui venit să se plătească un dascăl şi un doctor în Piteşti.

NICOLAE SIMONIDE
Intâiul director şi profesor

Venitul acestei danii, în sumă de 600 lei, se găseşte trecut în bugetul şcoalelor din Muntenia. pe mai mulţi ani.

De aici înainte, *10 Februarie 1833* şcoala publică din Piteşti a început să funcţioneze în mod regulat, ca şcoală cu învăţătură românească şi pentrucă a fost susţinută cu bani din bugetul statului, a purtat multă vreme şi numele de şcoală domnească.

Odată deschisă, au alergat la şcoala lui Simonide o mulţime de băieţi şi fete, toţi dornici de învăţătură în frumoasa limba românească şi recrutaţi din toate straturile sociale, figurând între ei şi mulţi feciori de boieri, retraşi din şcoalele greceşti.

La vârsta de 13 ani, Ion Brătianu fu încredinţat lui Simonide, un discipol înflăcărat al lui Gheorghe

Lazăr. Educatorul depuse un devotament aşa de mare în instruirea tânărului său elev, iar acesta făcu în puţină vreme atât de neobişnuite progrese, încât şcolar şi profesor se legară adânc sufleteşte unul de altul şi când ceva mai târziu părinţii lui Ion Brătianu smulseră pe fiul lor de lângă inimosul dascăl, pentru a-l destina carierei ostăşeşti, mâhnirea fu cumplită de amândouă părţile[1]).

Ion (Brătianu) rămas singur acasă fu trimis la şcoala română deschisă de Simonide, elevul lui Lazăr. Aci simţămintele lui grecofile se schimbară în vrăjmăşie şi peste 40 de ani, cu mare veselie şi satisfacţie ne povestea tata râzând, faţă de D. Simonide, cum dânsul şi tovarăşii săi de şcoală, între cari fraţii Bălcescu, înflăcăraţi de vorbele patriotice ale profesorului român, spărseseră ferestrele dascălului grec din Piteşti. Ba Dincă Brătianu, pe atunci prefect, fu nevoit să potolească această manifestaţie[2]).

Din aceste afirmaţiuni se poate dovedi că, înainte de acea vreme, nu existase în Piteşti şcoală cu învăţătură românească, ci numai grecească, la care învăţase întâiu şi Ion Brătianu.

Numărul şcolarilor dela şcoala naţională din Piteşti crescuse în scurt timp aşa de mare, încât Nicolae Simonide raportează, la 4 Octombrie 1833, Eforiei Şcoalelor, că numărul elevilor dornici de învăţătură s'a urcat la 170 în clasa I şi II şi cu cei ce trec în clasa III şi cere să i se mai dea un ajutor de oarece nu dovedeşte a face faţă cerinţelor[3]).

Astfel înfiinţată în anul 1833 şi cu un singur profesor, această şcoală a continuat aşa mai multă vreme, având, potrivit dispoziţiunilor din acele vremuri, numai trei clase la care se predau următoarele obiecte de învăţământ: *Clasa I şi a II-a:* Citirea şi scrierea după metodul Lancasterian, cele patru lucrări ale aritmeticii, din gând şi cu numere simple. *Clasa III.* Catechismul,

1) Ion C. Brătianu. Lucrare Comemorativă pag. 6.
2) Sab. Cantacuzino. Din vieaţa familiei I. C. Brătianu.
3) Arh. Stat. Minist. Instr. Dosar No. 4137 fila 171.

elementele gramaticii române, geografia, elementele aritmeticii practică până la fracțiuni inclusiv [1]).

Pentru a se controla înaintarea la învățătură a școlarilor, pe acea vreme se dădeau examene publice la finele fiecărui semestru și la finele anului. In lista ce urmează se găsesc trecuți școlarii cari s'au cercetat la examenul din Septembrie 1834.

Cititul.

1. Gheorghe Brașoveanu Elenca.
2. Constantin Hangiu Smaranda.

Catechismul.

1. Serghiad Marița.
2. Cornățeanu Fotinia.

Gramatica.

1. Vasile Protopop Tache. Etimologia.
2. Popescu Ioan. Sindaxis.

Aritmetica.

1. Conciociviciu Agatia: frângeri.
2. Tăınășescu Tache: numere completive.
3. Teodor Petrache: tovărășii.
4. Brătianu Ion: reguli de trei compuse și extracții de rădăcini cubice.

Gheografia.

1. Stan Costache.
2. Vasile Protopop Vasile.

Profesor, (ss) **N. Simonid.**

1834 Septembrie 20, Pitești [2]).

In anul 1838, dându-se o nouă împărțire școalelor primare, în urma măsurii ce se luase de a se înființa

1) V. A. Ureche. Istoricul Școalelor.
2) Arh. Stat. Minist. Instr. Dosarul No. 4137 fila 325.

şcoli primare la sate sub conducerea paracliserilor şi cântăreţilor, cari vor urma anumite cursuri la şcoalele judeţene, de aici înainte, şcoalele din capitala judeţului, deci şi aceasta din Piteşti, au luat numele de şcoli normale [1]).

Această şcoală, prin profesorul său, a pregătit o mulţime de tineri şi chiar vârstnici, cari au plecat ca dascăli de româneşte, în şcoalele comunale înfiinţate prin comunele şi satele judeţului Argeş, cum şi în judeţele vecine. In anul şcolar 1838—1839 au fost înscrişi în această şcoală 131 şcolari.

La 9 Iulie 1843, Nicolae Simonide, simţindu-se bolnav, îşi înaintează demisia din postul de profesor, însă Eforia şcoalelor probabil nu i-a primit-o, deoarece îl găsim funcţionând şi după această dată [2]).

Mai târziu, Nicolae Simonide fiind numit revizor şcolar, Eforia numeşte, pe ziua de 10 Octombrie 1843, profesor la Piteşti, pe Toma Sergiescu [3]).

Numărul şcolarilor crescând mereu, Eforia Şcoalelor prin jurnalul No. 199 din 3 Martie 1846, numeşte ajutor de profesor la această şcoală pe I. Rădulescu, pentru clasa I şi II, cu leafa de 100 lei pe lună [4]).

De aici înainte, şcoala a avut doi profesori, cu elevii împărţiţi tot în trei clase, predând unul la clasa I unită cu a II-a şi altul la clasa III-a.

In ziua de 10 Septembrie 1846, această şcoală a avut deosebită onoare de a fi vizitată de Măria Sa Domnitorul Munteniei, G. Bibescu. Profesorul Toma Sergiescu a raportat despre acest fericit eveniment Eforii Şcoalelor în modul următor:

„Luni seara, la 9 ale următorului Septembrie, sosind aici în oraşul Piteşti, Măria Sa prea înălţatul nostru Domn, a doua zi Marţi, la ora 10, au vizitat şi această şcoală normală, unde intrând mai întâiu în sala clasului al treilea, au cercetat cea mai mare parte din şco-

1) V. A. Ureche. Istoricul Şcoalelor.
2) Arh. Stat. Dosar No. 2700 fila 364.
3) Ibid fila 401.
4) Dosar arh. stat. No. 1705, fila 140.

lari la toate învăţăturile ce li se predau după regulamentul şcoalelor, precum şi pă câţiva din candidaţii şi învăţătorii satelor, carei toţi erea adunaţi aici spre acest sfârşit, când totdeodată i s'au înfăţişat şi de suptînsemnatul raport cu relaţie de starea şcoalelor acestui judeţ şi cuvânt făcut din parte-mi către Măria Sa. Apoi trecând şi în cealaltă sală a clasului I şi al II-lea şi cercetând şi acolo vreo trei, patru şcolari la învăţăturile ce se urmează în acele clasuri, au plecat în sfârşit arătând către noi profesorii părinteasca mulţumire pentru silinţa întrebuinţată asupra înaintării tinerimei, care mulţumire se dovedeşte mai bine din gratificaţia ce au dăruit la şase şcolari din cl. III câte 2 galbeni de fiecare şi osebit la alţi 13 şcolari sărmani din aceste clasuri cărora le-au cumpărat cărţile trebuincioase ce avea lipsă. Acestea dar spre îndeplinirea poruncei cinstitei Eforii de supt art. 880,. plecat le fac cunoscut, alăturând totdeodată în copie atât raportul şi relativa dată Măriei Sale cât şi cuvântul cc zic mai sus că i-am înfăţişat. Profesor, Toma Sergiescu.

In raportul asupra şcoalelor din oraş şi judeţ arată că şcoala din Piteşti are în total 142 şcolari, adică 50 în cl. I, 50 în cl. II şi 42 în cl. III. In judeţ sunt 179 de şcoli comunale cu 4692 şcolari şi că în Piteşti mai sunt opt şcoli private.

Discursul rostit cu această ocazie era următorul:

Inălţatele şi înţeleptele Măriei Voastre cugete *ce le aveţi* pentru viitorul şi fericirea patriei noastre a cărei înaintare o chezăşuiţi printr'atâtea întreprinderi faimoase, părinteasca-vă îngrijire cu care neîncetat protectaţi pe toţi supuşii Inălţimii Voastre asupra îmbunătăţirilor materiale şi morale, şi în sfârşit priveghierea cea deasă ce faceţi poporului român în toate ramurile, ca să vă încredinţaţi mai deaproape de ştarea progresului, toate acestea contribuesc a face ca să nu poată fi inimă care să nu fie pătrunsă de sentimente de recunoştinţă către un astfel de scump oblăduitor.

Aceste simţiri, Prea Inălţate Doamne, le crez a fi înrădăcinate în toţi de obşte, după aceia ce simt în

adâncul inimii mele, după ceiace am citit în sufletul a 179 învăţători de sate încredinţaţi îngrijirei mele, care au ţinut şcoală în iarna trecută şi în al şcolarilor orăşani şi săteni al căror număr s'au urcat în cursul acestui an la 4834, care toţi aceştia împreună cu celelalte clase ale lăcuitorilor, aşteaptă cu nerăbdare părinteasca Măriei Voastre cercetare, ca să aibă cinste a vă depune la picioare a lor zmerită supunere şi urări însoţite de rodul ce au putut culege, potrivit cu vârsta, talentele, împrejurările şi vremea de când fiecare se află la învăţătură, fiind încredinţaţi din părinteasca râvnă a Măriei Voastre că n'ar putea aduce nici un prinos mai plăcut inimei Inălţimii Voastre decât un spor într'o învăţătură întemeiată pe frica Domnului.

Cu asemenea sentimente, Prea Luminate Doamne, întemeiate pă astfel de baze, nu poate fi îndoială că tinerimea română, această regeneraţie a neamului ne va păstra pomenirea Măriei Voastre ca cea mai dulce suvenire, făcând-o să treacă crescând din secol în secol.

Aceasta, Prea Inălţate Doamne, este scumpul preţ cu care viitorul plăteşte ostenelile bărbaţilor celor mari şi întru care singuri îşi razmă toată nădejdea şi mângâerea, căci numai viitorul este care cernând adevărul de pleava patimilor, le va da dorita răsplătire cu cumpăna cea meritată. In toate prilejele Măria Voastră aţi dat dovezi netăgăduite de neobosita sârguinţă pentru toate interesile naţii şi mai cu seamă pentru fericirea acestei tinerimi. Spre îndeplinirea dar a sfintelor planuri ale Măriei Voastre pentru binele acestei ţări, chiamă şi ea cu căldură puterea cerească, prin al căria ajutor să puteţi sfărâma stavilile împiedicătoare spre a ajunge cu norocire la ţinta dorinţelor Inălţimii Voastre şi a nădejdiilor naţii. Iar acum vă urează împreună cu mine ca cu toată strălucita Măriei Voastre familie, să trăiţi mulţi şi fericiţi ani.

N. B. Mai înaintea acestui cuvânt s'au rostit de către o şcolăriţă ce au întâmpinat pă Măria Sa la uşă, următoarea felicitaţie.

Prea Inălțate Doamne!

Strălucita-vă venire, pă la noi iarăși părinte,
Cu-a mea rară bucurie ș'astăzi încă o slăvim;
Și prinoase îți aducem, urări dulci în mici cuvinte,
Căci cum vezi a noastră vârstă, nu știm mai mult să rostim.

Decât zicem: Să trăiți
Intru mulți ani fericiți [1]).

In urma unui alt Proect de organizare din anul 1847, școalele județene și deci și aceasta primesc numele de școli elementare de oraș, învățându-se acum: scrierea, citirea, catechismul, gramatica, *elemente de istorie* și geografie, elemente de aritmetică cu fracții, menținându-se dispoziția de a fi o singură școală în fiecare capitală de județ.

La 29 Mai 1848, Toma Sergiescu cere Eforiei Școalelor să nu se instaleze spitalul de holerici în școala ce peste o săptămână va fi terminată din reparație, ci să mai aștepte până se va muta școala din localul în care se află actualmente și să se instaleze acolo spitalul cum a mai fost și altădată [2]).

Nu se știe ce măsură s'a luat în urma acestui raport al lui T. Sergiescu, dar dintr'un alt raport al său din 12 Iunie 1848, se vede că școala s'a închis din ordinul doctorului districtului Argeș, spre a nu se răspândi holera care începuse a secera [3]).

Odată cu desfășurarea evenimentelor revoluției din 1848 școlile se închid și cu ele și cea din Pitești [4]).

S'a început o prigoană contra învățătorilor acuzați de propagandă revoluționară.

„Spre toamna anului 1848, intrând oștirile rusești în țară, școalele publice se închid, profesorii simt loviturile streinilor. Arestările încep cu duiumul, maltratările se efectuează pe o scară largă. Toți cei bănuiți

1) Arh. Stat. Min. Instr. Dosarul Nr. 1705, fila 405–413.
1) Ibid fila 402.
1) Dosarul 1705 Arh. Stat. fila 404.
2) Arh. Stat. Minist. Instr. Dosar 2260 p. 28.

de buni patrioţi se trimet la carcera dela Văcăreşti, fără nici o consideraţiune către faptele sau dreptul lor. Profesorii din toate unghiurile ţării suferă furia năvălitorilor cu resemnaţiunea martirului" [1])

Şcoala a rămas închisă până în anul 1851. La 17 Octombrie 1850, Domnitorul Stirbei a ordonat deschiderea Şcoalelor din ţară pe 1 Ianuarie 1851 şi a invitat pe cei ce ar dori să devină profesori să dea un examen, iar Şcoalele din oraşe vor avea 4 clase[2]).

In Iulie 1851, mai mulţi locuitori din Piteşti, printre care: Ioan Gäleşescu, G. Protopopescu, Gheorghe Ştefanopol, A. Pănciulescu şi N. Câmpeanu, fac cerere către Domn să dea ordin să se deschidă şcoala ce din pricina evenimentelor revoluţionare stă închisă, cu mare pagubă a tinerimii[3]).

La 11 Septembrie 1851, Departamentul trebilor din năuntru scrie Eforiei Şcoalelor să îngrijească a se deschide şcoala din Piteşti, de oarece a primit înştiinţare că şi reparaţiile ce se făceau la numita şcoală s'au terminat definitiv[4]).

La 23 Octombrie 1851, cârmuirea judeţului Argeş face cunoscut Eforiei Şcoalelor că noul profesor, numit pe data de 23 Octombrie 1851, pentru Şcoala din Piteşti, Anton Oncescu, a sosit ş'a început învăţătura[5]).

La 20 Octombrie 1851 fusese numit profesor la Piteşti şi D. Şerbănescu care începuse lecţiile tot la 23 Octombrie 1851, la clasa I şi II; Oncescu fiind pentru clasa III-a[6]).

Astfel s'a redeschis această şcoală la 1851, cu aceşti doi profesori şi cu un număr de 202 şcolari. Fiind singura şcoală publică în acest oraş, ea a fost mixtă, având înscrise numai în acest an, 19 fete în cl. I, 10 fete în clasa II şi 3 fete în clasa III-a.

3) I. Brezoianu. Instituţii din trecut.
1) V. A. Ureche. Istoricul Şcoalelor.
4) Arh. Stat. Dos. 2260 p. 29).
1) Arhiva Stat. Dosar 2260 pag 33.
2) Ibid pag. 78.
3) Ibid fila 82.

La 27 Februarie 1852, printr'o circulară No. 381, trimisă şcoalei publice din Piteşti, Eforia şcoalelor i-a pus îndatorirea să nu se mai primească fete în şcoală, iar cele înscrise să fie îndepărtate. Ordinul a fost executat şi toate fetele din şcoală au fost îndepărtate.

La 25 Mai 1852, N. Simonide, care era Revizor şcolar, raportează Eforiei Şcoalelor că, inspectând şcoala din Piteşti, a găsit-o în bună stare şi cu un total de 134 elevi în cl. I, II şi III, iar în biblioteca şcoalei nu se mai aflau decât câteva cărţi[1]).

ANTON ONCESCU
Al treilea director

La 12 August 1852, Anton Oncescu a cerut să se înfiinţeze cl. IV pentru elevii ce au absolvit cl. III, lucru ce Eforia Şcoalelor a aprobat şi la Martie 1853, dintr'un raport al revizorului N. Simonide, rezultă că erau 7 elevi în clasa IV la care preda tot Oncescu profesorul clasei a III-a[2]).

In Septembrie 1853, se trece în buget clasa IV şi astfel Anton Oncescu predă la cl. IV, D. Şerbănescu

1) Arhivele Stat. Dosar 2260 pag. 100.
2) Ibid fila 119 şi 150.

trece la clasa III, iar la cl. I și II se numește Vasile Drăgoșescu[1]).

De aici înainte, școala a funcționat cu 3 profesori și cu patru clase, având unite clasa I și II sub conducerea unui profesor. Se predau următoarele obiecte de învățământ: *Clăsa I* Citirea, scrierea, învățătura rugăciunilor și prinţipuri de numerație; *clasa II:* Citirea, scrierea, catechism (prescurtare de istorie sfântă), patru lucrări ale aritmeticii; *clasa III:* Citirea, scrierea, istoria sfântă, începuturi de gramatică, aritmetica, elemente de geografia fizică; clasa IV: citirea slobodă, elemente de geografie civilă, prinţipe de geometrie, elemente de gramatică, prinţipe de desemn liniar, istoria naturală și aritmetica.

La 10 Octombrie 1853, la cererea podpolcovnicului Nichitin, general vahmaister al spitalelor rusești, comitetul de inspecție al școalelor din Pitești împreună cu

V. URZESCU
Al patrulea director

magistratul orașului sunt nevoiți să evacueze școala din localul ei spre a înființa în locu-i un spital cu 50 de

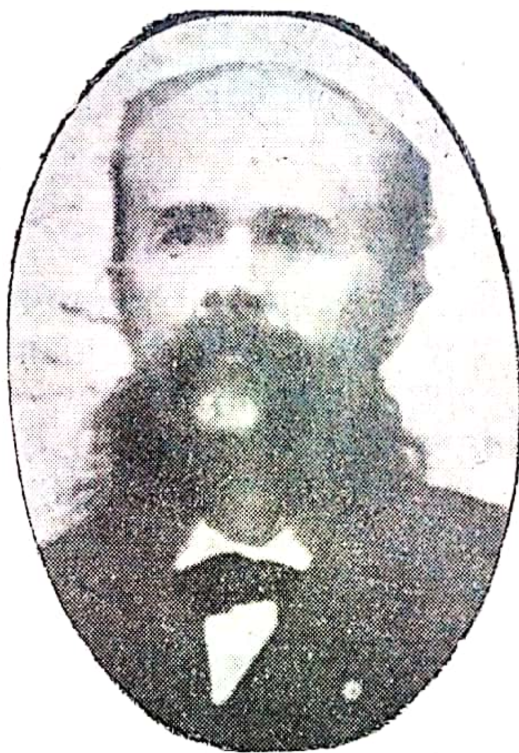
1) Arh. stat. Minist. Instr. Dosar 280 fila 356.

paturi pentru armatele rusești. Școala s'a mutat în niște case închiriate în oraș, unde și-a continuat activitatea[1]).

In Iunie 1856, Anton Oncescu, profesorul clasei a IV, a cerut să fie mutat din Pitești și în locul lui a fost numit Vasile Urzescu[2]).

La 10 Mai 1858, Vasile Drăgoșescu, profesorul dela clasa I și II, fiind mutat la Ploești, a venit în locul său, Dimitrie Micescu institutor la Slatina[3]).

La 16 Noembrie 1861, Dimitrie Șerbănescu, profesorul clasei a III, fiind permutat după cerere la Brăila, în locul său a venit Alexandru Teodosiade[4]).

ALEXANDRU TEODOSIADE
Al cincelea director

Cu începere din anul școlar 1861—1862, școala a avut următorul personal: Dimitrie Micescu la cl. I și a II, Alexandru Teodosiade la clasa III și Vasile Urzescu la clasa IV, cu obiectele de învățământ arătate mai înainte, pe lângă care s'au mai adăugat: la cl. II păr-

1) Arh. stat. Dosar No. 2260 fila 197.
2) Arh. stat. Min. Instr. Dosar 4337.
3) Dos. No. 2749 fila 94.
4) Ibid fila 413.

ţile variabile ale gramaticii şi exerciţii geografice; la clasa III recitări şi declamaţii, iar la clasa IV recitări şi declamaţii, cosmografia, contabilitatea în partida simplă şi istoria patriei.

In urma organizării dată şcoalelor prin legea dela 1864, din anul şcolar 1864—1865, şcoala a început să funcţioneze cu 4 institutori, conducând fiecare câte o clasă, despărţindu-se cu începere de aici înainte clasa II de a I.

Tot acum s'a numit la clasa I, pe 1 Septembrie, Al. Ionescu, la clasa II Samoil Ostăşescu, la clasa III trece Dimitrie Micescu, iar la clasa IV Al. Teodosiade, care este numit şi director, în locul lui V. Urzescu, care este numit revizor şcolar. La 1 Noembrie 1864, a intervenit o schimbare, numindu-se la clasa I Manea Belu, iar la clasa II, în locul lui Samoil Ostăşescu, trece Al. Ionescu.

Se constituise, încă din 1837, comitetul de inspecţie al şcoalelor din judeţ, compus din oamenii cei mai de seamă sub preşedinţia conducătorului judeţului. Astfel în 1837 era compus din stolnicul D. Brătianu şi stolnicul Ion Socolescu, iar în 1864—1865 din următoarele persoane: C. Manolache preşedinte, Coculescu şi V. Urzescu membri.

Programa acum cuprindea următoarele:

Clasa I.

Cunoaşterea literilor, silabisirea, citirea. Formarea literilor şi scrisul după model. Formarea numerilor. Calcul de memorie. Invăţarea de rugăciuni pe dinafară.

Clasa II-a.

Lecturi pe cărţi. Elemente de catechism p. I. Cele 4 operaţii cu numere întregi pe tablă. Distingerea părţilor cuvântului şi formele gramaticale. Scrierea după model şi dictando.

Clasa III-a.

Lecturi felurite pe cărţi. Caligrafia. Elemente de catechism p. II. Istoria sacră. Testamentul vechiu. Aritmetica: numere complexe, fracţiuni, regula de trei simplă. Geografia ţărilor române. Gramatica română. Etimologia. Istoria Românilor până la Colonizarea Daciei.

Clasa IV-a.

Istoria Românilor dela colonizare şi până în zilele noastre. Din gramatica română: sintaxa şi ortografia. Geografia fizică şi politică a celor 5 continente. Caligrafia şi desemn liniar. Aritmetica: regula de trei compusă, dobânzi, repartiţiuni şi cunoaşterea măsurii. Catechism p. III. Istoria noului testament. Lecturi pe cărţi cu diferite litere de tipar şi scris.

Anul şcolar cuprindea până acum 11 luni, cu o vacanţă de 8 zile la Crăciun, 15 zile la Paşti şi a 12 lună era socotită vacanţă mare. El era împărţit în 2 semestre. Notarea răspunsurilor elevilor se făcea cu cifre dela 1—4, având nota unu semnificaţia de eminent, 2 bine, iar cei notaţi cu 4 rămâneau repetenţi.

Directorul şcoalei putea aproba acestora să dea un al doilea examen şi la nevoie chiar şi al treilea, însă într'un timp determinat.

Se punea câte o notă pe lună la fiecare obiect şi una la examenele generale dela finele semestrului şi sfârşitul anului. Examenul general se făcea sub conducerea ocârmuitorului judeţului.

Metodul de predare, până la formarea învăţătorilor în şcolile speciale, era cel lancasterian, întrebuinţându-se într'o largă măsură monitorii. In pereţii clasei erau fixate mai multe semicercuri de fier, în dreptul cărora erau aşezate pe perete tablouri cu litere, silabe şi cuvinte, de care şcolarii erau despărţiţi prin acestea. Monitorii explicau fiecare literă, apoi ordonau scrierea ei de către şcolari cu degetul pe nisip, care era aşezat pe o bancă lungă din faţa clasei. Ei observau cum

scriau şcolarii, îndreptau greşelile, apoi se netezia nisipul cu o scândură lată şi urma mai departe scrisul altei litere.

Prin legea şcolară din 1864, instrucţiunea elementară era obligatorie dela vârsta de 8 ani şi până la 12 ani, iar părinţii, cari nu-şi trimeteau copiii la şcoală, erau puşi să plătească o amendă de 20 parale pentru fiecare zi de lipsă, (art. 36). Cine primia în serviciul său un copil mai mic de 12 ani, eră amendat cu 100 lei. (art. 37). Amenzile se vărsau în folosul şcoalei. (art. 39).

Statul plătia personalul învăţător, administrativ şi o subvenţie pentru materialul de şcoală, cărţi, hârtie etc. la copiii fără mijloace. Comuna dădea localul, mobilierul şi lemnele de încălzit. (art. 42).

Se dispunea ca anul şcolar să înceapă la 1 Octombrie şi să termine în luna August, având o vacanţă de 8 zile la Crăciun, 15 zile la Paşti şi toată luna Septembrie. (art. 49).

Erau 2 examene generele: unul în săptămâna care preceda săptămâna patimilor şi altul în cele din urmă zile din August, după care se făcea şi împărţirea premiilor.

Institutorul dela clasa superioară avea şi însărcinarea de director.

Pentru controlul învăţământului se dispunea numirea unui revizor pentru un judeţ sau două şi la trebuinţă mai mulţi subrevizori. Ei nu mai aveau altă funcţiune.

Prin decretul No. 963 din 3 Iulie 1865 se aduc mai multe modificări legii din 1864, astfel: Şcolile urbane vor ţine vacanţă dela 1 Iulie până la 15 August, 8 zile la Crăciun şi 15 zile la Paşti, duminicile şi sărbătorile de peste an. Examenele se vor ţine astfel: primul dela 2—5 Ianuarie şi altul dela 20—27 Iunie. Examenele se vor anunţa din vreme pentru ca publicul doritor de a urmări progresul învăţământului să poată lua cunoştinţă, iar primăria locală trebuia să-şi trimită delegaţii săi, cari la sfârşit făceau un raport amănunţit asupra celor constatate.

Celor ce absolviau cursul primar li se elibera un atestat în felul acestui model și a cărui cuprindere era următoarea:

ATTESTATU

De Classele Primari.

Dupe delegațiunea Ministrului Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și al Instrucțiunei publice, se încredințează că elevul Cosmescu Constantin, născut la annl 1853 în comuna Bunești, distr. Argeșiu de religie ortodoxă a terminat cursul învățăturilor primari prescrise de programul lucrător, meritând notele următoare: terminând cele trei clase.

Din religiune: *Bine*	Din gramatică: *Bine*	Din aritmetică: *Bine*
„ Lectura: *P. Bine*	„ Istoria Românilor: *Bine*	„ Desemnu: *Bine*
„ Caligrafia: *Bine*	„ Geografia: *Bine*	

Purtarea: *P. Bună*

Comitetul de inspecţiune:

Preşedinte, *C. Vărzaru*
N. Koculescu
B. Ursescu
Al. Teodosiade

Anul 1865, luna August în 20 zile
Institutorii Şcoalei primare din Oraşul Piteşti Districtul Argeşiu
M. Bellu Instit. cl. I-a
Al. Ionnescu instit. cl. II-a
Dem. Micescu „ cl. III-a
Al. Teodosiade „ cl. IV-a

No. 97

Revisorele scholelor *B. Ursescu*

Acest atestat era semnat de toţi institutorii şcoalei, de membrii comitetului de inspecţie, de revizorul şcoalelor, apoi întărit cu sigiliul şcoalei şi al revizoratului.

La 13 Decembrie 1864, s'a întocmit un inventar pentru obiectele ce se aflau în şcoala primară publică din Piteşti, care cuprindea următoarele:

Clasa I. 16 bănci nestricate, 4 scaune de şezut, 2 vechi şi 2 noi, o tablă de scris, o catedră.

Clasa II. 12 bănci noi, 2 table pentru scris şi în loc de catedră o masă.

Clasa III. 10 bănci, 2 scaune noi, o catedră, 2 table.

Clasa IV. 5 bănci noi şi una veche, 2 table, 2 scaune noi de şezut, o catedră.

In canţelerie: 6 scaune noi, o canapea nouă şi una veche, un dulap nou, unul vechiu, o masă mare cu postav deasupra.

In odăile Domnului Alexander (directorul Teodosiade), spre clasa I, se află toate geamurile. O putină verde cu cercuri, pentru apa de băut[1]).

Incepând din anul şcolar 1866—1867, a funcţionat pe lângă această şcoală şi clasa I a şcoalei sucursală condusă la început de C. B. Cristoescu, care, dela 1 Iulie 1867, a fost înlocuit cu institutorul N. Urzică, care primea leafa dela stat. Această clasă sucursală a funcţionat până la finele anului şcolar 1870—1871.

In cursul anului şcolar 1868—1869, cu începere

1) Dos. Prim. Piteşti No. 13 din 1865.

dela 1 Ianuarie 1869, în locul institutorului Manea Belu, funcționează la cl. I Pr. I. Păunescu, care continuă și în anul școlar 1869—1870.

La 1 Ianuarie 1870, Alexandru Teodosiade, institutorul clasei a IV și directorul școalei, a fost numit revizor școlar și în locul său a funcționat până la finele anului școlar, D. V. Cerchez.

Cu începere dela 1 Iulie 1870 a venit la clasa IV institutorul Sevastian Hernea, căruia i s'a încredințat și direcția școalei.

SEVASTIAN HERNEA
Al VII director

Prin regulamentul întocmit în anul 1870 și aprobat cu decretul No. 1414 din Octombrie 1870 s'a dispus ca anul școlar să înceapă, la școlile din orașe, la 15 August și să termine în ultimele zile ale lunii Iunie. Cursurile se începă în semestrul de iarnă (Noembrie, Decembrie, Ianuarie și Februarie) dela 9—12 și 2—4, iar în celelalte luni dela 8—11 și 3—5. Joile după amiază vor fi libere.

In clasele prea numeroase, pentru paza ordinei și ușurarea învățătorului se numiau de fiecare bancă

sau pentru un număr oarecare de școlari câte un monitor dintre școlari mai înaintați în etate și la învățătură, precum și cu bună conduită. Peste monitori, de se va simți trebuință, se va putea numi și un monitor general. Insărcinarea monitorului era de a asculta pe școlari lecțiunile ce li s'au dat și a nota situația lor într'o foaie pe care o va da învățătorului, a priveghea tăcerea și liniștea în clasă și a nota pe cei nesupuși și provocatori la desordine (art. 28 și 29). Monitorul general va avea însărcinarea să privegheze ordinea în clasă peste toți, să observe dacă monitorii își îndeplinesc datoriile impuse, să țină locul învățătorului în caz d'a veni târziu sau d'a lipsi dela clasă, până când se vor lua măsuri pentru suplinirea sa (art. 30).

Gradul învățăturii, al purtării și lucrului de mână la fete se nota cu cifre dela 1—10, a căror valoare era următoarea: 10 echivala cu foarte bine sau eminent, 9 și 8 cu bine cu distincțiune, 7—6 cu bine, 5—4 cu de mijloc sau mediocru, 3, 2 și 1 cu rău (art. 36). Notarea se făcea lunar (art. 37). Examenele erau două și țineau 5 până la 9 zile. Timpul și zilele examenului se publicau prin Monitorul Oficial sau prin afișe spre a lua cunoștință publicul doritor de progresul școalelor (art. 78). Examinarea se făcea în toate zilele dela 9—12 și 3—5. Comisiunea examinatoare adresa la sfârșit către revizorul școlar o notă în care arăta progresul ce a constatat în școală.

După terminarea examenului general avea loc solemnitatea distribuirii premiilor, care se făcea cu un fast deosebit, la care solemnitate luau parte toate autoritățile orașului și se făcea odată pentru toate școalele de toate gradele.

Această solemnitate era prezidată de prefectul județului. După imnuri corale și discursuri de ocaziune, se proceda la apelul nominal al premianților. Premianții I se încununau de prefect, iar premiile se distribuiau de primarul orașului. După terminarea solemnității se raporta ministerului modul cum a decurs această serbare.

Atestatul de absolvire avea acum înfăţişarea alăturată.

ATTESTATU

DE

CLASELE PRIMARI.

Se atestă că elevulŭ Dumitru Voicu din comuna Recea districtulŭ Argeşu de religiune ortodoxă de ani 18 a frecuentatŭ Cl. II, III şi IV a scólei primari din Urbe Piteşti şi la esamenulŭ de la finele anului scolarŭ asupra învĕţăturelorŭ prescrise a meritatŭ notele următóre:

CLASSA I.

Cetirea ....

Scrierea ....

Rugăciunile ....

Calculŭ mentalŭ ....

CLASSA II.

Cetirea Bine

Scrierea dupe modelŭ şi dictando Bine

Elemente de catechismŭ f. bine

Aritmetică f. bine

Gramatică f. Bine

CLASSA III.

Lectură pe cărţi Bine

Catechismŭ şi Istoria sacră f. bine

Gramatica, Etimologia Bine

Geografia României f. bine

Istoria Românilorŭ f. bine

Aritmetica f. bine

Caligrafie Bine

CLASSA IV.

Lectură pe cărţi Bine

Catechismŭ şi Istoria sacră f. bine

Gramatica, sintaxa şi ortografia bine

Geografia generală f. bine

Istoria Românilorŭ f. bine

Aritmetica f. bine

Caligrafia f. bine

Economia, Geometria, Higiena, ... Desemnu, Gimnastica f. bine

Purtarea conform legilorŭ scolare i a fostŭ ....

Drept aceea i s'a datŭ acestŭ atestatŭ subsemnătura direcţiunei şi întăritŭ cu sigiliulŭ scólei.

Institutorulŭ superioru D. Burlec

Revizorele ...

Anulŭ 18.., luna Iunie

No. 191.

ATTESTATU

De Clasele Primari.

Se atestă că elevul Dumitru Voicu din comuna Recea districtul Argeşu de religiune ortodoxâ de ani 18 a frecuentat cl. II, III şi IV-a a şcoalei primare din Urba Piteşti şi la examenul dela finele anului şcolar asupra învăţăturelor prescrise a meritat notele următoare:

Classa I.

Cetirea —
Scrierea —
Rugăciunile —
Calcul mental —

Classa II.

Citirea *Bine*
Scrierea după model şi dictando *Bine*
Elemente de catechism *f. bine*
Aritmetica *f. bine*
Gramatica *Bine*

Classa III.

Lectură pe cărţi *Bine*
Catechism şi istoria sacră *f. bine*
Gramatica Etimologia *Bine*
Geografia României *f. bine*
Istoria Românilor *f. bine*
Aritmetica *f. bine*
Caligrafia *Bine*

Classa IV.

Lectură pe cărţi *Bine*
Catechism şi Istoria sacră *f. bine*
Gramat., sintaxa şi ortografia *bine*
Geografia generală *f. bine*
Istoria Românilor *f. bine*
Aritmetica *f. bine*
Caligrafia *f. bine*

Desemn, geometria, higiena, drept administrativ, fizica şi istoria naturală *f. bine.*

Purtarea conform legilor şcolare i-a fost foarte bună.

Drept care i s'a dat acest acest atestat subsemnătura direcţiunei şi întărit cu sigiliul şcoalei,

Institutorul superior, D. V. Cerchez
Revizorele Al. Teodosiade

Anul 1870 luna Iunie
No. 191

Acest atestat se semna numai de către directorul şcoalei şi de revizorul şcoalelor. Nu se opria la dosar decât numărul acestui atestat, trecut într'un registru special.

La 1 Octombrie 1871, în localul ce rămăsese liber după plecarea lui Manea Bellu, a venit la clasa I institutorul Ion S. Teodorescu.

Dimitrie Micescu, institutorul clasei a III, fiind mutat în 1872, funcţionează, în locul său la această clasă, Pr. G. Melcescu, până în 1877.

Plecând, tot în acest an 1872, şi Alexandru Ionescu, institutorul Ion S. Teodorescu conduce două clase, a I şi a II-a.

In 1873, în acest post rămas liber, a fost numit la

clasa I, în mod suplinitor, Pr. N. P. Boerescu, Ion S. Teodorescu trecând la cl. II-a.

La Septembrie 1875, în postul suplinit de Pr. N. P. Boerescu, a fost numit la clasa I institutorul Tănase Nicolescu care în anul următor a fost mutat la Târgoviște.

In cursul anului școlar 1876—1877 au funcționat la clasa I, în postul rămas liber după mutarea institutorului Tănase Nicolescu, ca suplinitori, M. Chițescu dela deschiderea cursurilor și până la 1 Mai 1877, iar de aci înainte până la finele anului școlar V. Radu.

Certificatul de absolvire era acum conform alăturatului model:

ATTESTATU

CLASSELE PRIMARE DE BAETI

Se attestă quo elevulu Radu Ion din comuna [illegible] districtulu Argeșu de religiune ortodoxă de ani 15 a frequentatu classa III și IV a școlei primare Nr. 1 din Pitești și la examenele de la finele anului scolaru, asupra învețăturilor prescrise, a meritatu notele următore:

CLASSA I

Cetirea —
Scrierea —
Religiunea —
Calculula mentala asupra golora 4 operatiuni cu numere intregi —

CLASSA II

Cetirea —
Scrierea dupa modelu și dictando —
Elemente de Catechismu —
Quele 4 operațiuni arithmetice cu numere întregi —
Dezvoltarea părților cuvântului —

CLASSA III

Lectură pe cărți 5 [illegible]
Istoria vechiului și noului Testamentu 7 [illegible]
Gramatica Etimologia 4 [illegible]
Geographia Teritoriului Romanu 5 [illegible]
Istoria Românilor până la Michaiu [illegible]
Desemnu 7 [illegible]
Aritmetica Fracțiuni [illegible] și Sistemu metricu 4 [illegible]
Caligraphia [illegible]

CLASSA IV

Gramatica Sintaxa și Orthographia 5 [illegible]
Geographia generală [illegible]
Istoria Românilor de la Michaiu [illegible] până în zilele nostre [illegible]
Arithmetica [illegible] de trei simplă și compusă [illegible] 5 [illegible]
Noțiuni de [illegible]
Lucru 7 [illegible]

Purtarea [illegible]

Drept aceea i s'a datu acestu attestatu [illegible]

DIRECTORELE SCOLEI [illegible]

Anulu 187[illegible] luna [illegible] 30

Nr. 447

ATTESTATU

de Classele Primare de Băeţi

Se atestă că elevul Radu Ion din comuna Slătioara districtul Argeşiu de religiune ortodoxă de ani 15 a frequentat classa III şi a IV a şcoalei primare No. 1 din Piteşti şi la examenele de finele anilor şcolari, assupra învăţăturilor prescrise, a meritat notele următoare:

Classa I.

Cetirea —
Scrierea —
Rugăciunile —
Calculul mintal asupra celor 4 operaţiuni cu uumere întregi

Classa II.

Cetirea —
Scrlerea după model şi dictando
Elemente de Catechism
Cele 4 operaţiuni arithmetice cu numere întrgi

Classa III.

Lectură pe cărţi 5 cinci
Istoria vechiului şi noului Testameut 7 şapte
Gramatica: Etimologia 4 patru
Geografia Ţărilor Române 5 cinci
Istoria Românilor: până la Mihai Bravul 7 şapte
Arithmetica: Fraţiuni. zecimale, vulgare şi Sistema metrică 4 patru
Caligrafia 6 şase

Classa IV.

Gramatica, Sintaxa şi Ortografia 5 cinci
Geografia generală 6 şase
Istoria Românilor de la Mihai Bravul până în zilele noastre 7 şapte
Arithmetica: Numere complexe, Regula de trei simplă şi compusă, Calculul dobânzilor 5 cinci
Noţiuni de Geometrie cu Dessmnnl liniar 7 şapte

Purtarea, conform legilor şcolare, 'i-a fost bună.

Drept aceea i s'a dat acest attestat sub semnătura direcţiunii şi întărit cu sigiliul şcoalei.

Directorul Şcoalei, **Sevastian Hernea**

Anul 1874 luna Iulie 30.
Nr. 447.

Programa studiilor din şcoalele primare urbane de ambele sexe, aprobată prin decretul domnesc No. 1969 din 15 Octombrie 1876, era următoarea:

CLASA I

1. *Cunoaşterea şi scrierea literilor.* Desfacerea propoziţiunilor în cuvinte, cuvintele în silabe şi silabele în sunete. Citirea curentă şi cu înţeles pe abecedar. Recitarea de mici poezii.

2. *Caligrafia.* Formarea literilor prin aplicaţiuni de linii drepte, curbe, oblice, paralele şi ovale. Scrierea după model pe tablă şi pe hârtie.

3. *Religiunea.* Rugăciunile învăţate pe dinafară.

4. *Aritmetica.* Sistema numeraţiunii verbale şi scrise. Calculul din memorie asupra celor 4 operaţiuni cu numere întregi.

5. *Desemnul liniar.* Mic început de desemn liniar, cunoscând numai forma şi numirile liniilor drepte, curbe, oblice, paralele, unghiuri, triunghiuri, patrulaturi şi cercuri desemnate cu mâna liberă pe tablă şi hârtie.

6. *Invăţământul intuitiv* real şi moral, plecând dela cercurile de intuiţiune cele mai apropiate precum: casa părintească, şcoala, grădina şi altele şi mergând la cele mai depărtate. Numirea justă a lucrurilor, descrierea lor, arătarea scopului pentru care sunt făcute, asemănarea şi deosebirea lor. La acest învăţământ se vor întrebuinţa tablele de intuiţiune.

7. *Cântul.* Cântarea după auz de mici cântece potrivite cu vârsta şi inteligenţa şcolarilor.

CLASA II.

1. *Citirea* pe cartea de lectură şi cu înţeles. Mici recitaţiuni.

2. *Caligrafia.* Repetirea celor învăţate în cl. I-a. Scrierea după model şi după dictando.

3. *Religiunea.* Istoria sacră a vechiului testament.

4. *Gramatica.* Noţiuni elementare predate în mod oral. Mici compuneri.

5. *Aritmetica.* Cele 4 operaţiuni asupra numerilor întregi, aplicate cu probleme şi probele lor.

6. *Geografia.* Definiţiunea geografiei, punctele cardinale şi colaterale. Diviziunea apei şi a uscatului.

Geografia judeţului local, în special cu plăşile sale, urbi, târguri, monastiri, locuri, muri, munţi, bălţi, etc.

7. *Desemnul liniar.* Repetirea celor învăţate în clasa I cu definiţiunile lor principale. Deasemenea conturului judeţului local.

8. *Invăţământul intuitiv*, real şi moral. Tratarea mai desvoltată a cercurilor de intuiţiune.

9. *Cântul.* Ca în clasa I.

CLASA III.

1. Citirea corectă şi cu înţeles pe cartea de citire, recitări de bucăţi alese, atât în proză, cât şi în versuri.

2. *Caligrafia.* Scrierea după model şi dictando.

3. *Religiunea.* Istoria sacră a noului testament.

4. *Gramatica limbii române.* Formarea de propoziţiuni simple şi mai desvoltate. Mici compoziţiuni cu naraţiuni de ideile principale făcute de institutori şi desvoltate de elevi în scris.

5. *Aritmetica.* Operaţiunile fracţiunilor vulgare cu probleme, comunul divizor, caracterele de divizibilitate ale numerilor. Operaţiunile fracţiunilor zecimale cu probleme, transformarea fracţiunilor vulgare în zecimale şi vice-versa. Din sistemul metric numai definţiunile categoriilor de măsuri cu descrierea multiplilor şi a submultiplilor unităţei.

6. *Ştiinţele naturale.* Descrierea animalelor, plantelor şi mineralelor celor mai cunoscute din ţară, făcută prin exerciţii de lectură pe cartea de citire, nu însă cu studiu separat.

7. *Geografia.* Cunoştinţe pregătitoare ale geografiei. Geografia României şi a ţărilor locuite de Români. Incercări de desemnarea hărţii României pe tablă, pe placă şi pe hârtie.

8. *Istoria patriei.* Prescurtată de istoria Românilor dela început şi până la Mihaiu Viteazul exclusiv.

9. *Desemnul liniar.* Repetirea celor învăţate în clasa III într'un mod mai desvoltător cu adăogirea de desemnarea corpurilor solide şi numirea lor simplă.

10. *Cântul.* Invăţarea notelor şi sunetelor muzicale şi deprinderea şcolarilor a cânta pe note.

CLASA IV.

1. Citirea curentă şi cu înţeles pe cartea de citire. Recitări de bucăţi alese în proză şi de poezii naţionale şi morale.

2. *Caligrafia.* Scrierea după model şi dictando.

3. *Religiunea.* Explicarea evangheliilor duminicilor cele mai alese. Catechismul.

4. *Gramatica:* Repetirea celor învăţate în cl. II şi III, terminarea sintaxei şi cunoştinţa regulilor celor mai însemnate de stil. Teme şi mici compuneri după teze date descrierii, facere de scrisori, petiţiuni, contracte şi asupra altor trebuinţe sociale.

5. *Aritmetica.* Numerele complexe. Raporturi şi proporţiuni. Regula de trei simplă şi compusă. Regula dobânzii simplă aflată pe ani, luni şi zile. Regula de asociaţiune şi repartiţiune. Sistemul metric cu transformarea măsurilor noui în cele vechi şi vice-versa.

6. *Ştiinţele naturale şi elemente de fizică şi chimie.* Descrierea animalelor, plantelor şi mineralelor celor mai însemnate din alte ţări. Mici explicări a fenomenelor naturei, a pompei, termometrului, barometrului, balonul, maşinei de aburi, sunetul, lumina, magnetismul, electricitatea, telegraful şi altele. Asemenea a luminării cu gaz, a apelor minerale, a prefacerii mustului în vin şi oţet şi altele. Toate acestea tratându-se prin mici explicaţiuni pe cartea de lectură, nu însă ca studii separate.

7. *Geografia.* Geografia Europei şi a celorlalte continente. Deprinderi în desemnare de hărţi.

8. *Istoria patriei.* Prescurtare de istoria Românilor dela Mihaiu Viteazul până în zilele noastre.

9. *Noţiuni de igenă,* (în şcoalele de băieţi şi fete) şi *de dreptul administrativ* (numai în şcoalele de băieţi).

10. *Geometria.* Principii de geometrie aplicate numai la suprafeţe drept liniate şi curbilinii. Mici cunoştinţe de agrimensură.

11. *Desemnul liniar.* Desemnarea într'un mod mai exact a construirii figurilor geometrice şi pe cât se va putea construirea României.

12. *Cântul.* Ca la clasa III.

N. B. In toate clasele şcoalelor de fete se va învăţa lucrul de mână, iar la clasa IV, a acestor şcoale, în loc de dreptul administrativ, se va preda economia domestică. La şcoalele de băieţi însă se va preda gimnastica în toate clasele.

Această programă s'a votat de Consiliul general al instrucţiunii în şedinţa sa dela 28 Septembrie 1876, cu unanimitate de 17 membri prezenţi, din 25. Preşedinte, ss A. Treb, Laurian, Secretari, C. Troteanu, G. Mihăilescu.

La începutul anului şcolar 1877-1878 a fost numit la clasa I, în urma examenului ce depusese, Preotul N. P. Boerescu, iar la clasa II, în locul institutorului I. S. Teodorescu, care a fost trecut la clasa III, la care funcţionase până acum Pr. G. Melcescu, a fost numit institutorul Mihail Chiţescu.

Din anul şcolar 1878-1879, ordinea obiectelor de învăţământ era următoarea:

CLASA I.

1. Cunoaşterea şi scrierea literilor. 2. Despărţirea propoziţiunilor. 3. Citirea curentă şi cu înţeles. 4. Recitări de mici poezii. 5. Religia (rugăciunile). 6. Aritmetica. 7. Caligrafia. 8. Desemnul. 9. Invăţământul intuitiv. 10. Cântul.

CLASA II.

1. Citirea, 2. mici recitaţiuni, 3. istoria sacră, vechiul testament, 4. gramatica, 5. mici compuneri, 6. gegrafia, 7. aritmetica, 8. caligrafia, 9. desemnul liniar, 10. învăţământul intuitiv şi 11. cântul.

CLASA III.

1. Cetirea corectă, 2. recitaţiuni, 3. istoria sacră, noul testament, 4. gramatica română, 5. mici compozi-

țiuni, 6. istoria Românilor, 7. geografia țărilor române, 8. aritmetica, 9. științele naturale, 10. caligrafia, 11. desemn liniar, 12. cântul.

CLASA IV.

1. Citirea corectă, 2. recitațiuni, 3. explicarea evangheliilor, 4. catechismul, 5. gramatica română, 6. teme și compozițiuni, 7. istoria Românilor, 8. geografia celor 5 continente, 9. dreptul administrativ, 10. aritmetica, 11. principii de geometrie cu desemnul liniar, 12. higena, 13. științele naturale, 14. caligrafia și 15. cântul.

In anul 1881, această școală a avut pentru a doua oară marea onoare de a fi vizitată de Domnitorul țării. In acest an, M. S. Regele Carol I a vizitat această școală cu ocazia trecerii prin acest oraș, asistând și la cursuri.

La începutul anului școlar 1884-1885, în locul institutorului M. Chițescu mutat la școala de băieți No. 3, a venit institutorul Mihalache Micescu, numit titular la clasa II.

Intre anii 1887-1891. institutorul Ion S. Teodorescu fiind numit revizor școlar al județului Vâlcea și în urmă al jud. Argeș, au funcționat în locul său S. Balicescu, G. Lăzărescu și Iosif Damian.

Incepând din anul școlar 1889-1890, anul școlar s'a împărțit în trei trimestre, punându-se o notă pe fiecare trimestru și a rămas numai un examen general care se dădea la sfârșitul anului școlar. Elevii cl. III și IV cari întruniau media sub 4 rămâneau corigenți și examenul de corigență se dădea la începutul anului școlar viitor. Această dispozițiune a durat între ani 1890-1893.

Acum, obiectele de învățământ erau în ordinea următoare:

Clasa I: Religiunea, limba română, matematica și dexteritatea grafică.

Clasa II: Religiunea, limba română, matematica, învățământul real, dexteritatea grafică.

Clasa III: Religiunea, limbă română, matematica,

învăţământul real, geografia, istoria patriei, instrucţia civică, dexteritatea grafică.

Clasa IV: Religiunea, limba română, matematica, învăţământul real, istoria patriei, instrucţia civică şi dexteritatea grafică.

La sfârşitul anului şcolar 1890-1891, directorul Sevastian Hernea ieşind la pensie, a trecut la clasa IV de aici înainte, luând şi direcţia şcoalei, Ion S. Teodorescu, Pr. N. P. Boerescu trece la clasa II, Mih. Micescu a trecut la clasa III, iar postul al 4-lea rămâne vacant 2 ani, fiind ocupat de Pr. G. Melcescu, Liviu Conta şi probabil şi de alţi suplinitori.

ION S. TEODORESCU
al VIII director

In Septembrie 1893, acest post a fost ocupat de institutorul Ilie Iliescu, care şi-a început cariera cu şcolarii clasei I-a.

Din acest an şcolar, obiectele de învăţământ se împart pe grupe astfel: *Grupa Limba română* cu: Scrierea şi exerciţii gramaticale, cetirea, exerciţii de memorie şi liberă reproducere, exerciţii de compunere, Grupa matematicei, Grupa celelalte ştiinţe cu: religiunea, istoria,

geografia, exerciţii de intuiţie, ştiinţele fizico-naturale; Grupa dexterităţi cu: caligrafia, desemnul, cântul, exerciţii corporale şi militare, lucru manual (la băieţi); Grupa lucru de mână la fete; terminându-se cu o grupă numită Caracteristica în care se cuprindeau conduita, atenţiunea şi silinţa.

Pe ziua de 1 Octombrie 1898, în locul instit. Ilie Iliescu mutat la şcoala de băieţi No. 3, a fost numită Matilda Dimiu-Asanopol, care funcţionează aici până la 1 Septembrie 1902. Fiind transferată la Ploeşti a venit în locul său d-na Eliza Popovici, devenită mai târziu prin căsătorie Stănescu-Delar. D-sa a funcţionat detaşată 2 ani, la şcoala No. 1 de fete, iar în locul său la băieţi a predat d-na Zoe Ionescu Pomponiu, detaşată din Bucureşti.

In 1898 s'a mai făcut o schimbare în ordinea obiectelor de învăţământ, scoţându-se intuiţia din grupa celorlalte ştiinţe şi trecându-se în grupa limba română, s'au mai adăogat la dexterităţi practica agricolă şi în locul grupei Caracteristica s'a adăugat grupa Disciplina cu o notă trimestrială la purtare şi una anuală la frecuentare. S'au menţinut notarea trimestrială şi examenul general dela sfârşitul anului şcolar.

La sfârşitul anului şcolar 1902—1903, ieşind la pensie Mih. Micescu, a funcţionat în locul său un an Ec. Angelescu, institutoare dela şcoala din Măcin, iar în anul 1904—1905, d-na Zoe Ionescu Pomponiu, detaşată din Bucureşti.

La 1 Septembrie 1905, postul vacant a fost ocupat de institutoarea Filofteia Nicolescu transferată dela Turnu-Măgurele.

Din anul şcolar 1906—1907 s'a desfiinţat şi examenul general, precum şi premiile şcolare, menţinându-se numai examenul de absolvire ce se da de elevii clasei a IV-a.

Pe ziua de 1 Septembrie 1909, Ion S. Teodorescu ieşind la pensie, a fost transferat în acest post inst. D. Constantinescu, care a fost numit şi director. Tot în acest an regulându-şi drepturile la pensie şi Pr. N. P.

Boerescu, locul său a fost ocupat de inst. G. Stănescu Delar, transferat dela Alexandria.

Institutorul G. Stănescu Delar fiind numit revizor școlar al jud. Argeș în Ianuarie 1911, a funcționat în locul său la început suplinitorul T. Serafim, apoi a fost detașată d-na Maria Gr. Teodorescu inst. la Hârșova.

D. CONSTANTINESCU
al IX director

Gh. Stănescu Delar a fost transferat la București, pe ziua de 1 Aprilie 1912 și în locul său devenit vacant a rămas să funcționeze mai departe, tot d-na Maria Gr. Teodorescu. In acest post a fost transferat, pe ziua de 1 Septembrie 1912, Ion Gheorghițoiu, care a funcționat numai 2 zile și a fost mutat la școala No. 2 de băieți. In locul său, a venit la această școală, Nic. T. Penescu, care a stat numai până la Septembrie 1913 și a plecat la Curtea-de-Argeș, venind în acest post, pe ziua de 1 Ianuarie 1914, iarăși Gh. Stănescu Delar, rămânând să funcționeze mai departe până la finele anului școlar, la școala medie, al cărui director era, iar dela Septembrie 1914, a venit la postul său D. Constantinescu, fiind numit revizor școlar al județului

Argeş, pe ziua de 15 Ianuarie 1913, în care calitate a stat până în Ianuarie 1915, au funcţionat în locul său, ca suplinitori Aurel Petrescu, Maria Micescu câteva luni, apoi inst. Ion Ionescu, detaşat.

Isbucnind răsboiul în August 1916, şcoala s'a deschis, în anul şcolar 1916—1917, tocmai la 1 Noembrie cu următorul personal: Filofteia Nicolescu, Eliza Stănescu, G. Stănescu Delar şi Ion Ionescu, detaşat în locul inst. D. Constantinescu mobilizat.

Şcoala s'a închis, din cauză că se apropiau trupele duşmane, la 10 Noembrie 1916, când a plecat în Moldova Gh. Stănescu Delar, iar Filofteia Nicolescu în satul său natal. A rămas închisă până la 17 Aprilie 1917, când s'a redeschis — sub ocupaţia duşmană — numai o singură şcoală primară de băieţi pentru tot oraşul Piteşti cu următorul personal didactic: Alexandrina Necşulescu (dela No. 2 băieţi), Eliza Stănescu Delar (dela No. 1 băieţi), Valeria Mavrodineanu (dela No. 2 băieţi) şi Tatiana Bobancu (dela Nr. 3 băieţi). Cursurile s'au ţinut în localul şcoalei Nr. 2 fete, pe jumătăţi de zile, de oarece actualul local era ocupat de serviciile armatei de ocupaţie. Ele au continuat în Aprilie, Mai, Iunie, Iulie, cu o întrerupere dela 6 Iulie până la 6 August, August, Septembrie, până la 18 Octombrie 1917. In zilele de 21, 22, 23 şi 24 Octombrie s'a ţinut examenul de absolvire.

La 5 Noembrie 1917, s'a deschis anul şcolar 1917—1918, cu acelaş personal didactic şi tot în acelaş local.

Incheindu-se pacea cu duşmanii şi institutorii rămaşi în vieaţă întorcându-se la posturile lor, afară de G. Stănescu Delar care murise în Iaşi la 24 Febuarie 1917, şcoala se redeschide în anul şcolar 1918—1919 cu următorul personal: Elena Dumitriu, Elena Nicolescu, Silvia Şachim suplinitoare, şi tocmai la 14 Februarie 1919 Filofteia Nicolescu la clasa I, Eliza Stănescu la cl. II, Ion Rodoş, care fusese transferat dela şcoala de băieţi No. 3 în locul decedatului G. Stănescu Delar, la cl. III şi D. Constantinescu la clasa IV-a.

Cursurile s'au ţinut tot în localuri streine de oarece localul era încă ocupat de serviciile duşmanului, iar mai târziu de şcoala normală de învăţători şi tocmai în anul 1920, elevii revin în localul lor, dar împreună cu cei dela toate şcoalele primare din oraş şi au stat astfel la un loc până la 12 Noembrie 1931, când, desfiinţându-se şcoala normală de fete, elevii dela şcoalele No. 2 şi 3 s'au dus în localurile lor.

Dela 1 Septembrie 1921, Filofteia Nicolescu fiind mutată din oficiu la şcoala No. 3 de fete, a fost transferat în locul său inst. Nic. C. Cosmescu.

Cu începere din anul şcolar 1921—1922 şi până în 1923—1924 s'a predat şi limba franceză la cl. III şi IV ca obiect facultativ, cu personal plătit din fondurile comitetului şcolar. Au predat franceza: d-na M. Tonch, d-na Lucasievici şi d-l Teodor Neicu.

Din anul şcolar 1924—1925, modificându-se legea învăţământului primar, s'a adăugat cursul supraprimar cu cl. V, VI şi VII, modificându-se şi programa analitică. De aici înainte s'a desfiinţat şi examenul de absolvire, rămânând ca promovarea să se facă în baza notelor dobândite de elevi în cursul anului şcolar, menţinându-se examenul de absolvire la finele clasei a VII-a.

La 1 Septembrie 1928, ieşind la pensie N. C. Cosmescu şi Ion Rodoş, au venit în locul primului I. C. Cosmescu şi în al celui de al doilea Gh. M. Franţescu.

La 1 Octombrie 1930, ieşind la pensie şi d-na Eliza Stănescu Delar, în locul d-sale a fost detaşată d-na Eugenia Cristian, învăţătoare în judeţul Constanţa, iar pe 1 Septembrie 1931 a fost transferat, în acest post, inst. C. Diaconescu.

D. Constantinescu, regulându-şi drepturile la pensie, părăseşte învăţământul pe ziua de 1 Decembrie 1932, iar în locul său a funcţionat până la finele anului şcolar învăţătorul Const. Grigorescu detaşat. Direcţia şcoalei a fost încredinţată colegului C. Diaconescu.

In anul şcolar 1933—1934, în acest post rămas vacant, a fost detaşat instit. Ion Albescu dela şcoala No. 3 băieţi. Tot în acest an, din cauza numărului prea

mare de şcolari, au mai funcţionat, la cl. I şi II divizionară, d-na Olga Ionescu Siseşti şi învăţătorul G. N. Suşală la clasa IV divizionară, detaşt dela Dom-

C. DIACONESCU
al X director

neşti, jud. Muscel. Amândouă aceste posturi au fost aduse în mod provizoriu la această şcoală şi numai în acel an şcolar.

Pe 1 Septembrie 1934, postul ce era vacant a fost ocupat, prin transferare, de către colegul Gh. Velicescu venit dela şcoala din com. Ciocăneşti, judeţul Muscel.

Pe ziua de 15 Februarie 1934, direcţia şcoalei a fost încredinţată autorului acestor rânduri, care a răscolit tot ce i-a fost în putinţă ca să poată da la iveală cele cuprinse în această sumară descriere.

Până la 1896, nu se făcea rotaţia institutorilor, ci fiecare rămânea la clasa care era numit. S'a dispus, prin legea din acest an, să se facă rotaţia şi s'a făcut numai o rotaţie parţială la clasa I şi II, iar din anul şcolar 1909—1910 s'a făcut rotaţie şi între cei dela cl. III şi IV. Această rotaţie, adică clasa I cu a II-a şi cl. III cu a IV se făcea din cauză că primele două pos-

turi erau ocupate de institutoare. Tocmai din 1931—1932, când, fiind numai bărbați, s'a început o rotație generală, mergând fiecare institutor cu elevii săi din clasa I și până în cl. IV.

GH. M. FRANȚESCU
al XI director

In decursul anilor ce s'au scurs, dela 1833 și până la 1935, școala aceasta a fost condusă de următorii directori:

1. Nicolae Simonide, 15 Ianuarie 1833—10 Octomvrie 1843.
2. Toma Sergiescu, 10 Octomvrie 1843—23 Octomvrie 1851.
3. Anton Onescu, 23 Octomvrie 1851— Iunie 1856.
4. Vasile Urzescu, Iunie 1856—31 August 1864.
5. Alexandru Teodosiade, 31 August 1864—31 Decembrie 1869.
6. D. V. Cerchez, 1 Ianuarie 1870—30 Iunie 1870.
7. Sevastian Hernea, 1 Iulie 1870— Iunie 1891.
8. Ion S. Teodorescu, Iulie 1891—31 August 1909.
9. D. Constantinescu, 1 Septembrie 1909—1 Decembrie 1932.
10. C. Diaconescu, 1 Decembrie 1932—15 Februarie 1934.
11. Gh. M. Frantescu. 15 Februarie 1934—

Institutorii au fost următorii:

1. Nicolae Simonide, 15 Ianuarie 1833—10 Octomvrie 1843.
2. Toma Sergiescu, 10 Octomvrie 1843—23 Octomvrie 1851.
3. I. Rădulescu, 3 Martie 1846—1848.
4. Dimitrie Şerbănescu, 20 Octombrie 1851—16 Noemvrie 1861.
5. Anton Oncescu, 23 Octombrie 1851— Iunie 1856.
6. Vasile Drăgoşescu, Septembrie 1853—10 Mai 1858.
7. Vasile Urzescu, Iunie 1856—31 August 1864.
8. D. Micescu, 10 Mai 1858—31 August 1872.
9. Alex. Teodosiade, 16 Noembrie 1861—31 Decembrie 1869.
10. Alex. Ionescu, 1 Septembrie 1864— August 1872.
11. Samoil Ostăşescu, 1 Septembrie 1864—1 Noembrie 1864.
12. Manea Bellu, 1 Noembrie 1864—31 Decembrie 1868.
13. Pr. I. Păunescu (suplinitor), 1 Ianuarie 1869—30 Sept. 1870.
14. D. V. Cerchez, 1 Ianuarie 1870—30 Iunie 1870.
15. Sevastian Hernea, 1 Iulie 1870—Iunie 1891.
16. Ion S. Teodorescu, 1 Octombrie 1871—31 August 1909.
17. Pr. G. Melcescu, 1872—1877 şi 1891—1893.
18. Pr. N. P. Boerescu, 1873—1875; 1877—1909.
19. Tănase Nicolescu, 1875—1876.
20. Mihail Chiţescu, 1876—1884.
21. V. Radu (suplinitor), 1876—1877.
22. C. G. Melcescu sup. în locul lui I. Teodorescu, 1886—1887.
23. S. Balicescu „ „ „ „ „ 1887-1888, 1889-1890.
24. G. Lăzărescu „ „ „ „ „ 1888—1889.
25. Iosif Damian „ „ „ „ „ 1890—1891.
26. Mih. Micescu, 1884—1903.
27. Liviu Conta (suplinitor), 1892—1893.
28. Ilie Iliescu, 1 Sept. 1893—1 Octombrie 1898.
29. Matilda Dimiu Asanopol, 1 Oct. 1898—1 Iulie 1902.
30. Zoe Ionescu Pomponiu (detaşată) 1902—1905.
31. Ecaterina Angelescu (detaşată) 1903—1904.
32. Eliza Popovici-Stănescu Delar, 1 Sept. 1904—1 Oct. 1930.
33. Filofteia Nicolescu, 1 Sept. 1905—1 Sept. 1921.
34. D. Constantinescu, 1 Sept. 1909—1 Decembrie 1932.
35. G. Stănescu Delar, 1 Sept. 1909—1 Sept. 1912; 1 Ianuarie 1914—24 Februarie 1917.
36. Maria G. Teodorescu (detaşată) 10 Martie 1911—1 Sept. 1912.
37. I. Gheorghiţoiu, 1 Sept. 1912—3 Septembrie 1912.

38. N. T. Penescu, 3 Septembrie 1912—1 Octombrie 1913.
39. Ion Ionescu (detaşat) 1914—1916.
40. Ion Rodoş, 1 Septembrie 1918—1 Sept. 1928.
41. Nic. C. Cosmescu, 1 Sept. 1921—1 Sept. 1928.
42. I. C. Cosmescu, 1 Sept. 1928— prezent.
43. Gh. M. Franţescu, 1 Sept. 1928— prezent
44. Eugenia Cristian, 1 Octombrie 1930—31 August 1931.
45. C. Diaconescu, 1 Septembrie 1931— prezent.
46. C. Grigorescu (detaşat), 1 Decembrie 1932—31 Aug. 1933.
47. I. Albescu (detaşat), 1 Septembrie 1933—31 August 1934.
48. Olga Ionescu Siseşti (detaşată) 1 Octombrie 1933—31 Aug. 1934
49. G. N. Şuşală (detaşat) 15 Sept. 1933—31 Aug. 1934.
50. G. Velicescu, 1 Septembrie 1934— prezent.

Acest personal didactic a avut de instruit, dela 1851 dată de când există matricolele şcolare şi până în prezent, un număr de 19.846 elevi, dând ca absolvenţi 3438 şcolari. Elevii au fost recrutaţi din toate straturile sociale şi nu numai din oraşul Piteşti, ci şi din foarte multe comune din judeţul Argeş şi chiar din alte oraşe şi judeţe.

Absolvenţii dela această şcoală au îmbrăţişat diferite cariere şi meserii, ajungând unii până la cele mai înalte demnităţi în stat. Muncitori harnici cei ce nu au mai continuat învăţătura mai departe, negustori pricepuţi, preoţi şi învăţători destoinici, profesori desăvârşiţi, advocaţi cari au făcut şi fac cinste barei, scriitori de talent, medici pricepuţi, magistraţi integri, ofiţeri distinşi şi eroi. Toţi au fost pătrunşi de sfaturile şi îndemnurile foştilor educatori şi instructori, iar şcoala se va simţi întotdeauna mândră de absolvenţii ei.

Imi pare rău că nu pot da aici o situaţie numerică a ocupaţiunilor ce au îmbrăţişat absolvenţii acestei şcoale, ne având posibilitatea şi nici timpul necesar să culeg toate datele trebuincioase, ei fiind răspândiţi în prea multe locuri ale ţinutului românesc.

Repartizarea acestor institutori pe ani școlari și la clase se cuprinde în tabloul următor:

Anul școlar	CLASA I	CLASA II	CLASA III	CLASA IV	Director
1833	Nicolae Simonide			—	Nic. Simonide
1833-1834	Nicolae Simonide			—	"
1834-1835	Nicolae Simnnide			—	"
1835-1836	Nicolae Simonide			—	"
1836-1837	Nicolae Simonide			—	"
1837-1838	Nicolae Simonide			—	"
1838-1839	Nicolae Simonide			—	"
1839-1840	Nicolae Simonide			—	"
1840-1841	Nicolae Simonide			—	"
1841-1842	Nicolae Simonide			—	"
1842-1843	Nicolae Simonide			—	"
1843-1844	Toma Sergiescu			—	T. Sergiescu
1844-1845	Toma Sergiescu			—	"
1845-1846	Toma Sergiescu 3 Martie 1846 I. Rădulescu		Toma Sergiescu	—	Toma Sergiescu
1846-1847	I. Rădulescu		T. Sergiescu	—	"
1847-1848	I. Rădulescu		T. Sergiescu	—	"
1848-1849	Școala a fost închisă				
1849-1850	Școala a fost închisă				
1850-1851	Școala a fost închisă				
1851-1852	Dimitrie Șerbănescu		Anton Onescu	—	A. Oncescu
1852-1853	Dimitrie Șerbănescu		Anton Onescu	Anton Oncescu	"
1853-1854	Vasile Drăgoșescu		Dim. Șerbănescu	idem	"
1854-1855	Vasile Drăgoșescu		idem	idem	"
1855-1856	Vasile Drăgoșescu		idem	idem	"

Anul şcolar	CLASA I	CLASA II	CLASA III	CLASA IV	Director
1856-1857	Vasile Drăgoşescu		Dim. Şerbănescu	V. Urzescu	V. Urzescu
1857-1858	Vasile Drăgoşescu				
	Dim. Micescu 10 Mai 1858		idem	idem	„
1858-1859	Dim. Micescu		idem	idem	„
1859-1860	Dim. Micescu		idem	idem	„
1860-1861	Dim. Micescu		idem		
			Al. Teodosiade	idem	„
1861-1862	Dim. Micescu		idem	idem	„
1862-1863	Dim. Micescu		idem	idem	„
1863-1864	Dim. Micescu		idem	idem	„
1864-1865	Al. Ionescu	Samoil Ostăşescu			
	Manea Belu	Al. Ionescu	Dim. Micescu	Al. Teodosiade	Al. Teodosiade
1865-1866	Manea Belu	Al. Ionescu	idem	idem	„
1866-1867	Manea Belu	Al. Ionescu	idem	idem	„
1867-1868	Manea Belu	Al. Ionescu	idem	idem	„
1868-1869	Manea Belu				
	Pr. I. Păunescu	Al. Ionescu	idem	idem	„
1869-1870	Pr. I. Păunescu	Al. Ionescu	idem	idem şi D.V.Cerchez	D. V. Cerchez
1870-1871	Al. Ionescu	idem	idem	Sevastian Hernea	Sev. Hernea
1871-1872	I. S. Teodorescu	idem	idem	idem	„
1872-1873	idem	I. S. Teodorescu	Pr. G. Melcescu	idem	„
1873-1874	Pr. N. P. Boerescu	idem	idem	idem	„
1874-1875	idem	idem	Idem	idem	„
1875-1876	Tănase Nicolescu	idem	idem	idem	„
1876-1877	M. Chiţescu şi V. Radu	idem	idem	idem	„
1877-1878	Pr. N. P. Boerescu	M. Chiţescu	I. S. Teodorescu	idem	„
1878-1879	idem	idem	idem	idem	„

1879-1880	Pr. N. P. Boerescu	M. Chițescu	I. S. Teodorescu	Sev. Hernea	Sev. Hernea
1880-1881	idem	idem	idem	idem	„
1881-1882	idem	idem	idem	idem	„
1882-1883	idem	idem	idem	idem	„
1883-1884	idem	idem	idem	idem	„
1884-1885	idem	M. Micescu	idem	idem	„
1885-1886	idem	idem	idem	idem	„
1886-1887	idem	idem	Sup. C. G. Melcescu	idem	„
1887-1888	idem	idem	I. S. Teodorescu G. Lăzărescu	idem	„
1888-1889	idem	idem	I. S. Teodorescu S. Balicescu	idem	„
1889-1890	idem	idem	I. S. Teodorescu S. Balicescu	idem	„
1890-1891	idem	idem	I. S. Teodorescu I. Damian	idem	„
1891-1892	Pr. G. Melcescu	Pr. N. P. Boerescu	M. Micescu	I. S. Teodorescu	I. S. Teodorescu
1892-1893	idem Liviu Conta	idem	idem	idem	„
1893-1894	Ilie Iliescu	idem	idem	idem	„
1894-1895	idem	idem	idem	idem	„
1895-1896	idem	idem	idem	idem	„
1896-1897	Pr. N. P. Boerescu	Ilie Iliescu	I. S. Teodorescu	M. Micescu	„
1897-1898	Ilie Iliescu	Pr. N. P. Boerescu	M. Micescu	I. S. Teodorescu	„
1898-1899	Pr. N. P. Boerescu	I. Iliescu Mat. Dimiu I. X. 98	idem	idem	„
1899-1900	Mat. Dimiu	Pr. N. P. Boerescu	M. Micescu	I. S. Teodorescu	I. S. Teodorescu
1900-1901	Pr. N. P. Boerescu	Mat. Asanopol	idem	idem	„

Anul şcolar	CLASA I	II	III	IV	Director
1901-1902	Mat. Asanopol	Pr. N. P. Boerescu	M. Micescu	I. S. Teodorescu	I S. Teodorescu
1902-1903	Pr. N. P. Boerescu	Z. Ionescu Pomponiu	idem	idem	„
1903-1904	Ec. Angelescu	Pr. N. P. Boerescu	Z. Ionescu Pomp.	idem	„
1904-1905	Z. Ionescu Pomponiu	El. Popovici	Pr. N. P. Boerescu	idem	„
1905-1906	Eliza Popovici	Fil. Nicolescu	idem	idem	„
1906-1907	Fil. Nicolescu	Eliza Popovici	idem	idem	„
1907-1908	Eliza Popovici	Fil. Nicolescu	idem	idem	„
1908-1909	Fil. Nicolescu	El. Popovici	idem	idem	„
1909-1910	El. Popovici	Fil. Nicolescu	D. Constantinescu	G. Stănescu Delar	D C-tinescu
1910-1911	Fil. Nicolescu	El. Popovici	G. Stănescu Delar 10/VII		
1911-1912	El. Popovici	Fil. Nicolescu	Maria Gr. Teodorescu G. Stănescu Delar	D. Constantinescu	„
1912-1913	Fil. Nicolescu	El. Popovici	Maria Gr. Teodorescu 1-3. IX. I Gheorghițolu N. T. Penescu	D. Constantinescu	„
1913-1914	El. Stănescu	Fil. Nicolescu	D. Constantinescu 30. XI. M. Micescu	D. Constantinescu Maria Micescu	„
1914-1915	Fil. Nicolescu	El. Stănescu	D. Constantinescu Ion Ionescu	D. Constantinescu	„
1915-1916	El. Stănescu	Fil. Nicolescu	G. Stănescu Delar	G. Stănescu Delar D. Constantinescu det. Ion Ionescu	D. Constantinescu I. Ionescu
1916-1917	Fil. Nicolescu	El. Stănescu	D. Constantinescu Ion Ionescu		„
1917-1918	El. Stănescu	Fil. Nicolescu neprezentată	—	G. Stănescu Delar D. Constantinescu mobilizat	„
1918-1919	14 II. 1919 Fil. Nicolescu	El. Stănescu	I. Rodos	*D. Constantinescu*	„ *D. C-tinescu*

1919-1920	El. Stănescu	Fil. Nicolescu	D. Constantinescu	I. Rodoş	D. C-tinescu
1920-1921	Fil. Nicolescu	El. Stănescu	I. Rodoş	D. C-tinescu	„
1921-1922	El. Stănescu	N. C. Cosmescu	D. C-tinescu	I. Rodoş	„
1922-1923	N. C. Cosmescu	El. Stănescu	I. N. Rodoş	D. C-tinescu	„
1923-1924	El. Stănescu	N. C. Cosmescu	D. C-tinescu	I. N. Rodoş	„
1924-1925	N. C. Cosmescu	El. Stănescu	I. N. Rodoş	D. C-tinescu	„
1925-1926	El. Stănescu	N. C. Cosmescu	D. C-tinescu	I. N. Rodoş	„
1926-1927	I. N. Rodoş	El. Stănescu	N. C. Cosmescu	D. C-tinescu	„
1927-1928	El. Stănescu	I. N. Rodoş	D. C-tinescu	N. C. Cosmescu	„
1928-1929	G. M. Franţescu	El. Stănescu	I. C. Cosmescu	D. C-tinescu	„
1929-1930	El. Stănescu	Gh. M. Franţescu	D. C-tinescu	I. C. Cosmescu	„
1930-1931	I. Cosmescu	El. Stănescu		D. C-tinescu	„
	Eug. Cristian	I. Cosmescu	G. M. Franţescu	G. M. Franţescu	„
1931-1932	C. Diaconescu	D. C-tinescu	I. C. Cosmescu		1. XII.
1932-1933	G. M. Franţescu	C. Diaconescu	D. Constantinescu	I. Cosmescu	C. Diaconescu
			1. XII. C. Grigorescu		
1933-1934	I A I. Albescu	II A G. M. Franţescu	C. Diaconescu	IV a I. C. Cosmescu	„
	I B şi II B Olga Ionescu Siseşti			IV b G. Şuşală	15/II G. Franţescu
„ 1934-1935	G. Velicescu	I. Cosmescu	G. M. Franţescu	C. Diaconescu	„
1935-1936	C. Diaconescu	G. Velicescu	I. C. Cosmescu	G. M. Franţescu	„

Situația înscrișilor pe clase și ani școlari se cuprinde în tabloul ce urmează:

Anul școlar	CLASA I	II	III	IV	Total	Absolv.	Observațiuni
1832-33					50		
1833-34					170		
1834-35							Intre anii 1833-1851 lipsesc toate matricolele școlare.
1835-36							
1836-37							
1837-38							
1838-39					131		
1839-40							
1840-41							
1841-42					112		
1842-43							
1843-44							
1844-45					160		
1845-46					177		
1846-47	50	50	42	—	142		
1847-48							
1848-49							
1849-50							
1850-51							
1851-52	85 b. 19 f.	39 b. 10 f.	46 b. 3 f.	—	202		
1852-53	106	53	30	13	202	8	
1853-54	120	30	21	10	181	7	
1854-55	91	25	?	13	131	9	
1855-56	105	49	21	8	183	7	
1856-57	116	51	25	13	205	9	
1857-58	122	53	30	17	222	13	
1858-59	125	61	?	17	203	15	
1859-60	117	70	34	15	236	12	
1860-61	140	74	37	20	271	12	
1861-62	146	85	46	27	304	19	
1862-63	146	90	44	26	306	10	
1863-64	112	105	59	27	303	26	

Anul şcolar	CLASA I	II	III	IV	Total	Absolv.	Observaţiuni
1864-65	126	98	55	35	314	31	
1865-66	143	99	59	22	323	20	
1866-67	110	102	64	28	304	26	
1867-68	125	124	88	30	367	26	
1868-69	126	113	87	37	363	31	
1869-70	113	144	83	64	404	56	
1870-71	94	125	84	83	386	78	
1871-72	78	130	83	87	378	70	
1872-73	27	51	41	60	179	60	
1873-74	62	33	43	86	234	82	
1874-75	112	53	44	89	298	83	
1875-76	124	59	54	85	322	74	
1876-77	72	51	48	73	244	69	
1877-78	78	47	54	75	254	73	
1878-79	88	57	55	66	266	60	
1879-80	83	72	60	58	273	53	
1880-81	72	60	61	52	245	50	
1881-82	63	69	67	51	250	50	
1882-83	75	57	76	58	266	55	
1883-84	76	64	77	71	288	69	
1884-85	68	48	60	73	249	52	
1885-86	76	57	61	59	253	35	
1886-87	57	61	68	58	244	34	
1887-88	63	66	72	43	244	36	
1888-89	71	55	69	44	239	35	
1889-90	68	68	59	47	242	30	
1890-91	46	48	69	44	207	32	
1891-92	40 A 51 B	70	60	58	279	34	
1892-93	35 A 54 B	63	64	63	279	46	
1893-94	76	53	67	64	259	53	
1894-95	80	77	65	75	297	62	
1895-96	80	74	70	86	310	58	
1896-97	82	68	78	79	307	42	

Anul şcolar	CLASA I	II	III	IV	Total	Absolv.	Observaţiuni
1897-98	88	64	55	78	285	60	
1898-99	74	65	60	79	278	54	
1899-00	67	65	45	75	252	55	
1900-01	56	47	55	76	234	52	
1901-02	64	45	63	59	231	44	
1902-03	59	47	44	62	212	30	
1903-04	49	52	41	67	209	42	
1904-05	66	44	48	64	222	48	
1905-06	50	47	41	58	196	49	
1906-07	51	42	38	46	177	37	
1907-08	56	41	46	53	196	28	
1908-09	33	31	38	52	154	31	
1909-10	48	38	48	62	196	53	
1910-11	73	52	46	64	235	52	
1911-12	70	67	48	58	243	49	
1912-13	67	51	56	51	225	43	
1913-14	66	57	41	58	224	51	
1914-15	68	45	51	47	211	39	
1915-16	60	64	49	59	232	42	
1916-17	?	?	?	16	16	16	
1917-18	?	?	?	11	11	11	
1918-19	48	34	41	31	154	30	
1919-20	67	53	40	44	204	33	
1920-21	49	57	47	40	193	37	
1921-22	61	47	53	44	205	39	
1922-23	67	57	43	60	227	51	
1923-24	50	52	47	55	204	42	
1924-25	27	52	44	50	173	47	
1925-26	34	41	46	41	162	40	
1926-27	46	37	34	49	166	46	
1927-28	45	46	29	29	149	29	
1928-29	50	41	37	35	163	33	
1929-30	43	47	42	39	171	35	
1930-31	60	43	54	53	210	52	
1931-32	70	49	48	58	225	50	

Anul școlar	CLASA					Absolv	Observațiuni
	I	II	III	IV	Total		
1932-33	53	59	48	42	202	42	
1933-34	A 39	A 50		A 39		A 37	
	B 21	B 16	50	B 40	255	B 39	
1934-35	52	55	63	58	228	55	
Total	6393	5012	4181	4260	19846	3438	

Aş fi avut dorinţa, ca după acest tablou, să urmeze seriile de absolvenţi din fiecare an, dar nepermiţându-mi mijloacele materiale să dau o prea mare întindere acestui istoric, o las pe socoteala altora ce vor voi să o completeze, rămânând nemulţumiţi de felul cum am ştiut eu să înfăţişez aceste câteva rânduri din trecutul acestei instituţiuni. Doresc şcoalei de băieţi No. 1 să-şi continue drumul pe făgaşul croit de înnaintaşii ei, iar absolvenţilor, cu mintea luminată de primele cunoştinţe căpătate între aceste ziduri, să devină cetăţeni paşnici, cinstiţi, cât mai bine luminaţi şi cât mai folositori neamului din care au ieşit şi pentru care au fost crescuţi, ridicându-se cât mai sus pe treptele sociale în statul românesc; iar toată puterea lor de muncă să o pună în serviciul ţării şi neamului, pentru înflorirea şi prosperarea României Mari, pentru care toţi profesorii şcoalei şi mai cu seamă vechii profesori transilvăneni au vărsat multe lacrămi, când vorbiau de înfăptuirea ei.

II. PERSONALUL DIDACTIC.

NICOLAE SIMONIDE.

Nicolae Simonide, pe adevăratul nume Nicolae Simeon Colan, s'a născut în anul 1804, la Câmpulung, judeţul Muscel, dintr'o familie de cărturari. Rămas de mic orfan, de educaţia lui s'a îngriiit unchiul său de pe tată, Arhiereul Naum, el însuşi cărturar destul de cunoscut în literatura română.

Cum pe atunci nu existau decât şcoli greceşti, iar toţi cei ce primeau o educaţie îngrijită se adăpau la aceste isvoare de cultură, Nicolae Simeon fu internat în unul din cele mai de seamă institute greceşti din Bucureşti.

Acolo avu printre alţi colegi pe Ion Ilie Rădulescu, marele Heliade de mai târziu, cu care se legă într'o strânsă prietenie.

Sârguitori erau amândoi la învăţătură, dar mult îi durea sufletul că n'au cum învăţa slovă românească, pentru ca să-şi poată aşterne gândurile în sfânta lor limbă strămoşească. De aceea, cum au aflat de venirea în ţară a dascălului român de peste munţi Gheorghe Lazăr, s'au furişat şi au fugit la acesta, care i-a găzduit câtăva vreme, învăţându-i slovă românească.

Nu ţinu mult fericirea acestor doi inimoşi pui de Români, căci autoritatea şcolară grecească îi dibui şi-i aduse înapoi în institut, aplicându-le şi o aspră corectiune. Nu le rămânea acum decât să deprindă cele învăţate dela dascălul Gheorghe Lazăr, dar cum? Hârtie n'aveau şi nici din caietele de clasă nu era chip să rupă. Scormoneau gunoiul şi cu peticelele de hârtie

găsite, se ascundeau în podul școalei, unde scriau de zor slovele cu câte trei caturi.

Dar ce bruma învățaseră nu le era de ajuns și mereu se loviau de nevoia de a se mai adăpa la luminile dascălului. Atunci se învoiră și din nou fugiră la Gheorghe Lazăr. Grecii îi găsiră și de astădată și, cum erau în recidivă, corecțiunea fu și mai drastică, iar ca să le piară pofta de a mai învăța carte românească, le grecizară numele. Așa deveni Nicolae Simeon Colan, Nicolae Simonide.

Numele îi era acum grecesc, dar sufletul lui românesc se mai oțeli o toană și jură moarte culturii grecești,

Curând după aceasta, Gheorghe Lazăr a plecat din țară și Nicolae Simonide și-a continuat studiile în școala grecească studii pe care le-a completat toată viața, căci până la adânci bătrânețe — avea 82 ani când a murit — își petrecea aproape toată ziua citind. Era un om de o cultură vastă, vorbia elinește, latinește și franțuzește — și de o înțelepciune și o seriozitate care-l făcea temut și respectat de toți cei cu care venia în atingere.

Odată ajuns la vârsta când putea fi de capul lui, prima grije fu să-și aline durerea ce-i rănise sufletul lui de copil și se duse la Giurgiu, plin de Greci pe acele vremuri (1831 notița autorului), unde înființă pe cheltuiala lui cea dintâiu școală românească. Cu mari greutăți a luptat — noaptea dormia cu iataganul sub pernă — dar a isbutit și după ce s'a asigurat că școala e pusă pe picioare, a plecat la Pitești, să facă acelaș lucru, unde a fost numit la 15 Ianuarie 1833 și a deschis școala la 5 Februarie 1833.

Aci s'a însurat cu o Băltească din neamul Balotă de pe Topolog și astfel a venit în atingere cu familia Brătianu.

Familia Brătianu i-a încredințat pentru învățătură pe fiul său, marele bărbat de stat Ion Brătianu.

Nicolae Simonide era într'adevăr serios și sever, dar era cult și inteligent și a văzut numai decât ce

element e micul Brătianu și în scurt timp, între dascăl și discipol s'a stabilit o dragoste care a dăinuit până la moartea celui dintâiu.

Brătianu și-a arătat marea lui stimă pentru părintele lui sufletesc prin încrederea ce i-a arătat întotdeauna, cerându-i sfaturile chiar în împrejurări grele și mai cu seamă prin memorabilul discurs ce a ținut în cameră, spunând „Simonide ne-a făcut Români".

Atunci, în ședința aceea a camerei s'a votat lui Nicolae Simonide o recompensă națională viageră de 2000 galbeni în aur.

După ce școala din Pitești s'a înrădăcinat solid, Nicolae Simonide a părăsit învățământul, pe care de altfel l-a practicat nu pentru a-și câștiga existența, ci împins de dorința de a răspândi în popor știința de carte românească.

Comuna Pitești recunoscătoare i-a dăruit un teren, care după moartea lui a fost expropiat de C. F. R.

Câtăva vreme a fost Revizor școlar și în urmă magistrat, președinte de tribunal. Apoi s'a retras de pe arena publică, petrecându-și timpul cetind.

Cine se ducea să-l vadă, îl găsea într'un jilț în fața unei mese plină cu cărți deschise: atlaze, dicționare, cărți de știință, cufundat în studiu.

A murit în 1886, în vârstă de 82 ani, din cauza unei cangrene provocată de o fractură a piciorului.

Când și-a dat sufletul, a avut mângâierea să vadă la patul lui, printre copiii lui și pe dragul său fiu sufletesc Ion Brătianu, atunci prim ministru al țării.

A fost înmormântat la Mănăstirea Cernica de lângă București, făcându-i-se funeralii naționale.

(Aceste date au fost procurate de D-na Eleonora Iconomu năs. Simonide).

TOMA SERGIESCU.

In anul 1843, Nic. Simonide fiind numit revizor școlar, a fost numit în locul său, pe ziua de 10 Octombrie 1843, profesorul Toma Sergiescu, care a funcționat

până la isbucnirea revoluţiei din 1848, iar după revoluţie n'a mai funcţionat la această şcoală. El a îndeplinit şi însărcinarea de director al şcoalei.

I. RADULESCU.

Numărul şcolarilor dela şcoala naţională din Piteşti îmmulţindu-se, Eforia Şcoalelor, prin jurnalul No. 199 din 3 Martie 1846, a numit ajutor de profesor, pe I. Rădulescu, care a funcţionat până la isbucnirea revoluţiei din 1848.

ANTON ONCESCU.

După revoluţia dela 1848, şcoala deschizându-se tocmai în 1851, a fost numit, pe ziua de 23 Octombrie 1851, Anton Oncescu, care a funcţionat la această şcoală până la Iunie 1856. In tot acest timp a îndeplinit şi însărcinarea de direetor. S'a născut în Transilvanla în 1825 şi a murit în Piteşti la 2 Martie 1891.

DIMITRIE ŞERBANESCU.

La redeschiderea şcoalei în anul 1851, a fost numit la 20 Octombrie 1851 profesorul Dimitrie Şerbănescu, care a funcţionat până la 16 Noembrie 1861, când a fost mutat — după cererea sa — la Brăila.

VASILE DRAGOŞESCU.

Vasile Drăgoşescu s'a născut la Mediaş, în anul 1825. Studiile le-a făcut la Blaj, în liceul latin, între anii 1836—1842. Pierzând ambii părinţi, nu a putut urma seminarul teologic, cum avea intenţia şi a venit în România, fiind scurt timp practicant la divan. In urmă a fost numit învăţător la Jilavele şi în urma concursului dat, a fost numit institutor la şcoala publică din Piteşti, unde a funcţionat până la 10 Mai 1858. De aci a trecut la Vălenii-de-Munte în Prahova, unde a ţinut şi un institut privat împreună cu alţi colegi. Pela 1865 a fost transferat la şcoala No. 1, zisă dom-

nească, din Ploeşti, unde a funcţionat până în August 1886, când a murit. A fost mai mulţi ani director al şcoalei din Ploeşti. A fost scurt timp profesor de limba

VASILE DRĂGOŞESCU.

latină la liceul din Ploeşti, când s'a înfiinţat şi apoi profesor de limba română la şcoala normală din Ploeşti. (Societatea pentru învăţătura pop. român).

Datele au fost comunicate de D-l Dr. Vasile Drăgoşescu, fiul inst. V. Drăgoşescu, domiciliat în Bucureşti, Str. D-trie Racoviţa No. 18.

VASILE URZESCU.

Vasile Urzescu s'a născut în Bucureşti, la 2 Ianuarie 1817. El era bănăţean de origină. Părinţii săi Andrei şi Maria, din cauza asupririlor ungureşti, au fost siliţi să părăsească Timişoara şi să se refugieze în ţară. Cunoştinţele elementare ale învăţăturii le-a dobândit la şcoala primară de băieţi din mahalaua Oţetari, iar studiile superioare, atâtea câte erau pe vremea aceea le-a făcut la Colegiul Naţional dela Sf. Sava, colegiu, care mai târziu, a fost transformat în liceul

Sf. Sava de astăzi. După terminarea studiilor, a fost numit profesor la şcoala de băieţi din oraşul Roşiorii-de-Vede, jud. Teleorman. Pe vremea aceea nu era deosebire de numiri pentru cei cari învăţau copiii carte, ci toţi se numiau profesori. Printre elevii pe cari i-a avut, la această şcoală, a fost şi poetul Alexandru Depărăţeanu, despre care vorbea adeseori, în mod elogios.

In Roşiorii-de-Vede, în anul 1847, s'a căsătorit cu Elisabeta Pleşoianu, fica lui Ion şi Maria Pleşoianu, adoptată de pitarul Gheorghe şi Safta Vulpescu, unchiul şi mătuşa ei.

A mai funcţionat la şcoala de băieţi din Slatina şi la aceea din Ploeşti. A fost câtva timp profesor suplinitor la catedra de limba latină dela liceul Sf. Sava, timp în care a dobândit prietenia lui Ion Heliade Rădulescu, cu care a fost în continuă corespondenţă, în cestiuni şcolare. Tot în acel timp a dat examen şi a obţinut titlul de inginer hotarnic, profesiune pe care nu a exercitat-o decât spre a ridica planul moşiei sale dotale Vulpeşti, din comuna Vulpeşti, Jud. Argeş.

Dela Ploeşti a trecut la şcoala de băieţi din oraşul Piteşti, astăzi şcoala primară de băieţi No. 1, unde a funcţionat şi ca director, înaintea lui Sevastian Hernea. A fost şi revizor şcolar înaintea lui Alexandru Teodosiade. In această calitate a fost însărcinat de Ministerul Instrucţiunii şi Cultelor ca să facă inventarierea averilor tuturor mânăstirilor din Muntenia.

In anul 1840, a publicat „Epistolar sau modele de scrisori", în două volume: primul cu 344 pagini, iar cel de al doilea cu 314, tipărite cu litere chirilice, la tipografia pitarului Constantin Pencovici, din Bucureşti. In anul 1846, a publicat, la aceeaşi tipografie „Vocabularul Româno-Francez". In anul 1878, a început să lucreze o gramatică română pentru uzul şcoalelor secundare, dar în ziua de 20 Ianuarie 1879 surprinzându-l moartea, această lucrare a rămas neterminată.

In anul 1855, Domnitorul Barbu Stirbei, cu diploma domnească No. 1680, din 8 Iulie, l-a ridicat la rangul de Pitar pentru merite şcolare.

Vasile Urzescu, până la moartea lui Ion Heliade Rădulescu, anul 1872, s'a condus de directiva politică, imprimată de acesta aproape tuturor membrilor învăţământului din ţară, directivă care îmbrăţişa mai mult o politică culturală, fără manifestaţiuni sgomotoase. După această dată, Vasile Urzescu, la stăruinţele reprezentanţilor partidului conservator (partidul alb), printre care era şi Constantin Vărzaru, cu care era în legături de rudenie, căci mama soţiei sale era sora acestui fruntaş politic, cum şi la stăruinţele lui Ion C. Brătianu, şeful partidului liberal (partidul roşu), cu care de asemenea era în legătură de rudenie, căci soţia lui era născuta Pleşoianu, ca şi soţia acestuia, la toate aceste stăruinţe, cari tindeau să-l atragă în sfera politicei lor, el răspundea: „Nu voesc să fiu nici alb, nici roşu, căci albeaţa, în politică, îmi face impresia cadavrelor, iar vopseaua roşie miroase a sânge, miros care îmi displace. Eu acum m'am înscris în partidul verde, de care m'am legat, fiindcă vopseaua aceasta se apropie mai mult de natură. Oridecâteori câmpul este verde, partidul meu este la putere." Prin aceste cuvinte, el făcea aluzie la îndeletnicirea agricolă, pe care o îndeplinea pe moşia sa dotală. După ce a fost silit să vânză moşia dotală pentru a înzestra pe trei fete, din cele cinci pe care le avea, în anul 1878, el activă cu multă silinţă pentru constituirea partidului „Centru" (liberal moderat), de sub şefia lui Vasile Boerescu, activitate pentru care i s'a adus mulţumiri, din partea comitetului central, prin scrisoarea dela 11 Februarie 1878, semnată de Ştefan Iorgulescu, secretarul general al acestui partid.

La înmormântarea sa, care s'a făcut în ziua de 22 Ianuarie 1879, în curtea bisericii Maica Precista din Piteşti s'au pronunţat trei discursuri: primul de către Sevastian Hernea, directorul şcoalei primare No. 1 de băieţi, al doilea de către Antonie Oncescu, institutor, iar cel de al treilea de către profesorul Ion Drujean, dela gimnaziul din localitate.

Datele şi amănuntele de mai sus sunt pro-

curate de D-l Aureliu V. Urzescu, fiul lui Vasile Urzescu, în colaborare cu D-l Dr. Vasile Demetrescu Brăila, deputat şi fost ministru, care este nepotul şi deţinătorul relicvelor familiei fostului institutor.

D. MICESCU.

D. Micescu s'a născut în comuna Ciumeşti, Jud. Muscel, în anul 1831. A funcţionat ca institutor la această şcoală cu începere dela 10 Mai 1858 şi până la 1872, când a fost mutat la şcoala primară No. 2 de băieţi din acest oraş.

A murit la 8 Octombrie 1909 în Câmpulung. Cu ocazia morţii lui D. Micescu, ziarul Dimineaţa în No.

D. MICESCU

2024, anul al VI, a scris următoarele: C. Lung 8 Octombrie. Azi dimineaţă a încetat din vieaţă d-l senator al colegiului II Muscel, Dimitrie Micescu, în etate de 78 ani. Venerabilul defunct a fost, pe rând, revizor şcolar, prefect, deputat, senator şi primar al oraşului. Multă vreme a fost şeful liberalilor din Muscel. Regre-

tatul senator se bucura de consideraţia concetăţenilor săi. In anul acesta fusese decorat cu ordinul Carol I. Inmormântarea se crede va avea loc Vineri (coresp.)

ALEXANDRU TEODOSIADE.

Alexandru Teodosiade a funcţionat la această şcoală, ca institutor superior, dela 16 Noembrie 1861 şi până la 1 Ianuarie 1870, fiind şi director dela 1864. In anii 1870—1876 a fost revizor şcolar al judeţului Argeş şi Vâlcea. A avut în acest oraş, pe strada Lascăr Catargiu, un institut particular. A murit în Bucureşti, unde este şi înmormântat.

MANEA BELLU.

A funcţionat la această şcoală dela 1 Noembrie 1864 până la 31 Decembrie 1869.

SAMOIL OSTAŞESCU.

A funcţionat dela 1 Septembrie 1864 şi până la 1 Noembrie 1864.

AL. IONESCU.

A funcţionat dela 1 Septembrie 1864 şi până la finele anului şcolar 1871—1872.

SEVASTIAN HERNEA.

Sevastian Hernea s'a născut în anul 1837, în Braşov, din părinţi negustori. A învăţat şcoala primară în oraşul natal şi apoi a intrat în gimnaziul real.

In timpul revoluţiei dela 1848, murindu-i părinţii, iar tânărul rămânând orfan, a plecat la Bucureşti. După potolirea revoluţiei, s'a înapoiat la Braşov şi a continuat studiile, pe care le-a terminat în 1855. In anul 1857, în urma unui examen depus în Bucureşti, a fost numit revizor şcolar al judeţului Olt, iar după un an, rămâne institutor la şcoala publică de băieţi „Ionaşcu“

din Slatina. A mai funcţionat şi la şcoala primară din Râmnicu-Vâlcii şi Câmpulung, iar dela 1 Iulie 1870 a fost transferat la această şcoală, unde a funcţionat până la finele anului şcolar 1889—1890. In tot timpul, cât a funcţionat la această şcoală, a îndeplinit şi însărcinarea de director. A murit la 27 Septembrie 1895, în vârstă de 58 ani şi a fost înmormântat în cimitirul oraşului Piteşti.

ION S. TEODORESCU.

Ion S. Teodorescu s'a născut în cătunul Tigoiu, comuna Jideni din judeţul Râmnicu-Sărat, la 13 Iunie 1850. După terminarea cursului primar la şcoalele din Focşani şi R. Săr-t, a urmat cursurile seminarului din Buzău. In urma examenului depus în capitala ţării, a fost numit institutor la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, la 1 Octombrie 1871, unde a funcţionat neîntrerupt 38 de ani, până la 1909, când şi-a regulat drepturile la pensie. Din anul 1890 şi până în 1909 a fost şi director.

A fost ales membru în consiliul general al judeţului Argeş şi membru în comitetul permanent al aceluiaş judeţ. A îndeplinit însărcinarea de revizor şcolar al judeţului Vâlcea, între anii 1886—1888. In anul 1890 a fost numit Revizor şcolar al judeţului Argeş. A fost neîntrerupt preşedintele conferinţelor institutorilor din Piteşti şi preşedinte de secţie la conferinţele generale. Intre anii 1903—1908, a fost membru în consiliul general de instrucţie. A fost preşedinte al Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor, secţia Piteşti şi preşedinte al Societăţii pentru ajutorarea elevilor săraci. A murit la 16 Martie 1931 şi a fost înmormântat în oraşul unde şi-a făcut apostolatul.

Prin tactul, priceperea şi asiduitatea depusă de el în îndeplinirea acestui apostolat, a făcut ca dela început să fie apreciat de colegii săi, respectat de părinţii elevilor şi considerat în bine de autoritatea şcolară.

Prin calmul său în îndeplinirea datoriei, prin stă-

ruința sa în realizarea progresului în școală și societate și-a atras stima tuturor concetățenilor săi.

Ca revizor școlar al jud. Vâlcea și apoi al jud. Argeș a căutat prin muncă și stăruință să activeze progresul, lucru afirmat de toți vechii membri ai corpului didactic. Prin controlul său cerea muncă, stăruință în școală și nu era mai vesel și mai satisfăcut decât atunci când vedea că școala sau clasa inspectată a ieșit bine. Aceiași mulțumire o arăta și la rezultatele satisfăcătoare constatate la examenele de absolvire ale cursului primar, la care a fost mulți ani delegat.

Ca apostol al școalei, ca muncitor în ogorul instrucțiunii, a fost unul dintre dascălii rari. Atât ca institutor, ca director de școală, cât și ca revizor școlar n'a avut nici o pedeapsă, nici o observațiune. La toate inspecțiile s'a constatat că I. S. Teodorescu și-a făcut bine și cu competință datoria și de cele mai multe ori i s'au adus laude elogioase. A fost decorat cu Răsplata muncii cl. I.

Date culese din ziarul Invățătorul 1 Mai 1911.

Preotul N. P. BOERESCU.

Pr. N. P. Boerescu s'a născut în Pitești, la 10 Aprilie 1845. A urmat cursurile seminarului din Curtea de Argeș. A fost hirotpnisit diacon la 2 Februarie 1867 și apoi preot la 3 Decembrie 1867, ca paroh al bisericii „Sf. Gheorghe", catedrala orașului Pitești. A funcționat dela 24 Octombrie 1873 și până la 1875, ca suplinitor la școala primară de băieți No. 1 din Pitești, la clasa I-a, fiind plătit de comună. Dela această dată și până la 1 Septembrie 1877, a funcționat la școala primară de băieți No. 2, tot din acest oraș, plătit tot de comună.

Dela 1 Septembrie 1877, în urma examenului de institutor, a fost numit la școala primară de băieți No. 1 din Pitești, unde a funcționat până la 1 Septembrie 1909, când s'a retras, regulându-și drepturile la pensie.

A fost dela 11 Martie 1887 şi până la 30 Aprilie 1888 protoereu al jud. Argeş.

Preotul N. P. BOERESCU

A fost decorat cu Serviciul credincios în 1883, răsplata muncii în 1899, Coroana României în gradul de cavaler şi medalia jubiliară Carol I. A murit la 28 Noembrie 1922.

TANASE NICOLESCU.

Tănase Nicolescu s'a născut la 14 Februarie 1853 în oraşul Râmnicu-Sărat. A urmat seminarul de gr. I din Buzău, pe care l-a absolvit în 1871. A fost numit institutor cu titlul provizoriu la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, unde a funcţionat numai în anul şcolar 1875—1876, apoi a fost mutat la şcoala de băieţi No. 2 din Târgovişte.

MIHAIL CHIŢESCU.

Mihail Chiţescu s'a născut în Piteşti, în anul 1856 dintr'o familie boierească. Şcoala primară a făcut-o în oraşul natal, pe care a absolvit-o în anul 1866. A

urmat apoi Colegiul Sf. Sava din Bucureşti şi a intrat în şcoala de poduri şi şosele, dorind a se dedica carierei de inginer.

Venind războiul pentru independenţă şi din cauza împrejurărilor grele pricinuite de moartea prematură a tatălui său, a părăsit şcoala în anul al III-lea şi s'a hotărît să îmbrăţişeze cariera de institutor. Fu numit

MIHAIL CHIŢESCU

la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, în anul 1876 şi a funcţionat aci până la 1884, când a trecut la şcoala de băieţi No. 3 din localitate.

Timp de 28 ani s'a relevat în această carieră ca un bun didactic, director de şcoală (la No. 3) precum şi ca revizor şcolar un timp îndelungat. Inteligenţă vie, condeiu sclipitor, Mihail D. Chiţescu a fost fruntaşul presei locale din vremea sa. In acest timp a tradus şi câteva romane din limba franceză. A fost decorat, în anul 1897, pentru merite didactice, cu Coroana României în gradul de cavaler. A murit în anul 1904, în vârstă de 48 ani şi a fost înmormântat în Bucureşti.

(Datele sunt cominicate de D-ra Chiţescu, instit. pensionară).

V. RADU.

A fost suplinitor în anul şcolar 1876—1877, dela 14 Februarie 1877 şi până la finele anului şcolar, predând lecţiuni la clasa I primară. Avea 7 clase de liceu.

M. MICESCU.

Mih. Micescu s'a născut la 10 Noembrie 1850, în comuna Ciumeşti, jud. Muscel. A urmat cursul primar la şcoala publică din Piteşti şi a funcţionat ca institutor la următoarele şcoli primare: La şcoala de băieţi No. 2 din Ploeşti, în 1877, apoi la şcoala de

M. MICESCU

băieţi No. 1, tot din acel oraş, dela 1877 până la 1879. Dela 1879 şi până la 1882, a funcţionat la şcoala de băieţi din Mizil şi dela 1882 şi până la 1884, la şcoala primară de băieţi din Curtea-de-Argeş. In anul 1884 a venit la şcoala primară No. 1 băieţi din Piteşti şi a funcţionat până la 1903.

ILIE ILIESCU.

Ilie Iliescu s'a născut în Slatina, în luna Septembrie 1871. A urmat cursurile şcoalei normale de institutori din Bucureşti. După absolvirea acestei şcoli, a fost numit institutor, pe ziua de 15 August 1893, la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, la care a funcţionat până la 1 Octombrie 1898, când a fost transferat la şcoala primară No. 3, în locul institutorului

ILIE ILIESCU.

M. Chiţescu. A funcţionat şi la şcoala medie din Piteşti şi a fost şi în serviciul de control al învăţământului ca Inspector Delegat pedagogic.

Dând liceul în particular şi apoi obţinând licenţa în drept, a profesat şi advocatura, iar în 1920, a părăsit învăţământul primar şi a intrat în magistratură, în Ardeal. In timpul din urmă a fost Prim Procuror la Curtea de Apel din Sibiu. A murit în acest din urmă oraş, în anul 1929.

MATILDA ASANOPOL-DIMIU.

Matilda Asanopol-Dimiu s'a născut la 15 Septembrie 1877 în comuna Ocina, judeţul Prahova. A urmat

cursurile școalei normale de institutoare din București, pe care a absolvit-o în 1897. A fost numită institutoare provizorie pe 1 Septembrie 1897 la școala No. 2 din Alexandria. La școala primară de baieți No. 1 din Pitești, a funcționat dela 1 Oct. 1898 și până la 1 Iulie 1902, când a fost transferată la școala No. 5 de fete din Ploești. A murit la 13 Ianuarie 1936, și a fost înmormântată la cimitirul Belu din București.

ELIZA POPOVICI-STANESCU DELAR.

Eliza Stănescu s'a născut în București, la 24 Aprilie 1876. A absolvit școala centrală de fete în anul 1893. A fost numită institutoare în 1895 în Ploești, unde a funcționat până la 1 Iulie 1902. Dela această școală a fost transferată la școala primară de băieți No.

ELIZA POPOVICI-STĂNESCU DELAR

1 din Pitești. In anii 1902—1904 a funcționat ca detașată la școala No. 1 fete din localitate, iar de aici a funcționat la No. 1 băieți fără întrerupere până la 1 Octombrie 1930, când s'a retras din învățământ, regulându-și drepturile la pensie.

ZOE IONESCU POMPONIU.

S'a născut în Pitești la 24 Iunie 1866. A urmat cursurile institutului de pedagogie din București, oraș în care a funcționat și ca institutoare. La această școală a funcționat ca detașată între anii 1902-1905, pe timpul când soțul D-sale era Revizor școlar al jud. Argeș.

ECATERINA ANGELESCU.

Ecaterina Angelescu s'a născut în Curtea de Argeș la 7 Martie 1880. A absolvit școala normală de institutoare din București, în anul 1899. A fost numită învățătoare la Bunești, jud. Argeș în 1901, la Costești Stroești în 1903, apoi institutoare la Măcin, după aceasta la Brăila și în anul 1907 la școala No. 3 de fete din Pitești. In anul școlar 1903—1904 a funcționat ca detașată, la școala de băieți No. 1 din Pitești, în locul institutorului M. Micescu ieșit la pensie.

FILOFTEIA NICOLESCU.

M'am născut în comuna Jupânești, județul Muscel, în seara de 25 Martie 1880, ca al șaptelea copil, fiind bine primită în casa părinților mei, venind după șase băieți. Primele cunoștințe de învățământ primar le-am primit în comuna natală, iar ultimele — clasa IV primară — în Pitești, la școalele de fete No. 2.

In anul 1891, am intrat ca bursieră în școala centrală din București, școală, care s'a transformat după 3 ani în școala normală de institutoare, pe care am absolvit-o în anul 1899.

Terminând cursurile școalei normale, am intrat în învățământul primar, pe 15 Septembrie 1899, la școala de fete din Slănic, jud. Prahova, unde am funcționat un an 1899—1900. Intre anii 1900—1904 am funcționat la școala de fete din Hârlău jud. Botoșani. In anul școlar 1904—1905, am funcționat la școala de băieți No. 2 din Turnu-Măgurele. In anii școlari 1905—1922 am funcționat la Pitești, la școala de băieți No. 1 până la

1 Septembrie 1921 şi apoi la şcoala de fete No. 3, unde mi s'a făcut mutarea din oficiu, în locul decedatei Ecaterina Săndulescu, ţinându-mă în concediu medical până la 1 Aprilie 1922.

FILOFTEIA NICOLESCU

Dela 1 Aprilie 1922 până la 24 Aprilie 1926, deşi bolnavă scoasă din oficiu la pensie, nu mi s'a servit nici pensie, nici vreun ajutor bănesc de undeva. In anul 1926, după 4 ani de mizerie, mi s'a recunoscut dreptul de a primi pensie numai pentru 21 ani, deşi servisem 23 de ani.

(Comunicată de D-ra Filofteia Nicolescu).

G. STANESCU-DELAR.

S'a născut în Piteşti, la 19 Noembrie 1879. A urmat cursurile şcoalei normale de institutori din Bucureşti şi apoi a intrat în învăţământul primar, funcţionând la următoarele şcoli: Târgu-Ocna, Odobeşti, Alexandria, Sinaia şi Piteşti. Intre anii 1911—1913 a fost Revizor şcolar al jud. Argeş şi apoi director şi institutor la

școala medie ce luase ființă în acest oraș. La această școală a funcționat dela 1 Septembrie 1909 și până în ziua de 10 Noembrie 1916, când a plecat în refugiu în Moldova din cauza ocupației dușmane. Acolo, îmbolnăvindu-se de tifos exantematic, s'a stins din vieață, în Iași, în ziua de 24 Februarie 1917.

In toate direcțiunile în care a lucrat, a dat dovada unei capacități distinse și a unui suflet ales și bine înzestrat. D-l Profesor Nic. Iorga, cu ocazia morții lui

G. STĂNESCU-DELAR.

Stănescu-Delar, a scris între altele: Era un suflet cald și bun pe fața căruia stătea scrisă voioșia, bucuria de a fi de ajutor pentru orice lucru frumos și util.

Vieața lui întreagă n'a fost decât iubire pentru ideal și dorința de a-l servi, Nu se poate închipui un om care să aibă el însuși mai multă plăcere în trezirea și sprijinirea unei opere de interes public.

Corpul nostru de institutori n'a fost fericit să aibă mulți ca dânsul. Păcat că astfel de bunăvoinți sunt luate tocmai atunci când, pentru uriașa operă de refacere, ele ne-ar fi fost mai de nevoe.

A lucrat cu multă însufleţire în conducerea Ligii Culturale, Secţia Argeş. A fost decorat cu Răsplata muncii şi Coroana României în gradul de cavaler.

MARIA GR. TEODORESCU.

Maria Gr. Teodorescu s'a născut la 14 Mai 1876 în Vaslui. A absolvit şcoala normală dn institutoare din Iaşi, în anul 1897 şi a fost numită institutoare la Babadag şi apoi la Harşova. A funcţionat la şcoala de băieţi No. 1 din Piteşti, detaşată în locul institutorului Stănescu-Delar în timpul cât a fost revizor şcolar, dela 10 Martie 1911 şi până la finele anului şcolar 1912.

D. CONSTANTINESCU.

D. Constantinescu s'a născut la 17 Octombrie 1876, în comuna Mălăeşti, judeţul Dolj. A terminat clasa IV primară la şcoala primară de băieţi No. 3 „Ion Eliade Rădulescu“, din Craiova, după ce terminase mai întâiu 5 clase în comuna natală. A urmat apoi gimnaziul real din Craiova, între anii 1890—1894, apoi a intrat în şcoala normală de institutori din Bucureşti, pe care a absolvit-o în anul 1899.

Intrând în învăţământul primar, a fost numit pe ziua de 1 Octombrie 1899, la şcoala de băieţi din Slănic, jud. Prahova. Pe 1 Iulie 1900 a fost transferat la şcoala de băieţi No. 1 „Ionaşcu“ din Slatina, pe ziua de 1 Mai 1905 a fost transferat la şcoala din Ocnele Mari; pe 1 Septembrie 1906 a fost transferat la şcoala primară de băieţi No. 3 din Caracăl, iar pe 1 Septembrie 1909 la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, unde a funcţionat până la ieşirea la pensie, pe ziua de 1 Decembrie 1932.

In tot timpul cât a funcţionat la această şcoală a fost şi director. A fost revizor şcolar clasa I al judeţului Argeş, dela 15 Ianuarie 1914 şi până la 15 Ianuarie 1916, când a demisionat din această însărcinare. A fost decorat cu Răsplata muncii cl. II şi cl. I, precum şi Coroana României în gradul de cavaler.

Fire blândă, camarad bun, pedagog admirabil, muzicant desăvârşit şi veşnic dornic de orice activitate, a fost nelipsit dela orice manifestare şcolară, extraşcolară şi culturală. La părăsirea învăţământului, colegii, elevii, prietenii şi adimiratorii, împreună cu Ateneul popular „Ionescu Gion" l-au sărbătorit aşa cum în adevăr a meritat acest dascăl de elită al şcoalei primare.

N. T. PENESCU.

Nicolae T. Penescu s'a născut în Piteşti, la 1 Mai 1869. A absolvit şcoala normală de institutori din Bucureşti în anul 1891. La 15 Septembrie 1891 a fost numit institutor la şcoala de băieţi No. 2 din T. Măgurele. La 1 Septembrie 1892 a fost transferat la şcoala de băieţi No. 3 din Piteşti. A mai funcţionat la şcoala de băieţi din Roşiori-de-Vede şi la şcoala No. 2 de băieţi din Piteşti. La şcoala de băieţi No. 1 din Piteşti a fost transferat pe ziua de 3 Septembrie 1912 şi a funcţionat până la 1 Octombrie 1913, când a fost transferat la şcoala de băieţi din Curtea-de-Argeş.

ION IONESCU.

S'a născut în anul 1873, în comuna Drăganu jud. Argeş. A urmat cursurile şcoalei normale de învăţători din Bucureşti. A fost numit învăţător în com. Buzescu, jud. Teleorman, la 1 Sept. 1895, apoi la Găleşeşti Argeş, Mavrodinu-Teleorman şi Găvana-Argeş. La această şcoală a funcţionat dela 1914—1916, ca detaşat în locul d-lui D. Constantinescu.

ION N. RODOŞ.

Ion N. Rodoş s'a născut în comuna Bădeşti, judeţul Muscel, la 20 Iulie 1866. Clasele primare le-a terminat la şcoala domnească din Câmpulung. A urmat apoi cursurile seminarului central din Bucureşti. Terminând cl. V a acestui seminar, ca să-şi poată ajuta părinţii cu un moment mai de vreme, părăseşte şcoala

și intră în învățământul primar, la 14 Noembrie 1886, funcționând la următoarele școli: Bârsești-Bercioiu, jud. Argeș (4 ani), Golești (un an), Ciulnița. Eustatiade (25 ani) ambele în județul Muscel. In anul 1915 Sept. 1, a fost transferat la școala primară de băieți No. 3 din Pitești, iar la 1 Septembrie 1918 la școala de băieți No. 1, unde a funcționat până la 1 Sept. 1928, când și-a regulat drepturile la pensi.

A fost timp de 12 ani președintele cercului cultural Leordeni, președinte al comisiunilor de examinarea

ION N. RODOȘ

absolvenților cursului primar, în diferite centre din jud. Muscel, delegat pentru pacificarea revoluției în 1907, membru în consiliul general de instrucție (pe un period de 5 ani), Revizor școlar cl. I al județului Muscel și membru în consiliul comunal al orașului Pitești.

A fost decorat cu răsplata muncii cl. II (1902), răsplata muncii cl. I (1928) și Coroana României în gradul de cavaler.

A murit în ziua de 9 Februarie 1934 și a fost înmormântat în cimitirul orașului Pitești. Pe lespedea

de piatră, sub care-şi doarme somnul de veci fostul institutor I. N. Rodoş, stau scrise următoarele cuvinte: „Aici odihneşte de veci Ion N. Rodoş, care a săvârşit cu modestie şi hotărîre în viaţă tot ce Dumnezeu aşteaptă bun dela un om“.

NICOLAE C. COSMESCU.

N. C. Cosmescu s'a născut la 15 Ianuarie 1872 în comuna Buneşti, jud. Argeş. A absolvit seminarul inferior (4 clase) din Curtea-de-Argeş şi apoi a intrat în învăţământul primar, fiind numit, pe ziua de 1 Aprilie

NICOLAE C. COSMESCU

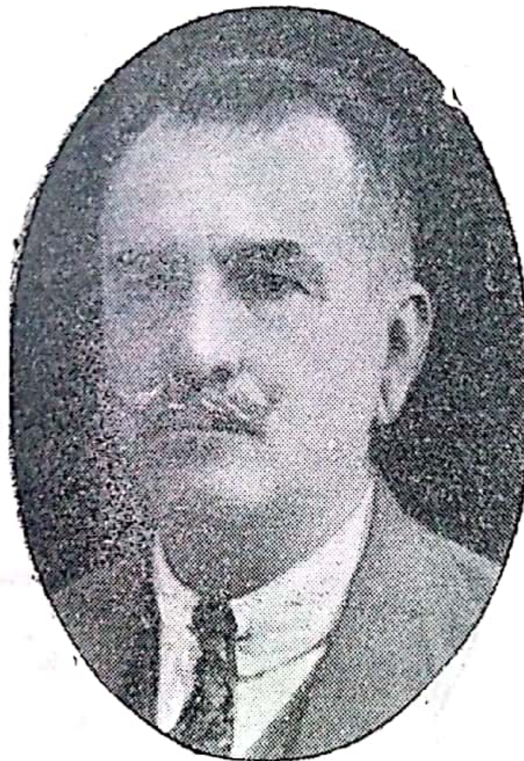
1892, funcţionând până la 1 Septembrie 1928, când şi-a regulat drepturile la pensie.

In acest timp a funcţionat la următoarele şcoli: Dobreşti, Găleşeşti, Valea Mărului, Bascovele, toate din judeţul Argeş, Poiana-de-sus-Bulbuceni, jud. Dolj, Buneşti din jud. Argeş, Alexandria din jud. Teleorman, Curtea-de-Argeş şi Piteşti. La această şcoală a funcţionat dela 1 Septembrie 1921 şi până la 1 Septembrie 1928.

I. C. COSMESCU.

I. C. Cosmescu s'a născut în comuna Buneşti, jud. Argeş, în ziua de 31 Ianuarie 1880. A terminat seminarul din Curtea-de-Argeş şi apoi a intrat în clasa IV la şcoala normală a „Societăţii pentru învăţătura poporului român", din Bucureşti, pe care a absolvit-o în 1901.

După obţinerea diplomei de învăţător, fiind scutit de serviciul militar, a intrat în învăţământul primar, pe

I. Ç. COSMESCU

ziua de 1 Septembrie 1901. De atunci şi până în prezent, a funcţionat la următoarele şcoli: Milcoiu-Isbăşeşti, Găleşeşti, Buneşti, toate din jud. Argeş, Găeşti jud. Dâmboviţa şi dela 1 Decembrie 1920 la Piteşti, mai întâiu la şcoala de băieţi No. 3, iar dela 1 Septembrie 1928, la această şcoală, unde funcţionează şi în prezent. A fost decorat cu Răsplata muncii cl. I şi Coroana României în gradul de cavaler. Este membru în consiliul comunal al oraşului Piteşti şi Preşedintele comitetului şcolar al jud. Argeş.

GH. M. FRANŢESCU.

S'a născut la 7 Noembrie 1887, în comuna Căldăraru judeţul Teleorman. A urmat clasele primare în satul său natal, apoi a intrat în şcoala normală a „Societăţii pentru învăţătura poporului român" din Bucureşti, pe care a absolvit-o în anul 1908. A fost numit in învăţământ pe ziua de 1 Decembrie 1909, la şcoala din comuna Siliştea Gumeşti, judeţul Teleorman. De aci a fost transferat pe ziua de 1 Ianuarie 1911, la şcoala din comuna Isvoru-de-sus, jud. Argeş, la care a funcţionat până la 1 Septembrie 1919, când a fost transferat la şcoala din satul Recea-de-sus, com. Recea jud. Argeş. Pe ziua de 1 Septembrie 1924 a fost avansat la gradul de institutor urban şi numit în postul IV la şcoala Flămânzeşti din Curtea-de-Argeş. La 1 Octombrie 1926 a fost transferat la şcoala din satul Recea-de-jos, comuna Recea, de unde, pe 1 Septembrie 1928, este detaşat şi apoi pe 1 Septembrie 1929 transferat la această şcoala, unde funcţionează şi în prezent.

Dela 1 Septembrie 1923 până la 23 Aprilie 1926 şi dela 20 Iunie 1927 şi până la 1 Septembrie 1928 a îndeplinit însărcinarea de revizor şcolar cl. II, în judeţul Argeş. A fost decorat cu Răsplata muncii cl. II şi cl. I şi cu Coroana României în gradul de cavaler.

EUGENIA I. CRISTIAN.

S'a născut la 8 Iulie 1904 în comuna Mârleanu, jud. Constanţa. A absolvit şcoala normală dela Măgurele, jud. Ilfov, Invăţătoare definitivă la şcoala primară din comuna Negru-Vodă, jud. Constanţa, a fost detaşată la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, în anul şcolar 1930—1931, după ieşirea la pensie a d-nei Eliza Stănescu-Delar,

CONSTANTIN DIACONESCU.

C. Diaconescu s'a născut la 14 Iulie 1889, în comuna Dealul Bradului, judeţul Argeş. Fiu de preot, până

la vârsta de 8 ani a stat în familie, în tovărăşia celor 9 fraţi, învăţând să scrie, să citească şi să socotească. Clasa II-a primară a făcut-o la şcoala din satul natal, iar cursurile claselor a III şi IV le-a urmat la şcoala domnească din Piteşti, între anii 1902—1904, având ca institutori pe decedaţii Mih. Micescu şi I. S. Teodorescu. In toamna anului 1904 a intrat ca solvent în şcoala normală din Craiova. In anul 1911, după ce-şi luase diploma de învăţător, şi-a făcut stagiul militar în regimentul 4 infanterie. Pe data de 1 Ianuarie 1913 a fost numit învăţător cu titlul provizoriu la şcoala din comuna Bărăştii-de-Vede, cătunul Moţoeşti, judeţul Olt, unde a funcţionat până la 15 Aprilie 1914, când a fost detaşat şi apoi transferat în postul nou înfiinţat în comuna Fâlfani, judeţul Argeş, unde a stat până la 1 Septembrie 1926, când, după cererea sa, a fost transferat la şcoala de băieţi No. 2 din Alexandria, jud. Teleorman. Dela 1 Septembrie 1928, a funcţionat câte un an ca detaşat, la şcolile No. 3 şi 2 de băieţi din Piteşti. Pe 1 Septembrie 1930 a fost transferat la şcoala No. 2 de băieţi şi pe 1 Septembrie 1931 la această şcoală unde funcţionează şi în prezent.

CONSTANTIN GRIGORESCU.

Constantin Grigorescu, învăţător cu titlul definitiv la şcoala din comuna Coteana, judeţul Olt, a funcţionat la această şcoală în anul şcolar 1932—1933, detaşat în locul rămas liber, după ieşirea la pensie a institutorului D. Constantinescu.

ION ALBESCU.

Ion Albescu, titular la şcoala primară de băieţi No. 3 din Piteşti, a funcţionat la această şcoală — ca detaşat — în anul şcolar 1933—1934, în postul liber al fostului institutor D. Constantinescu. S'a născut la 5 Mai 1889, în comuna Drăghiciu judeţul Muscel şi a absolvit şcoala normală „Carol I din Câmpulung.

OLGA IONESCU-SISEŞTI.

Olga Ionescu-Siseşti, învăţătoare cu titlul definitiv, s'a născut la 31 Ianuarie 1906, în comuna Azuga, jud. Prahova. Absolvind şcoala normală din Sfântul Gheorghe, a intrat în învăţământul primar, funcţionând la următoarele şcoli: Moreni, Buşteni, Anina, Bucureşti şi Piteşti. La această şcoală a funcţionat, fiind detaşată într'un post adus din altă parte, ca al 5-lea post, în anul şcolar 1933—1934.

GHEORGHE N. SUŞALA.

Gheorghe N. Suşală învăţător gradul I la şcoala din comuna Domneşti, jud. Muscel, absolvent al şcoalei normale „Carol I" din Câmpulung, a funcţionat la şcoala aceasta în anul 1933—1934, la clasa IV divizionară, fiind detaşată cu postul său, ca al 6-lea post aici, iar dela 1 Septembrie 1934, a trecut din nou în comuna Domneşti.

GHEORGHE VELICESCU.

Gheorghe Velicescu s'a născut la 27 Februarie 1885, în satul Ciocăneşti, comuna Văleni, judeţul Muscel. Primele 3 clase primare le-a învăţat la şcoala din Văleni, iar celelalte din urmă la şcoala din Glâmbocel, între anii 1892—1897. Din pricina unei boale lungi, aproape 2 ani, a întrerupt şcoala până la 1900, când a mai repetat odată cl. IV la şcoala de aplicaţie din Câmpulung. In toamna anului 1901, a intrat în şcoala normală „Carol I" din acel oraş, pe care a absolvit-o în 1907. După facerea serviciului militar, a fost numit în învăţământ, pe ziua de 15 Noembrie 1908, la şcoala din comuna Fântânele, jud. Teleorman. In 1909 a fost transferat la şcoala din comuna Glâmbocel, unde a funcţionat până în anul 1910, când a fost transferat la

şcoala din Ciocăneşti, apoi la Valea Stânii şi în urmă la Racoviţa. In anul 1920 a fost transferat la Goleşti şi de aci la Ciocăneşti, unde a funcţionat până la 1

GHEORGHE VELICESCU

Septembrie 1934. Dela această dată a fost transferat la şcoala primară de băieţi No. 1 din Piteşti, unde funcţionează şi în prezent.

III. LOCALURILE.

Localul, care a adăpostit între zidurile lui pe primii elevi ai şcoalei primară publică din Piteşti, nu se ştie sigur unde a fost situat şi care anume a fost, neavând nici o mărturie scrisă şi nici vreunul în vieaţa dintre cei care şi-au petrecut anii de şcoală între zidurile lui. Poate zidurile sunt dărâmate şi au fost fie pe la biserica Buliga, Sf. Gheorghe, Mavrodol sau în cine ştie ce clădire de pe strada boierească sau alta. E posibil ca parte din zidurile acestui local să stea în picioare şi azi, dar din cauză că nu pot grăi, vor fi stând triste, că nimeni nu ştie să arate celor ce trec nepăsători pe lângă ele, marea cinste ce au avut ele odinioară. Ele au auzit pentru prima oară vorbele înflăcărate ale celui dintâiu dascăl român Nic. Simonide, ele au primit pe primii şcolari dornici de slovă românească, între care şi pe marele patriot I. Brătianu la 1834 şi câte alte generaţii, dintre care mulţi s'au ridicat până la cele mai înalte trepte sociale din statul românesc.

Sigur este că orăşenii închiriau o casă pentru şcoala publică românească.

Se închiriaseră pentru şcoala naţională casele maioresei Anica Enghel dela 23 Aprilie 1832, însă şcoala nu s'a deschis[1]).

Cu începere dela 23 Aprilie 1833 şcoala s'a mutat în casele Sfintei Episcopii a Buzăului, ce fuseseră reparate după focul ce le ars în 1831[2]).

1) Arh. Stat. Dosar 4137 fila 47.
2) Ibid fila 125.

Această casă, dintr'o copie de plan aflată la arhivele statului, avea o sală lungă de 8 stânjeni, şi 7 palme şi o lărgime de 2 stânjeni şi 3 palme, iar în jurul acestei camere alte 6 camere. Unde va fi fost situată această clădire nu am putut afla.

La 18 Iunie 1833, adunându-se în localul magistratului, Ocârmuitorii judeţului, prezidentul maghistratului oraşului Piteşti, deputatul Dincă Brătianu şi alţi oameni de seamă au hotărît să clădească un local nou pentru şcoală. In acest scop s'au făcut următoarele donaţii:

Stolnicul Dincă Brătianu: 500 lei, 10.000 oca de var, 20.000 cărămizi. Dimitrie Drăgoescu: 10 galbeni împărăteşti, 10.000 cărămizi şi 100 scânduri de brad. Stolnicul Constantin Bucşenescu: 400 lei. Căminarul Iancu Mavrodolu, prezidentul tribunalului: 800 lei. Clucerul Dincă Lerescu: 200 lei, 10.000 cărămizi şi cherestea în valoare de 100 lei. Grigore Titoianu: 10 galbeni. Constantin Leca: 20.000 cărămizi, 20 căruţe de nisip cărate la bina şi 2000 oca de mălai pentru salahori sau în locul acestora 500 lei. Drăghici Budişteanu: 10 galbeni împărăteşti. Proin judeţ Crăciun: 200 lei, 10.000 cărămizi şi 100 căruţe de nisip. Constantin Moraitu: 500 taleri. Dincă Popovici: 50 de copaci pentru cherestea. Bogdan Mihail Starostea: 400 lei. Pandele Petre, Membru Maghistratului: 300 lei. Postelnicul Dinu Drăgoiu: 100 lei. Marcu Pavlovici, membru la Maghistrat: 100 lei. Panciu Avraam: 1 galben. Părintele Protonotarie protopopul Ghiţă: 5 galbeni. Părintele Meletie, diac. Castriţie Constantin: 100 lei. Părintele mân. Cotmeana: 3 galbeni. Nicolae Apostol: 50 lei. Dimitrie Bouleanu: 50 lei. Nicolae Rătescu, prezidentul Maghistratului: 500 lei. Mihail Popovici proin (fost) prezident al Maghistratului: 30.000 cue de şindrilă, 10.000 cue de laţi. Dobrean Boiangiu: 250 lei. Gheorghe Gheorghiu lipscanu: 100 lei. Constantin Manole: 50 lei. Hagi Nicolae: 5 galbeni împărăteşti. Petcu Ghiţu: 1 galben împărătesc. Pandele Ioan, Membrul Maghistratului: 100 lei, Aslan Armeanul: 20 lei. Dumitru Biz-

bichi: 100 lei şi 500 oca mălai. Gheorghe Braşoveanu: 30 oca piroane de fier şi un galben împărătesc. Petcu Tabacu: 3 galbeni. Petre Abagiu: 50 lei. Paraschiv Braşoveanu: 22 lei. Dumitrache Petre: 1 galben împărătesc. Gheorghe Petru: 1 galben împărătesc. Mihu Cojocaru: 1 galben împărătesc. Simu Tabacu: 50 lei. Nedelcu Bogasieru: 1 galben împărătesc, Vistierul Nicolae Lerescu: 4 galbeni împărăteşti. Ioan Cornăţeanu: 3 galbeni împărăteşti şi 200 oca de mălai. Simion Cerneţu: 100 lei[1]).

Tot pentru construcţia localului de şcoală, mai dă cu ocazia asistării la examenul elevilor din Iulie 1835, egumenul Samoil al mănăstirii Vieroşu, suma de lei 500 şi încă 500 lei pentru premii şcolarilor silitori[2]).

La 30 Ianuarie 1837, Stolnicul Ion Socolescu, membrul în comitetul de inspecţie al şcoalelor din judeţul Argeş, văzând greutăţile ce întâmpină şcoala din pricina localului, dăruieşte casele sale, compuse din 8 camere, pentru şcoala publică din Piteşti.

Acest imobil era situat în Uliţa Mare lângă bis. Sf. Nicolae[3]). La 16 Noembrie 1837, Stolnicul Socolescu cere să i se întoarcă dania, de oarece magistratul a hotărât să clădească local nou de şcola[4]).

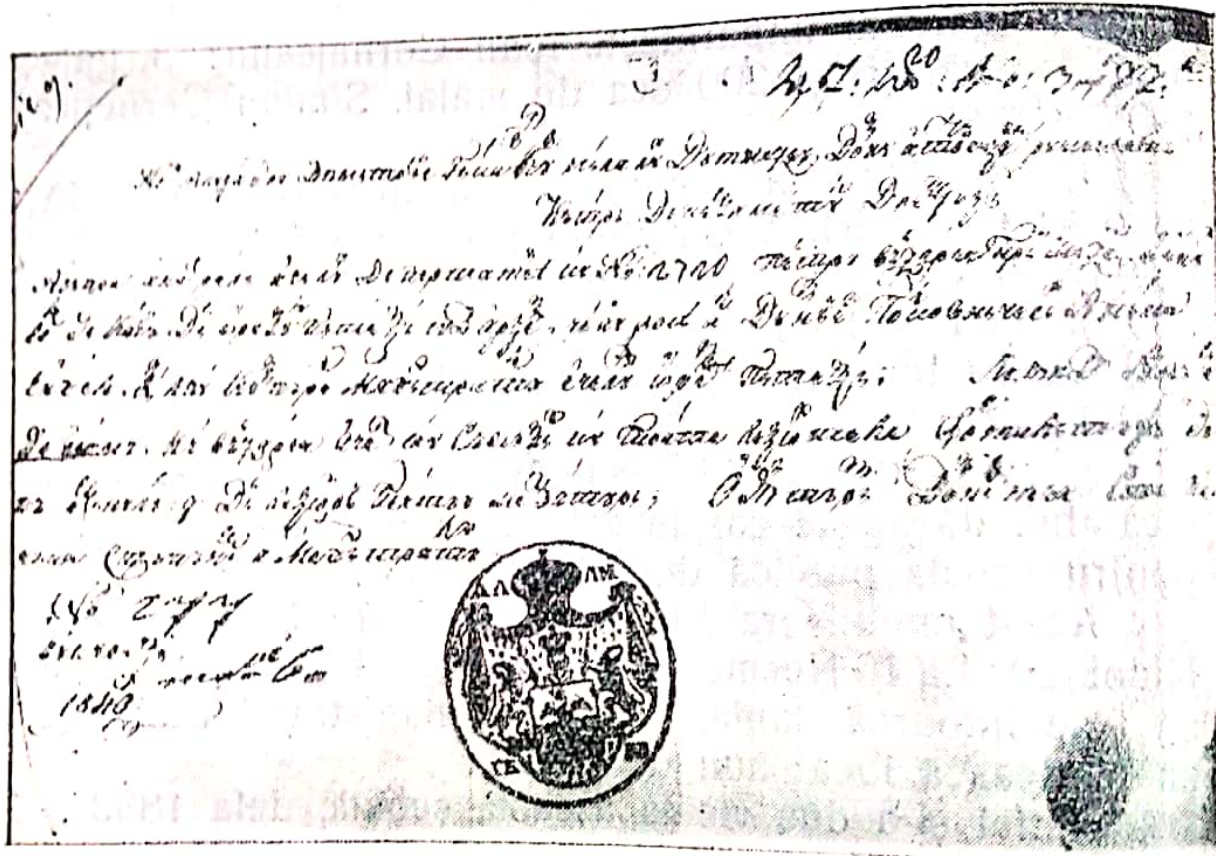
Astfel şi-a dus vieaţa această şcoală, dela 1833—1840, mutându-se probabil sau stând mai multă vreme prin case închiriate sau dăruite de cei ce doreau să vadă odată suflarea românească scriind şi cetind în frumoasa şi dulcea limbă strămoşească.

Magistratul oraşului Piteşti, văzând greutăţile ce întâmpină şcoala sau ţinând seamă de îndemnurile Eforiei Şcoalelor care cerea localuri proprii pentru şcoalele judeţene, cumpără în anul 1840, prin mezat, un loc de casă, dela Polcovniceasa Anica Enghel, fica slugerului Ion Ungurelu căsătorită cu Polcovnicul rus Alexandru Enghel. Locul era situat pe strada Brătianu,

1. Arh. Stat. Dosar No. 4137, fila 285.
2. Ibid f. 433.
3) Arhiva Stat. Dosar 6580 fila 2.
4) Ibid fila 11.

pe atunci ulița boerească, chiar cel pe care este azî actualul local.

Actul de cumpărătoare întocmit conform art. 9 din legiuirea pentru mezaturi a lui Caragea, are cuprinderea următoare:

Noi Alexandru Dumitrie Ghica, Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn a toată țara românească. Către Departamentul Dreptății.

Asupra anaforalei acelui departament cu No. 2720 pentru vânzarea prin mezat a unui loc de casă din orașul Pitești, sud Argeș, ce au fost al D-ei Polcovnicesei Anica Enghel și l-au cumpărat Magistratul acelui oraș Pitești. Luând în băgare de seamă că vânzarea aceasta s'au săvârșit cu toate leguitele formalități du pe art. 9 din legiuirea pentru mezaturi, Domnia mea spre pașnică stăpânire a Magistratului o întărim.

Pecetea domnească.

No. 277
Bucureşti, 1840 Mai 6.

Mdrele Logofot al Dreptăţii.
Prea Inălţate Doamne,

In urma raportului judecătoriei judeţului Argeş cu No. 829, Departamentul Dreptăţii cu plecăciune supune la cunoştinţa Inălţimii Voastre, că D-ei Polcovniceasa Anica Enghel dând spre vânzare cu mezat la acea judecătorie un loc de casă dintr'acel oraş Piteşti şi strigându-se mezatul după rânduială s'au haracladisit asupra Magistratului acelui oraş Piteşti cu cel din urmă preţ de lei cinci mii cinci sute, pe care s'au mulţumit şi D-lui Serdar Constantin Lerescu vestul cu deplină putere cu adeverinţă înscris sub iscălitură atât a D-ei Polcovnicesei vânzătoare cât şi a D-lui Polcovnic Enghel, numărând Magistratul şi toţi banii preţului.

Această vânzare fiind săvârşită cu toate legiuitele formalităţi, Departamentul după art. 9 din legiuirea pentru mezaturi o supune cu plecăciune la întărirea Inălţimei voastre.

Marele Logofăt al Dreptăţii (ss) Nedescifrabil
Şeful Secsii (ss) V. Iatropolu

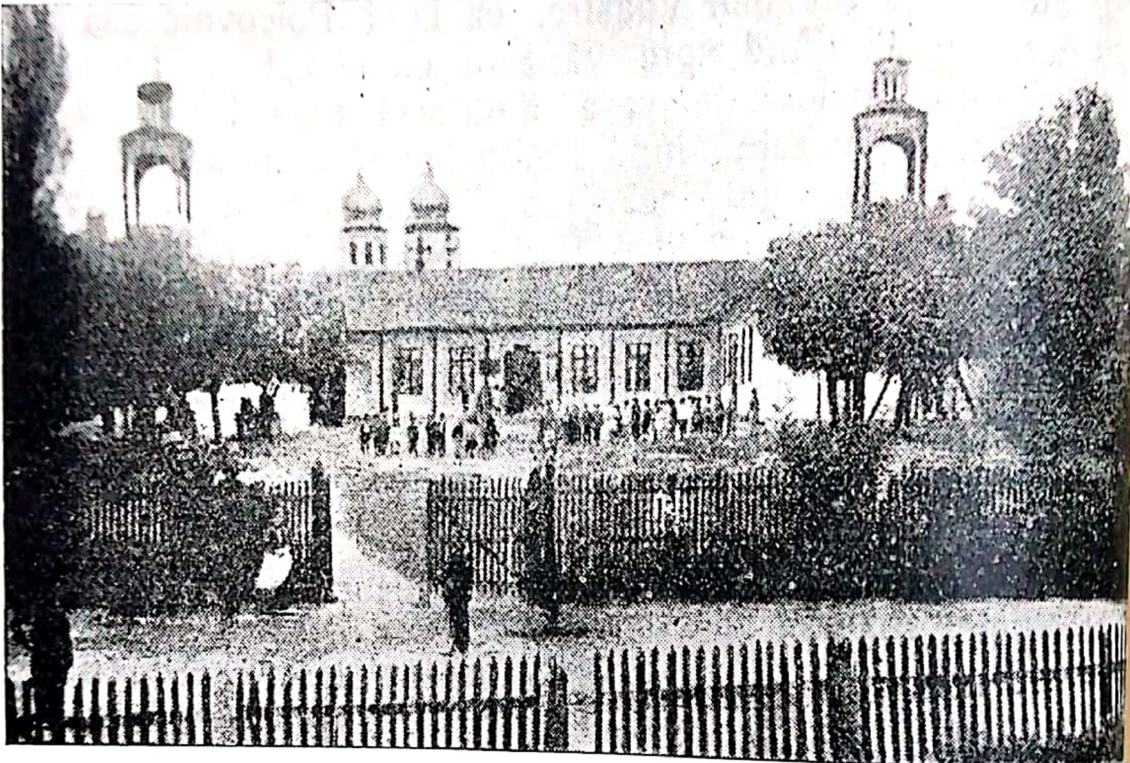
No. 2720
Anul 1840. Aprile 12

Nu se poate şti dacă pe acest loc a existat, în momentul cumpărării, vreo clădire, fie ea cât de mică, în care poate se va fi adăposit o vreme oarecare aceastǎ şcoală.

Primăria, intrând în stăpânirea acestui loc, s'a apucat şi a zidit aci un local de şcoală, în anul 1840, a cărui înfăţişare exterioară este cea care se vede în fotografia ce urmează.

Lucru sigur că s'a ridicat acest local în anul 1840 şi 1841 întrucât în arhivele statului (dosar No. 381/1841 se găseşte trecută donaţiunea de 500 lei a Arhiereului Samoil pentru şcoala din Piteşti, care acum se isprăveşte.

Localul zidit la 1840 avea o faţă spre str. Brătianu şi alta spre pasagiul şcoalelor. In interior avea 6 camere mari şi una mai mică, iar în colţurile despre M. N. şi M. Z. câte un turn. In unul din aceste turnuri se afla aşezat un clopot de care era legată o sârmă, care atârna prin tavan în sala clasei a IV, la care

funcţiona directorul, şi de care se trăgea pentru a suna la intrarea şi ieşirea din clasă. Curtea şcoalei era spre strada Brătianu. In curte pe lângă alţi pomi erau şi nişte plopi înalţi, cari s'au păstrat multă vreme.

După un formular statistic întocmit la 24 Iunie 1877, mărimea sălilor de clasă era următoarea: clasa I: 8,75 m. lungime, 7,8 m. lărgime 3,3 m. înălţime, cu 5 ferestre; cl. II: 7,7 m. lungime, 5,85 m. lărgime, 3,4 m. înălţime, cu 3 ferestre; clasa III: 8,95 m. lungime, 7,8 m. lărgime, 3 m. înălţime, cu 4 ferestre; cl. IV: 13,5 m. lungime, 7,8 m. lărgime, 3,3 m. înălţime, cu 7 ferestre. Poseda, tot la această dată şi următorul mobilier: 43 bănci, 4 catedre, 12 scaune, 4 table, 1 orologiu, 12 hărţi geografice, 80 obiecte de studiu, 247 volume în biblioteca

şcoalei, 5 dulapuri mari, 1 compas, 5 putini pentru apă şi 4 icoane.

La început, localul a fost învelit cu şiţă, care stricându-se s'a hotărât în anul 1865 să se facă un nou acoperiş cu tablă albă, întocmindu-se de către primăria oraşului un deviz în care s'a prevăzut pe lângă acoperiş şi reparatul ferestrelor, uşilor şi înlocuirea pardoselelor. Lucrarea aceasta s'a terminat în 1869.

Deşi reparată, cu vremea localul cel vechiu devenind impropriu, fiindcă ajunsese aproape o ruină, Consiliul comunal al oraşului Piteşti, în şedinţa dela 6 Mai 1908 *„în unanimitate aprobă referatul D-lui Primar No. 1463 | 908 şi admite construirea localului de şcoală de băieţi No. 1, pe locul şcoalei actuale, după devizul şi planul trimis de Primăria Capitalei şi cu modificările făcute de d-l Inginer comunal, care se ridică la o valoare de 75.000 lei obţinându-se aprobarea legală“*.

Potrivit acestei încheieri, cu raportul No. 1605 din 19 Mai 1908, se cere dela Casa Şcoalelor cuvenita aprobare, iar această instituţie cu adresa No. 15106, seria F. din 29 Mai 1908 *„în urma avizului dat de serviciul tehnic şi după verificarea actelor eare formează proectul pentru construirea localului de şcoală primară ce voeşte a construi primăria în acel oraş şi găsindu-le în regulă, se aprobă fiind bine întocmite şi în conformitate cu dispozîţiunile acestei administraţiuni. Terenul însă, fiind mic ca suprafaţă şi mai cu seamă prea îngust la stradă, ar fi bine să întocmiţi comisiunea specială pentru alegerea terenului, compusă din: Medicul judeţului. Inginerul, Revizorul Şcolar şi D-Voastră, care să examineze, ia faţa locului, terenul în chesiiune, dresând cuvenitul proces verbal de alegerea lui, fie asupra celui ales, fie asupra altuia de se va găsi mai convenabil şi să ni se înainteze împreună cu câte o copie din toate actele construcţiunii de faţă. După primirea lor vom putea decide definitiv asupra intervenirei ce ne faceţi. (Ministru (ss) M. Popescu)*.

In urma acestor dispoziţiuni ale Ministerului, în ziua de 31 Mai 1908, ora 10 dimineaţa, se întruneşte

comisiunea specială, care găseşte, mergând la faţa locului, că *„acest teren este destul de spaţios, întruneşte toate condiţiunile pentru a se putea construi pe dânsul un local de şcoală, şi ca poziţiune fiind aşezat în centrul circumscripţiei şcolare şi departe de orice loc sgomotos sau localuri imorale, şi ca soliditate, de oarece terenul este destul de consistent şi nu e provenit din umplutură. (Primar (ss) N. G. Dumitrescu, p. Medicul judeţului (ss) Dr. Cosmin, Inginerul Şef, (ss) Gr. Popovici şi Revizor Şcolar (ss) G. Dianu).*

După ce se îndeplineşte şi această formalitate, se intervine din nou la Casa Şcoalelor, cu adresa No. 1760, cerându-se o nouă aprobare. Casa Şcoalelor, cu adresa No. 16397 din 30 Iunie 1908 *„aprobă şi acest teren şi în consecinţă autoriză a se ridica pe el şcoala"*.

Planul acestei construcţiuni a fost întocmit după tipul şcoalelor primare din Bucureşti, după un plan trimis de către Primăria Capitalei, cu adresa No. 472 din 20 Martie 1908, fiind Primar al Bucureştilor marele Vintilă Brătianu.

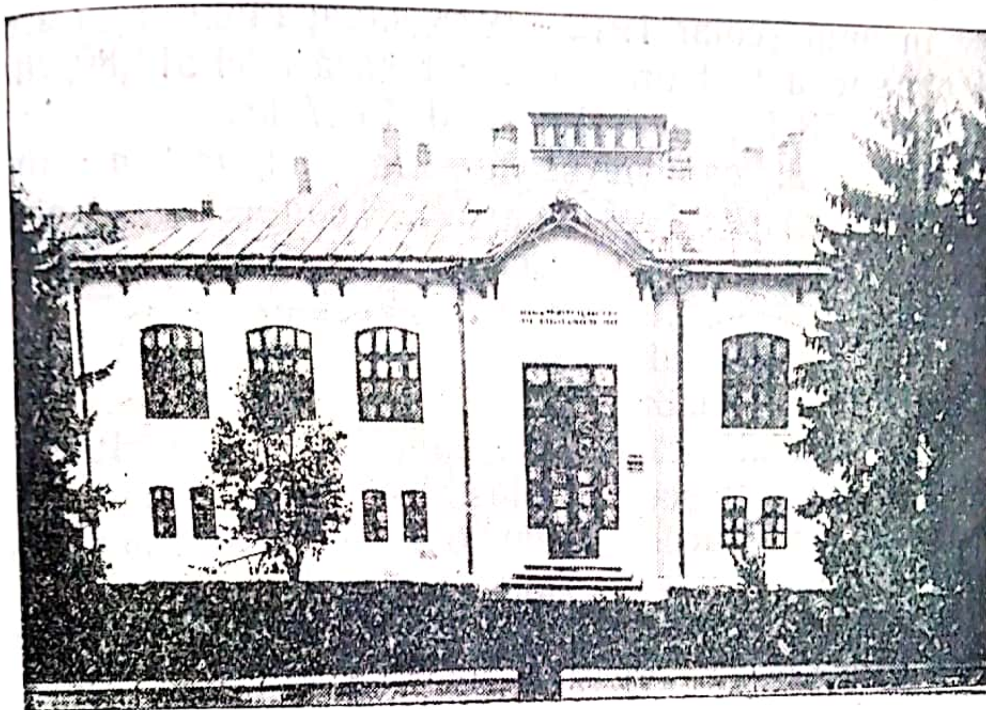
La acest plan, Serviciul tehnic al oraşului Piteşti a introdus modificările ce a crezut potrivite, iar Casa Şcoalelor cu adresa No. 28967 din 3 Octombrie 1908 *„trimite o schiţă a ornamentelor ce trebuesc întroduse la faţada şcoalei"*.

Odată aprobarea obţinută, planurile şi devizele întocmite definitiv, Primăria oraşului face cuvenitele publicaţiuni pentru darea în antrepriză a lucrări. Licitaţia s'a ţinut la 10 Iulie 1908, prezentându-se 2 concurenţi: Salvatore Rozatza şi Inginer D. Dima. Lucrarea a fost adjudecată definitiv asupra d-lui Salvatore Rozatza.

In ziua de 24 August 1908, ora 11 dimineaţa s'a pus piatra fundamentală, fiind faţă toate autorităţile comunale, judeţene şi şcolare în frunte cu marele Spiru Haret, Ministrul Şcoalelor.

S'a lucrat în 1908 şi 1909, iar inaugurarea s'a făcut în cursul lunei Octombrie 1909, la care solemnitate a luat parte, pe lângă celelalte autorităţi şi Ion I. C. Brătianu, fost Prim Ministru al ţării.

Clădirea a costat 74.692,07 lei, iar locuinţa directorului, construită tot acum, a costat 13.300,58 lei, latrina a costat 3685,85 lei şi grilajul de fier cu beton, dinspre strada Brătianu, pe o lungime de 44,50 m, din cari 10,50 m, Pasagiul şcoalelor, a costat 1692,94 lei. Suma totală cheltuită s'a ridicat la 93.371,44 lei.

In timpul când s'a construit acest local, în anul şcolar 1908—1909, cursurile s'au ţinut în casele unde este astăzi Federala Argeş, pe Strada Craiovei.

Dela 1909 şi până azi, cursurile s'au ţinut în acest local, care este destul de impunător, spaţios, luminat şi o podoabă a oraşului Piteşti, afară de timpul dela Noembrie 1916 până la Decembrie 1918, când a fost ocupat de serviciile armatei Austro-Germane.

Tot în acest local au funcţionat între anii 1911—1914 şi clasele a II şi III ale Şcoalei No. 2 fete. Intre 1919—1920 a funcţionat şi şcoala normală de învăţători „Al. Odobescu", iar dela 1920 şi până la 12 Noembrie 1931, au funcţionat în această clădire toate şcoalele primare de băieţi din Piteşti, făcându-se cursuri pe jumătăţi de zile, din pricină că localul şcoalelor de băieţi No. 2 şi 3 era ocupat de şcoala normală de fete.

In subsolul acestui local a funcţionat, între anii 1911—1915, o cantină şcolară, unde luau masa elevii săraci. In anul şcolar 1911—1912, cantina a avut capital 560,86 lei, iar cheltuieli 558,21 lei, cu un sold de 2,65 lei. Au luat masa la această cantintă, în tot cursul anului, elevii săraci dela toate şcoalele primare din oraş, în plus cei dela şcoala comercială şi de meserii.

In anul şcolar 1912—1913, situaţia fondurilor acestei cantine a fost următoarea: Incasări lei 511,80, cheltuieli 465,53 lei, rămânând sold 46,27 lei.

Comitetul cantinei şcolare era compus din următoarele persoane: Preşedinte I. S. Teodorescu, iar membri: E. Căpitanovici, I. Damian, V. Furduescu, I. Gheorghiţoiu, D. Constantinescu şi N. Vasiliu.

Tot în subsolul acestei clădiri a fost, dela 1921 şi până la Septembrie 1934, căminul Şcoalei de Meserii.

In actualul local a mai funcţionat dela 1920 şi până în prezent şcoala industrială de ucenici, în orele de seară, unde ucenicii din oraş primesc cunoştinţe folositoare şi reguli de bună purtare în societate.

Pe lângă toate cele arătate mai sus, plus muzeul ateneului popular „Ionescu Gion“, acest local şi-a deschis larg porţile sale oricărei adunări sau societăţi cu caracter cultural, spre a-şi ţine adunările generale şi repetiţiile pentru diferite serbări.

Incheind acest capitol, ţin să reamintesc că aproape toate datele privitoare la localurile şcoalei, le-am cules din arhiva Primăriei oraşului Piteşti, şcoala ne mai posedând arhiva veche, pe care dacă aş fi avut-o, aveam un tovarăş credincios în plus care mi-ar fi ajutat mult la alcătuirea acestui sumar istoric.

IV. COMITETUL ȘCOLAR.

Până în anul 1919, pentru întreținerea în bună stare a localului, aprovizionarea cu combustibilul necesar, plata servitorului și procurarea celor necesare pentru buna funcționare a școalei, se îngrijea primăria locală, contribuind și ministerul instrucțiunii (casa școalelor) cu unele sume.

Prin Decretul-lege No. 3138, publicat în monitorul oficial No. 78 din Iulie 1919, s'a dispus organizarea comitetelor școlar, care vor funcționa câte unul de fiecare școală, înlăturându-se multe neajunsuri din trecut, punând la îndemână mai ușor și la timp mijloacele necesare pentru buna funcționare a școalei.

Prin art. 86 din această lege, se prevedea instituirea de îndată a comitetelor școlare, cu scopul de a strânge fondurile necesare pentru funcționarea școalelor în cele mai bune condițiuni.

Ministerul Instrucțiunii, prin ordinul No. 19.467 din 22 August 1919, a dispus să se înființeze comitetele școlare pe lângă fiecare școală.

In ziua de 24 August 1919, se iau primele măsuri pentru constituirea comitetului școalei primare de băieți No. 1, alcătuindu-se un comitet de inițiativă compus din următoarele persoane: D. Constantinescu, directorul școalei, I. S. Teodorescu, institutor pensionar și Pr. I. Panțurescu, delegatul preoților, rămânând să se completeze ulterior cu ceilalți patru membri ce urmau să fie aleși de adunarea generală.

La 12 Octombrie 1919, adunarea generală alege următorii membri: N. G. Dumitrescu, profesor de geografie la liceul din localitate, I. Zenovie, președintele tribunalului Argeș, D. Nicolescu, armurier și Constantin Ghioca, advocat.

Comitetul se întruneşte în ziua de 14 Octombrie 1919 şi se alege primul preşedinte institutorul pensionar Ion S. Teodorescu, delegat al consiliului comunal.

La 16 Februarie 1920, Primăria Piteşti, cu adresa No. 881, face cunoscut încetarea delegaţiei dată inst. pensionar I. S. Teodorescu şi în locul său a fost delegat d-l Ef. Ef. Ionescu.

In ziua de 7 Martie 1920, comitetul întrunindu-se alege al doilea preşedinte pe d-l Ion Zenovie, preşedintele tribunalului Argeş.

In 1925, D-l I. Zenovie demisionând din această însărcinare, comitetul, întrunit la 8 Decembrie 1925, a ales preşedinte pe d-l profesor N. G. Dumitrescu, al treilea preşedinte, care îndeplineşte această însărcinare de atunci şi până în prezent.

In decursul anilor dela înfiinţare şi până azi, au făcut parte din comitetul şcolar, fie aleşi de adunarea generală, fie ca reprezentanţi ai clerului, corpului didactic primar, ori ai consiliului comunal, următoarele persoane: I. Zenovie, N. G. Dumitrescu, D. Nicolescu, Cont. Ghioca, Petre Petrescu, Ştefan Pilea, Colonel C. Calotescu, C. Cernea, N. Păunescu, Colonel Boiţeanu, Nic. Bădescu, Colonel Victor Iliescu, Simion Bunescu, Honoriu Bănescu, Ion S. Teodorescu, Ef. Ef. Ionescu, Ştefan Martinescu, Nic. Brânzău, Gr. Popescu, Dr. Baruch, Farmacist G. Ciocoiu, Alexandru Aslan, Ştefan Preda, Preot I. Panţurescu, Preot N. N. Popescu, D. Constantinescu, C. Diaconescu şi Gh. M. Franţescu.

In tot timpul, comitetul şcolar şi-a dat silinţa ca această şcoală să fie întreţinută în cele mai bune condiţiuni şi să nu ducă nici o lipsă.

Membrii comitetului şcolar au răspuns cu multă bunăvoinţă la toate chemările şi s'au interesat cât s'a putut mai deaproape de nevoile acestei instituţiuni, deşi însărcinarea aceasta a fost tot timpul numai onorifică.

Veniturile şi cheltuelile comitetului şcolar, dela înfiinţare şi până în prezent, au fost cele cuprinse în tabloul ce urmează:

a) Venituri.

Anul financiar	Soldul anului trecut	Subvenție dela comună	Donații colecte Subscripții	Contribuțiuni benevole	Diferite taxe, amenzi	Rețineri din salarii, venituri întâmplătoare	Total general
1919/20/21			1723	925	506 40	1565 60	4720
1921—1922	2459 50		12210 75	1106 75	2629 75	459 50	16866
1922—1923	258 55		10705	2355	2180	364 50	15863 05
1923	7863 65	16597	3406	5708	4520 55	487 50	38587 70
1924	10674 35	27000	2530	6525	925	4810 25	52464 60
1925	18321 15	38700	3430	5880	575	1648 65	68554 80
1926	15754 85	57400	4340	7070	1547 50	2599 50	88711 85
1927	17442 50	67700	2200	9300	2382 50	1052	100077
1928	15814 50	61400	2500	11240	2607	2278	95839 50
1929	18617	86700	1760	8101	2102 50	2161 50	119442
1930	26703	80200	10520	9360	660	830	128273
1931	29377	61700	5300	12090	273	1826	110566
1932—1933	34147	62787	1195	8300	135	1085	107649
1933—1934	23267	44300		12080	60	1520	81227
1934—1935	9490	44800	209	6345	1560	2254	64658

b) Cheltueli.

Anul financiar	Curățenie Reparații Luminat Incălzit Tăiatul lemnelor	Mobilier și material didactic	Spese de cancelarie și servitor	Ajutor săracilor Premii Lucru manual, excursii, bib.	Contribuții obligatorii 1 și 3% Recens. școlar	Limba franceză	Cheltueli neprevăzute. Fond deschidere de credite	Total general
1919/20/21	535	52	255 75	1417 75				2260 50
1921—1922	1550 95		131	8460 50		1465	5000	16607 45
1922—1923	1322 65		290 50	9441 25		1940		12994 40
1923	13016 10	1881	5270	4207	1329 25	2210		27913 35
1924	16916 80	56	9900	2341 65	2350	1920	659	34143 45
1925	25299	5558	11400	8324 95	1170		1048	52799 95
1926	45535 20	170	12600	9068	3222		674 50	71269 70
1927	51812 50	4200	14400	7978	4085 50		1786 50	84262 50
1928	45007	6575	14400	4702 50	4022		2516	77222 50
1929	55881	5015	17400	8802	5601		40	92739
1930	55616	8040	17400	11737	5406		697	98896
1931	39489	2875	17400	8423	5921		2311	76419
1932—1933	39352	3490	21750	9296	6124		4370	84382
1933—1934	38198	6078	15600	5376	5004		1481	71737
1934—1935	30978	1351	16200	6527	4886			59942

V. AMINTIRILE ABSOLVENŢILOR.

Amintirile încep cu ale celor mai vechi absolvenţi şi se termină cu ale celor mai noi

---

E cam mult de când am terminat clasele primare şi cred că am uitat multe din cele ce am petrecut atunci.

Am făcut cursul primar complect în oraşul Piteşti. Pe atunci erau numai două şcoli primare de băieţi: şcoala No. 1 care avea 4 clase şi şcoala No. 2, care avea numai 3 clase şi nu avea nici local propriu ca şcoala No. 1, ci era cu chirie în nişte case ruinate, vis-a-vis de şcoala No. 1, unde e azi un atelier de tâmplărie (Zatler).

Am plecat de acasă, ajutat numai de mama, care era văduvă, în toamna anului 1875 şi am venit în Piteşti. Am mers la şcoala No. 1 să mă inscriu, dar pentrucă nu erau locuri, am trecut la No. 2, unde m'am înscris, având ca profesor, cu titlul suplinitor pe Părintele N. Boerescu. Pentrucă dela început m'am distins la învăţătură, Părintele m'a luat în nume de bine şi m'a pus monitor I.

După închiderea anului, părintele s'a dus la Bucureşti să dea examen, pentru ca să poată fi titular.

In toamna 1876 am venit în cl. II tot la No. 2. Am avut ca profecor pe un tânăr nou venit „Buteică". Acestui profesor eu datoresc toată învăţătura mea de mai târziu, pentrucă el a ştiut să pue în toţi elevii lui o aşa bază, că noi cei din cl. II dela Buteică, ne-am distins, care pe unde am ajuns.

In Septembrie 1877 am venit în clasa III tot la No. 2. Am avut ca profesor pe Atanasiu, bun profesor, dar cam bolnăvicios.

In fine tocmai în toamna 1878, am venit la şcoala No 1. în clasa IV-a. Am găsit ca profesor pe Sevastian Hernea,

un distins profesor. Dela el am învăţat multă istorie şi matematică.

In celelalte clase, în anul şcolar 1878—1879, cât am făcut clasa IV, erau ca profesori: la clasa I Părintele Boerescu venit dela No. 2, în clasa II M. Chiţescu, iar în clasa III Ion Teodorescu.

După ce am terminat şcoala, mi-am luat atestatul şi am trecut la seminar, pe care l-am absolvit în 1883.

Preot Iconom Stavrofor Al. Crinteanu
Com. Deagurile, jud. Argeş

27 Noembrie 1935.

Voiu încerca să aştern pe hârtie amintirile mele mai de seamă de când eram elev al şcoalei primare de băieţi No. 1 din Piteşti. Fac acest lucru cu plăcere, deşi în mintea mea de copil impresiunile faptelor ce ar putea interesa, nu se înregistrau cu atâta putere. Imi răsar în minte, de sigur, foştii mei profesori cărora le păstrez o recunoscătoare amintire, toţi având pentru noi, şcolarii lor, o foarte duioasă şi părintească afecţiune.

Am urmat clasa I la şcoala catolică — şcoală particulară — de oarece nu aveam vârsta legală, pentru a fi primit în şcolile statului. Când părinţii m'au dat la şcoală, nu aveam decât cinci ani şi câteva luni şi numai după terminarea primei clase, am trecut examenul de admitere, la şcoala primară No. 1, în clasa II-a, în faţa institutorului respectiv, răposatul Mihail Chiţescu. In clasa III-a, am avut profesor pe regretatul I. S. Teodorescu, care a trăit până acum câţiva ani. El avea un bun obicei: intra în clasă, cu deosebită regularitate şi se plimba, cu pas măsurat şi regulat, în faţa băncilor noastre, timp de poate aproape o oră, în care vreme noi, copiii, ne revedeam sau mai exact, învăţam lecţia. Şi azi parcă-mi sună în urechi zumzetul ca de albine pe care-l făceam noi copiii, cari cu deosebită stăruinţă citeam de zor lecţiunea. Apoi, îşi ocupa locul pe catedră şi urma ascultatul şi explicaţiunile.

In clasa IV, profesorul Sevastian Hernea, mai sever decât ceilalţi, ne impunea prin faptul că era director al

școalei, prin vârsta lui și prin împrejurarea că era socotit ca un naționalist de seamă. Pentru noi, reprezenta Ardealul, pe care-l visam, ca mici iredentiști.

In timpul primăverei anului 1882, pe când eram în clasa IV-a, s'a petrecut un eveniment de seamă. Regele Carol I a vizitat orașul nostru și a venit să ne vadă școala. Toți copiii eram stăpâniți de o mare emoțiune și mărturisesc că nu-mi amintesc de loc chipul său, fiindcă pentru mine noțiunea de Rege, copleșea pe cea de om și eu nu vedeam în persoana Regelui, decât pe Rege. Mi-a rămas în minte, una din întrebările pe care mi le-a pus chiar Regele: „In care an s'a descoperit America?", la care întrebare a primit un răspuns precis. Nu-mi mai amintesc de nimic altceva, vizita Regelui, fiind pentru mintea mea de copil un eveniment atât de mare, încât a copleșit totul, restul rămânând fără contururi precise.

In timpul când eram în clasa III sau a IV, noi, copiii, luasem obiceiul ca iarna, după ce ne dedea drumul, după amiază, dela școală, să plecăm în grup „la Oescu", unde sunt acum casele D. Stătescu, în dosul bisericii Greci și acolo ne dedeam pe deluș. Nu aveam săniuțe; ne așezam pe câte o bucată de tinichea și, în monom, coboram vertiginos până 'n vale. Când tinichelele s'au rupt și nu mai erau de întrebuințat, ne așezam fiecare pe poalele paltonului celui din 'naintea noastră și așa alunecam, fără grije la vale. Sportul acesta, și'n aceste condițiuni, n'a putut dura, fiindcă paltoanele uzându-se, părinții au cercetat cauza dezastrului hainelor noastre și jocul ne-a fost interzis. Profesorii au văzut, cu înțelepciune, în fapta noastră o copilărie și n'am fost pedepsiți.

Ce păcat că nu mai cobor și acum tot pe delușul Oescu; astăzi cobor un alt deluș mai repede și privesc cuprins de melancolie, la anii copilăriei, care se pierd în noianul părerilor de rău.

Ion I. Purcăreanu
Advocat
Senator de drept

20 Ianuarie 1936, Pitești.

Simplul fapt al propunerii de a serie amintiri din vieaţa de şcolar mi-a răscolit în minte şi în suflet amintiri de mai bine de 50 ani, pe care parcă le trăesc acum, aşa de vii şi de puternice le simt. Parcă mă văd la vârsta de 7 ani neîmpliniţi, de mână cu tata, intrând pe poaata din str. Brătianu, pe unde era intrarea principală în vechiul local, suind un mic dâmb brăzdat veşnic de şenţuleţe produse de apele ploilor. Şcoala veche o văd aidoma. Trei săli de clasă la rând, având în faţă o sală deschisă, susţinută de câţiva stâlpi de lemn. La ambele capete sala avea uşă; în dreapta intram în curtea de serviciu, unde era locuinţa servitorului şi latrinele; la stânga pe câteva trepte coboram în pasagiul şcoalelor, a 2 intrare a şcoalei, deasupra căreia atârna o tablă de proporţii modeste, pe care scria. „Şcoala primară de băieţi No. 1". Perpendicular pe acest rând de clădiri, se găseau de o construcţie mai recentă: în dreapta o săliţă prin care se intra în cancelarie şi opus ei în altă cameră, ce servea de depozit de lucruri vechi şi de material didactic mai voluminos; în stânga sala clasei a IV-a şi ea mai mărită cu timpul, decât fusese croită la început, având la uşa de intrare o marchiză de lemn, ca să mai oprească frigul şi ploaia. Deasupra acestei clase se afla un turn deschis, de lemn, susţinut de câţiva stâlpi şi în acest turn se găsea clopotul ce cu ajutorul unei sârme groscioară, se trăgea din sala cl. a IV, după ordinul D-lui Director, la intrarea în clasă, la recreaţii şi la ieşire.

Mobilierul şcoalei era acelaş aproape în toate clasele: o catedră cu o estradă înălticică, o tablă, bănci lungi pentru mai mulţi elevi, o sobă de tuci înaltă cilindrică, formată din bucăţi, cum sunt azi tuburile de ciment, care niciodată nu se îmbucau bine şi totdeauna erau lipite cu pământ pe la închieturi, ca să scoată fum mai puţin, în fundul clasei putina cu apă, cu cana şi o cană legată cu un lănţic, Mobilierul cancelariei, parcă-l văd şi acum, căci eu ca fecior de profesor aveam mai des ocazie să intru înăuntru, o masă lungă cu muşama neagră, o canapea în dreptul ei îmbrăcată tot cu muşama neagră, câteva scaune, 2 dulapuri unul cu arhivă şi altul cu material didactic, corpuri geometrice, unităţi de măsură etc. şi o sobă de fier paralelipipedică, cu

nisip deasupra şi un burlan lung, foarte lung, ca să mai dea şi el puţină căldură, câteva tablouri pe pereţi, între care portretul lui Simonide, întemeietorul şcoalei.

Dascălii mei, cărora şi azi le port o pioasă amintire şi o veşnică recunoştinţă, ei fiind pentru mine un exemplu viu de muncă şi împlinirea datoriei, au fost, pe clase: tatăl meu Pr. N. P. Boerescu, Mihail Chiţescu, I. S. Teodorescu şi Sevastian Hernea, ce era şi director.

Am intrat în cl. I-a în anul 1882 înainte de a fi împlinit 7 ani, căci eu mai învăţasem un an la şcoala de copii mici a dascălului Apostol Pelinescu, situată în casa lui pe str. Doamna Bălaşa, peste drum de biserica Sf. Gheorghe. Acolo am învăţat literile, silabisirea, numărarea şi mici socoteli, cu sau fără beţe şi să scriu, Scriam pe rând cu condei de piatră, cu plaivazul şi cu tocul de cerneală şi să vă spui ce toc aveam: la vârful despre peniţă se găseau trei farfuriuţe de metal în care intrau cele 3 degete cu care apucam tocul şi aceasta pentru ca şcolarul să înveţe a ţine degetele întinse pe toc, iar în cazul când copilul totuşi îşi sgârcea degetele, dascălul nostru i le lega bine întinse pe toc, cu o sforicică. Aşa că în clasa I eu ştiam deja să silabisesc pe abecedarul faimos pe acea vreme, al lui Barbu Constantineccu; ştiam ceva socoteli, poezii, rugăciuni. In această clasă învăţam bine cele patru operaţiuni, căci nu era zi dela Dumnezeu în care, sculaţi pentru rugăciune, să nu repetăm în în cor, cântând şi strigând de se cutremura nu numai zidurile clasei noastre, tabla înmulţirii şi tabla împărţirii: $2\times2=4$, $2\times3=6$... sau 2 în 4 de 2 ori, 2 în 6 de 3 ori, etc. Mai învăţam şi desemn artistic după natură, căci tata desemna foarte frumos pe tablă cu creta sau pe tăbliţele noastre, oiţe cu lâna până la pământ sau căţei, pasări etc. pe care ne sileam să le facem şi noi.

In clasa II, gramatica cu părţile de cuvânt, subiect şi predicat; aritmetica: toate operaţiunile cu numere întregi oricât de mari şi mai ales împărţirea, care era piatra de încercare. O! dar mai ales geografia, geografia judeţului Argeş de Colonelul Gorjan, comandantul regimentului 4 de dorobanţi. munţi, râuri, plăşi, comune. Mă văd şi acum copil de 8 ani, suit în vârful patului sus pe o pernă, lângă o fereas-

tră, învăţând pe de rost şi cu glas tare comunele aranjate în ordinea alfabetică, pe plăşi, scrise pe şiruri verticale, cu litere groase: Albota, Alimăneşti, Ciofrângeni, Budeasa, Bascovul Flesci, Găvana, Valea Rea etc.. şi le învăţam şi le ştiam ca pe tatăl nostru. Mi-aduc aminte că aveam de coleg pe băiatul Colonelului, un băiat gras, foarte gras ca şi tatăl său şi când îl întrebam cum te chiamă, răspundea Jak Cojac (Jean Gorjan) şi care niciodată nu reuşea să spue şi el comunele din cartea tatălui său.

Ei, ce ziceţi Domnilor pedagogi din ziua de azi! Nu e aşa că aţi crede că acei copii au suferit un dezechilibru mintal în urma acestei torturi? Dar fiţi pe pace! Nimic ne firesc nu s'a întâmplat.

Eu azi când mă duc prin judeţul nostru şi aud numele comunei în care sunt, parcă-l văd trecut în şirul comunelor din geografia Colonelului Gorjan şi îl aud sunându-mi în ureche legat de numele comunei cu care atunci făcea un singur corp. Cocu, imediat eu reacţionez Cocu Popeşti, căci aşa era în geografia învăţată în clasa II primară.

In clasa III am avut ca institutor pe I. S. Teodorescu, trecut în viaţa veşnică cel din urmă dintre foştii mei dascăli, elegant în mişcări, cu mult tact, aş putea zice mai bine tacticos, blând. Invăţam în această clasă la gramatică: declinări de toate felurile, conjugări de toate clasele, mai abitir ca azi în clasa III de liceu, părţile de cuvânt şi mici propoziţiuni, fără drept de a greşi; la aritmetică toate neamurile de fracţiuni zecimale şi ordinare cu proprietăţile lor şi cele patru operaţiuni cu ele.

In clasa IV institutor Sevastian Hernea şi directorul şcoalei, transilvănean de origină, mare patriot, ca toţi transilvănenii ce veneau pe atunci de peste Carpaţi, energic, muncitor şi mai ales un om ce avea multă ştiinţă de carte pe acea vreme. In această clasă era între noi şcolarii o împestriţare de copii mici, cei din oraş, între 10—11 ani şi alţii mari, aproape cu mustăţile la gură, cei dela ţară, căci pe atunci era obiceiul ca băieţii ce voiau să urmeze mai departe, de obiceiu în şcoala normală, după ce terminau 5 clase rurale, veneau de mai repetau clasa 4-a la oraş. Glonţ Gheorghe, Piţigoi, Chiriţă etc. sunt nume ce-mi vin în minte fără să

vreau și au fost harnici învățători în județul nostru. Sevastian Hernea era straşnic de sever; la cea mai mică abatere striga pe Şerban, Şerban era servitorul şcoalei, un țigan înalt și spătos, și-i poruncea „ia-l în cârcă“ și alt coleg mai răsărit îi aplica la spate atâtea nuele câte hotăra D-l Director. Și noi copiii mai de frica lui Şerban, mai de dragul profesorului care căuta să ne dea toată posibilitatea de a înțelege cele ce trebuia să învățăm, învățam și iar învățam. Absolvenții de pe atunci a patru clase primare erau niște mici savanți. Și ca să mă credeți înșir aci ceea ce mi-aduc aminte că învățam. Religia: Catechismul; ce-o fi fost scris în acel catechism nici azi nu-mi pot da seama și aș da nu știu ce să pot avea acum în mână acel catechism, din care atunci învățam pe dinafară cuvânt cu cuvânt, fără să pricepem nimic. Noroc că această carte nu era prea mare. Gramatica: pentru un absolvent de atunci gramatica în ceeace privește analiza sintactică, nu trebuia să aibă nici un secret. Propoziția simplă era lucru de cl. III. Fraza era a noastră, cu tot felul de propozițiuni principale și secundare de tot felul, atribut, complement drept și nedrept, circumstanțial de loc, timp, cauza, mod, etc. Pe atunci la conferințele anuale ale învățătorilor, unde era o frumoasă ambiție între ei, fiecare căuta a veni cu câte o frază ce prezenta particularități, spre a o pune în discuție și nu era rar cazul când apoi aceste fraze veneau și în clasă la noi, spre a ne exercita și noi asupra greutăților ce prezenta. Istoria. Istoria Românilor de Gr. Tocilescu, nu bucăți răslețe în cartea de citire, cu vieața și răsboaiele principalilor domni ai Principatelor. Mă revăd în grădina mare dela casa părintească învățând la istorie „Declinațiunea lui Maihai“ și mă întrebam ce-o fi aia declinațiunea, căci știam de declinațiunea dela gramatică și acuma vedeam alta la istorie, era vorba de declinul lui Mihai Viteazul. Geografia: Europa mai cu seamă, cu bățul pe hartă, Scagerac, Categat, Beltul mare și Beltul mic strâmtori în marea Baltică, sau Ladoga, Onega și Peipus, lacuri în nordul Rusiei și câte și mai câte lucruri, pe cari dacă am mai dat peste ele în clasa III de liceu, nu le-am mai învățat că le știam de pe atunci și le știu și azi. Aritmetica. Aici e aici. Scrie repede zece mii, zece sute zece și atenți ne gândeam, dacă nu cum-

va dascălul nu ne întinde vreo cursă, căci trebuia imediat să prindem că zece sute fac o mie și cu cele zece fac unsprezece mii și altele de felul acesta. Astfel de exerciții se făceau la începutul anului spre a ne mai desțeleni mintea ce se lenivise pe timpul vacanței. Pas de mai dă astăzi astfel de exerciții micuților noștri. Dascălul azi trebue să propuie elevului precis lucrul. fără să caute a-l pune în vreo încurcătură. Unitățile de măsură noi, deci sistemul metric întreg, unități de măsură vechi din ambele principate cu subdiviziunile lor: Stânjenul lui Șerban Vodă ce se împărția în 8 palme, palma în 10 degete și degetul în 10 linii sau cel din Moldova ce avea palmace; cotul cu rupul și grefii lui, ocaua de greutate cu litrele și dramurile ei etc. apoi echivalentul fiecăruia în sistemul nou: 1 stânjen = 1,9665 m; un cot 0,664 m. o oca de capacitate = 1,26886 l. etc. Apoi transformarea lor în fracțiuni ordinare și de transformarea unităților vechi în noi și invers, noi în vechi. Regula de trei simplă și compusă prin reducerea la unitate și prin proporții, regula de dobinzi cu scoaterea formulelor și ascultați dobinzi prin părți alicote, apoi împărțiri în părți proporționale, regula de asociații și amestec. Era un program vast, azi nici în liceu nu se face unitățile de măsuri vechi, deci nici transformările lor. Eu totuși le-am mai apucat în programa de cl. III liceală, însă le știam dela Sevastian Hernea și ceea ce am înșirat mai sus, ca valori ale acelor diferite măsuri, le-am scris din memorie și poate să fi greșit undeva căci în biblioteca mea nu am vreo aritmetică în care să se mai trateze așa ceva și am numai lucruri moderne, de actualitate. Geometria făcea obiectul altui studiu: geometria de Crapelian. Invățam practic, cu aplicații toate suprafețele figurilor plane și volumele corpurilor în spațiu. Poate că aveau dreptate de a se fi întocmit programele în felul acesta, căci pe atunci cursul primar trebuia să formeze un ciclu complect de cunoștințe, cei mai mulți oprindu-se aci cu învățătura.

Trec la partea recreiativă. Poezii: Ostașii noștri de V. Alexandri. Să nu uităm că eram la puțină depărtare de războiul dela 1877—1878. Balcanul și Carpatul, Peneș Curcanu', Sergentul. In monolog sau în dialog unul era Balcanul,

altul era Carpatul și ne umflam în pene și ne aruncam riposte, iar d-l Sevastian lăcrăma de plăcere și emoție, căci am spus, era un mare patriot. Dar d-l Sevastian voia să ne facă și mici ingineri. Invățam desemnul liniar; ne întreceam care de care să avem compasuri mai bune și cu deosebire trăgătorul, echer și raportor. Desemnam după modele, case și mai știu eu ce, mărite sau micșorate pe scara milimetrică. Iar Joia după masă, când nu se țineau cursuri, în timpul verii, ne lua d-l Sevastian pe Valea Stancii (Trivalea de azi), pe platoul din dreapta. Porneam cu mâncărica în batistă și la spinare cu câte un jalon, cu echerul de agrimensură, cu lanțul de măsurat și cu fisele lui, iar Șerban cu cele necesare unei cafeluțe pentru Dl. Director. Și jalonam linii drepte și lăsam cu echerul perpendiculare de pe un punct luat pe dreapta sau dintr'un punct exterior dreptei. Apoi măsuram cu lanțul lungimile și mai târziu ne închipuiam și niște poligoane, cărora le măsuram suprafețele. Și după ce isprăviam treaba de inginerie, ne jucam, mâncam și apoi porneam acasă. Și vedeți că nu am exagerat când la început am zis că absolventul de pe atunci a patru clase primare era un mic savant. Și... și pe atunci trăise Pestalozzi, cu toți ciracii lui și totuși nimeni nu protesta; copiii își vedeau de treabă, iar părinții lor nici prin cap nu le trecea să strige ca azi, la toate răspântiile, că li se omoară odraslele cu atâta învățătură sau cum s'a zis mai deunăzi că „Tâmpim nația".

Și astfel impulsionat de propunerea făcută mi-am retrăit clipe din copilărie, mi-am depănat amintiri de pe fundul mosorului, pe care era înșirat firul unei vieți ce a trecut numai în școală și pentru școală.

Profesor I. Boerescu

25 | II | 1935.

E greu, dacă nu chiar imposibil, ca după 46 de ani să-ți mai aduci aminte de cele petrecute în școala primară.

Am început clasa I cu Preotul N. Boerescu, am terminat această clasă și a doua tot cu sfinția sa.

Parcă-l văd: înalt, bine făcut, bun, dar sever.

Atunci, nuiaua funcţiona foarte voios la spatele şi pe palmele elevului ştrengar şi leneş; uneori arestul şi mai ales şederea în genuchi pe boabe, punea la grea încercare răbdarea micului şcolar.

In cl. III am avut profesor pe D-l Lăzărescu.

Slab la trup, micuţ, cu părul galben şi de o bunătate desăvârşită; nu numai că nu lovia, dar nici măcar nu certa pe elevul care greşise, căutând să-l îndrepte cu sfat cald şi vorbă bună.

Imi amintesc că odată, fiind în recreaţie „Domnu" mi-a făcut semn să sun clopoţelul din turnul de d'asupra clasei a IV-a. De mult doriam să fac acest lucru, care însă nu era îngăduit decât elevilor din cl. IV şi mai ales monitorului general.

Am tras eu clopoţelul... mai înainte de a sfârşi, m'am pomenit cu o ploaie de nuele peste cap şi plin de sânge. Monitorul din cl. IV, mare „cât crucea de Vlaşca", îmi cerea socoteală în acest chip că am tras clopoţelul.

Am plecat acasă, Biata mamă, când m'a văzut, i-a venit rău, iar tatăl meu mâniat a mers cu mine la şcoală şi nu ştiu dacă monitorul n'o păţea, cum am păţit-o eu, de nu intervenea D-l Lăzărescu, care şi-a luat asupra sa toată vina, determinând astfel pe tata să se liniştească.

Mi-am zis atunci: Ce om bun Domnul Lăzărescu să se facă Dumnealui vinovat ca să apere pe altul!

In clasa IV-a am avut de profesor pe Sevastian Hernea. Bun ca un părinte, muncitor peste fire şi patriot fără pereche. Era transilvănean. Mi-amintesc când spuneam poeziile „Sergentul sau Peneş Curcanul" plângea şi printre lacrămi spunea: „Voi, copii, să purtaţi în suflet totdeauna dorinţa ca să măriţi România, aşa cum a fost sub Mihaiu Viteazul".

Dar şcoala primară cum era atunci?

O casă cu calcan spre apus. Cu o sală lungă spre curte, în care sală dau cele 3 clase.

Lângă sală, spre M. N., cu ieşirea în curte era cancelaria. Spre M. Z., tot lângă sală, era cl. IV cu o marchiză de lemn, în faţă, în care din turn, cobora sârma de care era legat clopoţelul cu buclucul.

Uneori, când trec pe lângă şcoală, trăesc pentru o clipă vremea copilăriei. Aud sgomotul copiilor şi văd aevea turcul cu căldarea, în care iarna avea salip, suspendată pe grătarul cu jar, dar mai ales văd turcul cu tava mare, rotundă, împărţită în cutioare, cu acadele de toate formele, gustoase cum nu se găsesc azi, şi în deosebi, partea din tavă despărţită în triunghiuri cu vârful spre mijlocul ei, în cari se găseau fel de fel de dulceţuri cleioase, din cari turcul lua dulceaţa cu o dălţiţă de metal, pe care o spăla în gura aceluia care avea norocul, ca limba de fier, ce se învârtea pe deasupra dulceţurilor, să se oprească acolo unde copilul pusese cinciul.

E doar o iluzie... Şi e mult d'atunci.

I. Naumescu
Advocat
Str. Brătianu 56, Piteşti.

Cum şcoala de băieţi No. 3 avea pe atunci numai două clase, am continuat învăţătura mea la şcoala de băieţi No. 1, numită pe atunci „Şcoala domnească" şi astfel la 16 August 1888 am fost de faţă la facerea Sfeştaniei, intrând pentru întâia dată în această şcoală, unde am absolvit clasele a 3-a şi a 4-a primară între 1888—1890.

Clădirea şcoalei avea forma unui dreptunghiu cu 3 laturi zidite şi una liberă; latura cea mare era ocupată de sălile claselor I, II-a şi a III-a, ale cărei ferestre dedeau în pasaj şi care se despărţeau printr'un coridor întunecos de sala clasei a IV-a, ce forma una din laturile mici ale dreptunghiului (tot spre pasagiu), cealaltă latură mică fiind formată de cancelarie, care se despărţea tot printr'un coridor întunecos de sala clasei I-a. Clasa IV avea şi un turnuleţ unde se găsea şi un clopoţel ce era tras de o sfoară din lăuntrul clasei a IV-a la intrarea în şcoală, la ieşire şi pentru recreaţie, după porunca institutorului clasei a IV-a Sevastian Hernea, care era şi directorul şcoalei. Ceilalţi institutori erau: la cl. I Pr. N. Boerescu, la cl. II Mihail Micescu şi la cl. III Ion S. Teodorescu.

Directorul şcoalei era un bătrân, mic de stat, roşcovan, cu ochii verzi. Purta cioc, iar mustăţile mari albe erau în partea de jos tivite cu o dungă îngălbenită de tutun. Era om paşnic. Cea mai grea pedeapsă o dedea când poruncea „Ia întinde-l la bancă!". Atunci monitorul general apuca pe şcolarul pedepsit de cap şi-l trăgea cu putere spre lăuntrul băncii I-a.

Trupul copilului se frângea răzămându-se cu pieptul de bancă, oferindu-şi astfel părţile moi loviturilor de nueluşă ale dascălului. După câteva „Iartă-mă, Domnule Sevastian" şi ţipete ascuţite, era făcut scăpat.

Nota cea mai mare la dânsul era 7 şi de aceea a rămas de pomină nota 9, căpătată de mine la Istoria Românilor. Tocmai citisem „Istoria lui Mihai Vodă Viteazul" de N. Bălcescu şi norocul meu a fost că m'a pus să povestesc lupta dela Călugăreni. Am spus-o pe nerăsuflate cu atâtea amănunte şi atâta foc, că am văzut rostogolindu-se o lacrimă pe obrajii veşteji ai bătrânului dascăl. In clipa următoare mi-a aruncat o privire mişcată şi a spus monitorului nostru general, Dănescu Constantin, care stătea în picioare la catedră, lângă dânsul: „Pune-i nota 9". Şi acum văd acea lacrimă pornită din cea mai curată simţire. Necontenit m'a urmărit şi la această lacrimă mă gândeam mereu, ca ofiţer de rezervă, în timpurile de restrişte ale cumplitului nostru răsboi pentru unitatea naţională. Mult mai târziu am aflat că era Român subjugat, de fel din judeţul Braşov.

Institutorul clasei a III-a I. S. Teodorescu era un bărbat înalt în floarea vârstei, atunci fiind cum ne spunea dânsul — de 18 ani profesor. Purta părul negru dat în sus şi mustăţile răsucite formând 2 circomferinţe. Se ţinea drept, avea o înfăţişare aleasă, explică bine şi era darnic la note. Pedepsea luând pe şcolar de zulufi şi ridicându-l în sus. Alte ori trăgea la palmă cu nueluşa. Parcă şi acum văd, cum şcolarul întindea mâna şi repede o trăgea înapoi, când nueluşa căzând de sus era gata a-l atinge. După câteva lovituri neisbutite însoţite de „Iartă-mă Domnule" şi răspunsul energic „Ţine palma, nu înţelegi", nueluşa atingea în plin podul palmei. Şcolarul scotea un strigăt, sufla în palmă, sărea într'un picior, se da înapoi şi iar se ruga de iertare,

până primea cele 5 sau 10 lovituri, câte 5 de fiecare palmă.

Pentru a ne îndemna la învăţătură ne spunea adesea: „Copii, va veni timpul când până şi gardiştii de stradă vor trebui să ştie 4 clase primare".

Cea mai mare teamă o aveam însă de Domnul Revizor, un bărbat înalt, tânăr, cu cioc blond. Pe stradă ni-l arătam unul altuia. Era o teamă adâncă, deşi nehotărîtă, fiindcă niciodată n'a venit în clasa noastră.

Frică mai aveam şi de „Lea Şerban şi Nea Uţă" — cum le ziceam noi — nişte ţigani bătrâni şi morocănoşi, servitorii şcoalei. De răul nostru făcea un tărăboi şi o gură de vuia şcoala şi pe care-l ajungea dintre noi îl şi plesnea cu măturoiul cu coada lungă.

In afară de program, în orele libere citeam pe Bujor, Codreanu, Jianu, Tunsu, Ghiţă Cătănuţă, Corbea etc. mari haiduci naţionali; apoi pe Maria Putoianca, Genoveva de Brabant şi Aladin sau Flautul fermecat în afară bine înţeles de basme, halimaua şi Alexandru Machedon. Ghiozdanul meu gemea de această literatură, cumpărată mai ales cu banii câştigaţi cu sorcova, dela un vânzător ambulant din piaţa oraşului. Intâia mea durere de copil, scăldată în lacrimi amare, a fost când tata mi-a scotocit ghiozdanul şi mi-a aruncat toată această literatură în vâlvătaia de foc a sobei din odaia noastră, căci era iarnă.

In clasa III la Crăciun am dat examenul cel mic şi în Iunie cel mare; în clasa IV n'am mai dat decât examenul general.

Inainte de examenul general al clasei a III-a, tatăl meu m'a vestit că voiu primi o cutie de compasuri dăruită de consiliul comunal al oraşului, dacă voiu lua premiul I. Aşa s'a şi întâmplat, iar bucuria mea a fost nemărginită. Cum în clasa IV aveam desen liniar, înţepam cu acul conturele modelelor şi aşa căpătam pe foaia mea de desen puncte, între care trăgeam cu trăgătorul şi cu circonferenţiarul linii drepte sau curbe, isbutind spre marea mea plăcere să desenez astfel cu cerneală case cu ciubucăria lor, uşi, ferestre, scări, etc. Grozav îmi plăcea acest exerciţiu şi poate în acest sentiment găsesc eu astăzi întâia desvăluire a înclină-

rei mele fireşti spre profesiunea de inginer constructor, ce aveam să îmbrăţişez mai târziu.

Zestrea didactică a clasei erau băncile, catedra cu scaunul, tabla şi cuerele unde se atârnau paltoanele, zeghele şi pălăriile. Şoşoni n'aveam nici unul.

In clasa III-a mai era o hartă a României şi ţărilor locuite de Români, iar în clasa IV hărţile tuturor continentelor. Mi-amintesc de o veche hartă a Europei de pe la 1840 cu desenul pe jumătate cojit.

Clasa IV-a avea încă mai multe jaloane, un lanţ de 20 metri de măsurat, câteva fişe şi un metru. Intr'o zi din luna Mai am plecat cu toţii în frunte cu dascălul nostru Sevastian Hernea la Trivale, ca să măsurăm, luând cu noi şi câtiva miei, ce urmau a fi fripţi acolo, ca să facem şi maiul cu acest prilej. Monitorul general a mai luat şi un ibricel cu cele de trebuinţă ca să facă după masă o mică cafeluţă D-lui Sevastian. Nu-mi mai amintesc ce-am măsurat şi cum am măsurat; mi-aduc aminte doar că, băieţii au omorît un şarpe, ce mişca din coadă până la apusul soarelui şi că la întoarcere ne-a apucat o ploaie grozavă.

Colegii mei erau în mare parte ţărani din jud. Argeş, Olt şi din podgoria Muscelului. Fiindcă absolviseră la ţară 5—6 clase erau primiţi în oraş în clasa III primară, foarte rar în clasa a IV-a. Ei erau mult mai vârstnici decât noi, unora le mijea chiar mustaţa şi ştiau o mulţime de basme, ghicitori, cântece şi întâmplări din trecut. Şedeau pe la gazdă în familii modeste câte 2—3 într'o odăiţă Acolo aduceau apă dela fântânele oraşului, tăiau lemne, mergeau la piaţă, etc. pentru a fi ţinuţi în gazdă. Mâncau de obiceiu merinde aduse de acasă. Veşnic flămânzi puteau mânca cât 7. Mi-amintesc că unul s'a prins că va mânca o dublă (o pâine neagră de 2 kg) şi a mâncat-o spre uimirea noastră copii de orăşeni.

Ceilalţi colegi ai mei erau din partea oraşului Piteşti cuprinsă între Str. Şerban Vodă şi râul Argeş, dela puşcărie până la piaţă. In clasa IV aveam şi câţiva armeni, evrei şi nemţi. Dintre aceştia era iubit de toată clasa Mahelbeck Carol, feciorul unui meşteşugar, care locuia în dosul bisericii Sf. Vineri, lângă vărsarea în Argeş a pârâului Mislea.

Carli era un băiat de 16—17 ani, blând cu ochii albaştri, roşcovan, cu nasul turtit, vorbăreţ şi totdeauna vesel Avea un osebit talent pentru teatru, Cum dascălul nostru lipsea des, clasa IV rămânea în grija monitorului general, însărcinat ca să ţină liniştea şi rânduiala. Aşa se şi întâmpla, căci clasa se schimba în sală de spectacole, când şi când răsunând de cântece şi râsete.

In întreaga mea vieaţă de şcolar n'am petrecut aşa de bine ca în clasa IV-a primară. Acolo am văzut eu jucate pentru întâia oară piesele: Vlăduţul mamei, Iancu Jianu mare haiduc naţional, Meşterul Manole etc. Carli era şeful trupei, director de scenă, sufleur şi titularul rolurilor comice. Improviza scenă, costume, răspunsuri, distribuia roluri, conducea acţiunea. Iancu Jianu era deliciul clasei, mai ales în scena când Cârc Serdar Stoica, al cărui rol îl juca Carli îmbrăcat caraghios, umbla schiopătând şi tremurând numai când auzea vorbindu-se de ceata de haiduci a lui Iancu Jianu.

Aceste reprezentaţii briliante nu erau întrerupte decât în apropierea Crăciunului de repetiţiile rolurilor şi cântecelor de stea. Carli făcea pe Irod Impărat şi alţii pe cei 3 crai dela răsărit, pe mireasa şi pe ofiţerul. Necazul meu cel mai mare venia din împrejurarea că nu fusesem primit să merg cu steaua lor, care era cea mai mare din oraş, fiindcă avea 4 lumini şi deci toate celelalte stele cu o lumină, două sau trei trebuiau să i se închine ori de câteori se întâlneau, căci alminteri s'ar fi iscat între cele două cete de colindători cu steaua o bătae crâncenă.

De aceea iubiam mult şcoala şi totdeauna veniam dimineaţa înainte de ora de intrare şi după masă asemenea. Acolo, în curtea cea mare jucam arşici, ne alergam, ne luam la trântă, iarna făceam oameni de zăpadă sau strigam „Crau, Crau" împroşcând cu bulgări de zăpadă pe căruţaşii ţigani, ce treceau în goana cailor prin faţa şcoalei, pe str. Brătianu.

Am petrecut, dar am şi învăţat. Răposatul Sevastian Hërnea, om practic, nu da la tablă decât exerciţii, probleme şi fraze lungi şi încâlcite ce trebuiau despărţite în propoziţiuni şi analizate din punct de vedere sintaxic şi etimologic. Căpătasem o mare dibăcie şi azi pot spune că liceul

nu mi-a adăogat nimic la cunoştiinţele mele în această materie.

Marii noştri prieteni erau „Popa" şi „Ion Covrigarul". Popa, un armean cu faţa ascuţită mărginită de o mare barbă neagră, avea o tavă încărcată cu acadele şi dulceaţă de smochine, năut, stafide, alune, etc. aşezată în 24 de ochiuri (sectoare). Această dulceaţă foarte tare legată ne-o servia luând un bob cu o dălţuţă de fier, pe care noi o strângeam între dinţi şi trăgeam vârtos pe limbă bobul de dulceaţă. Pentru a mări vânzarea, Popa născocise şi un fel de joc la noroc, asemănător cu jocul la coloare. In mijlocul tăvei era un fus pe care sta o vergea orizontală terminată cu două vârfuri ascuţite şi care se putea învârti. Când unul din capetele vergelei se opria în dreptul ochiului de dulceaţă, unde băiatul pusese banii, jucătorul primia trei dulceţe pe degeaba.

Ion Covrigarul era un om ca de 30 ani, cu mustăţi groase, castanii. Pe când armeanul era mereu posomorît, Ion totdeauna zâmbitor ne vorbia cu multă prietenie şi ne păzea şi hainele când ne scăldam la râu. Ne vindea covrigi, brânzoaice, simiţi şi bogaciu. Era iubit de băieţi fiindcă dedea şi pe datorie. In afară de aceşti negustori nu mai cumpăram decât alune americane dela Antonel Băcanul.

Foştii elevi ai Domnului Sevastian şi care urmau în clasa I gimnazială, obişnuiau să mai vină în clasa IV primară „în vizită de curtenie". Când intrau în clasă mergeau deadreptul spre catedră la Domnul Sevastian, căruia îi sărutau mâna şi care le punea necontenit aceleaşi întrebări: „Cât ai luat la latină?" După aceia fostul elev se aşeza lângă noi în bancă şi era copleşit de întrebările băieţilor, care doreau să ştie cum este la gimnaziu. Eu asemenea am făcut aceste vizite de curtenie şi mi-amintesc şi acum ce rău mi-a părut când firul lor a fost rupt pe neaşteptate şi definitiv prin ieşirea la pensie a Domnului Sevastian, care un an după aceea a şi murit, fie-i ţărâna uşoară.

Nicolae I. Petculescu
Inginer Inspector General

Bucureşti
30 Decembrie 1935

Imi amintesc cu deosebită emoție și plăcere, când la sfârșitul unei veri frumoase, acum 43 de ani, am fost încărcat de tatăl meu într'o căruță trasă de 2 cai mici și pe un drum lung și plin de praf, am fost dus la Pitești, ca să învăț carte.

Am fost înscris în clasa III la școala primară domnească — unde învățase și tatăl meu — după ce mai urmasem încă 3 clase. la țară, în satul meu Recea, din județul Argeș.

Mă văd copil mic și sfios, în fața dascălului meu Mihalache Micescu, poreclit „Cocostârcul" din cauza picioarelor lungi, având un mers rar și apăsat, pe care îl socoteam mult învățat. Ii ascultam lecțiile și mă străduiam să prind înțelesul unor cuvinte, pe cari nu le auzisem dela fostul meu dascăl dela țară — Gheorghe Vulpescu.

Veniam la școală cu sfială, dela gazda mea oameni săraci și necunoscând obiceiurile copiilor dela oraș, stam la o parte, privind la jocurile lor.

Parcă văd și acum școala veche cu o turlă în care era instalat clopotul de chemarea copiilor în clasă. Avea o intrare mică prin Pasagiul școalelor, pe o scară de lemn, iar o altă intrare prin str. Brătianu.

Mi-a rămas o vie amintire, energicul, bunul și învățatul nostru director Ion S. Teodorescu, care preda cursul clasei a IV-a primară. Povețele și învățăturile lui despre modul cum trebue să ne purtăm în lume, cum să respectăm pe cei bătrâni, cum să fim cuviincioși, cinstiți și drepți au avut o mare înrâurire asupra minții mele de copil dela țară. Il respectam și-l iubiam ca pe un părinte, pentru frumoasele lui povețe. Carte învățam nu de frică ci din dragostea și respectul ce-i purtam.

Era un fumător pasionat. De foarte multe ori îl auzeam zicând: „Copiii să nu fumați, căci eu cu banii dați pe tutun aș fi putut face case de sticlă!".

Il socoteam cel mai desăvârșit dascăl și ne mândream că suntem elevi la școala primară No. 1 de băieți.

Imi amintesc și de ceilalți dascăli: Ilie Iliescu, care preda la clasa I și făcea cor cu toate clasele; Preotul Nic. Boerescu, un preot falnic și iubit, care preda cursurile clasei a II-a.

Frumoase timpuri ale copilăriei! Fericiţi acei dascăli de care se leagă cele mai frumoase amintiri din copilărie, ale oamenilor bătrâni! Ei ne-au format inimile, ne-au întărit minţile şi ne-au învăţat iubirea de ţară. Onoare lor şi recunoştinţa noastră.

Dascălii de azi să-şi aducă aminte de înnaintaşii lor, să pună acelaş suflet şi aceiaşi dragoste pentru formarea minţilor şi caracterului copiilor ce le sunt încredinţaţi. Numai astfel făcând, vor putea să se achite de strădania înnaintaşilor.

Marin V. Popescu
Avocat şi deputat de Argeş

6 Decembrie 1935
Piteşti

Când am primit invitaţiunea de a aşterne pe hârtie amintirile mai de seamă, de când eram elev al şcoalei de băieţi No. 1, amintiri ce urmează a fi înscrise într'un istoric al şcoalei cu ocazia serbărei centenarului ei, gândurile mele angrenate cu toată puterea la problemele prezentului legate de meseria mea şi, îndreptate cu grije spre cele de viitor, s'au oprit în loc. Un moment de reculegere, apoi, cu un efort nu tocmai uşor, au privit printre vremuri cu aproape 40 de ani în urmă.

Am încercat mai multe zile în şir să retrăesc acele vremuri şi să desprind ceva precis din copilăria mea, ceva care să însemne amintiri, ceva care să însemne o nvăţătură, un îndemn, o răscolire a unui trecut plin de pilde frumoase, din care, cei cari vin să culeagă pentru vieaţa lor şi pentru vieaţa semenilor lor.

Nu am putut, în legătură cu percoana mea, să găsesc, în şterse le mele amintiri, decât ceva vag, ca şi cum ai privi pe înserate să distingi ceva şi nu reuşeşti să lămureşti decât imagini şterse şi fără interes pentru alţii, din ceeace m'a interesat pe mine, ca copil, atunci.

O singură amintire străluceşte vie, neştearsă, mai luminoasă pe măsură ce timpurile au trecut, o amintire care a mers cu mine peste tot şi o găseam peste tot, întocmai ca o stea pe care o vezi luminând pe cer, în orice parte a pământului te-ai găsi.

Mă văd copil, în acea inconştienţă relativă, care formează farmecul copilăriei, cu ghiozdanul pe spate, urcând deluşorul din strada Bucureştilor, astăzi strada Lascăr Catargiu şi intrând în clasă.

Pe catedră Profesorul Ioan Teodorescu.

Printre cei cari l-au avut dascăl, nu cred să existe unul care să nu-şi aducă aminte cu veneraţie de acest om.

Parcă îl văd şi acuma în faţa mea. Nimic nu-l ascunde, nici o umbră nu-i întunecă figura luminoasă, senină, blândă şi cu adevărat părintească.

Când venea în clasă cu un zâmbet binevoitor pe buze. cu o severitate de profesor care-şi ia rolul cu adevărat în serios, severitatea care pentru noi copiii însemna „atenţie", cu gândurile acolo între noi şi nu la alte combinaţii care nu ne interesau, toţi deveneam numai ochi ca să vedem şi numai urechi ca să auzim.

Atitudinea lui, vorba lui liniştită, răspicată, privirea lui blândă. dar pătrunzătoare, ne inspira o încredere în învăţătura lui, încât îl ascultam fără se ne dăm seama de ce, ca pe un adevărat apostol.

Unde-l vedeam, ceva magnetic ne aduna în jurul lui. Nici odată nu-l ocoleam sau nu ne ascundeam de el.

Cu suflet cald, sfaturile lui erau pentru noi, copii sburdalnici şi neascultători, o poruncă, pe care o executam cu sfinţenie, în credinţă că aşa trebue să fie dacă a zis Domnul Profesor.

La el trebuia să înveţi nu pentru notă, ci de ruşinea ce simţiai când te prezentai cu lecţia neinvăţată. Invăţai din convingere şi din plăcerea de a-l mulţumi, iar nu de teamă, ca şi cum ne-am fi dat seama că ceeace rămâne este ceeace se invaţă cu plăcere şi că ceeace se invaţă de teamă este superficial, ca şi cum ne-am fi dat seama că frica sau plăcerea este produsă de imaginea profesorului în faţa căruia te prezentai şi care nu profesează ca să-şi împlinească ora, ci ca să înveţe pe elevi din învăţătura lui, să-i stimuleze calităţile, să-i îndrepte defectele cu blândeţe, bunătate, convingere şi perseverenţă.

Noi nu ştiam toate acestea, dar le ştia el ca profesor şi ca pedagog.

Iată cu ce am rămas dela Profesorul Ioan Teodorescu.

Iată cea mai vie amintire a mea.

Iată şi singura amintire ce o am şi care merită să fie scrisă şi citită, fiindcă a fost a pildă pentru un fost elev al ilustrului profesor şi pentrucă este o pildă pentru cei ce vor să-l imite.

Mă închin cu evlavie în faţa figurei bunului şi marelui meu dascăl.

Colonel Calotescu
Brevetat de Stat Major
Cavaler al ordinului Mihai Viteazul
şi al Legiunei de onoare

Piteşti, 30 Noembrie 1935.

CLASA IV LA ORAŞ.

Era „moda" pe vremea aceea, ca cei cari vroiau să meargă la şcoli mai înalte, să facă cel puţin clasa IV primară la oraş. De aceea, într'o dimineaţă de început de toamnă, mă suii în brişcă, alături de tata, care trecu hăţurile şi biciul în mâna stângă, iar cu dreapta îşi făcu semnul crucii. Mă închinaiu şi eu după el.

De sus, cerniau picături rari şi mărunte de ploaie de toamnă. „Semn bun. Ploaia însemnează belşug", zise tata ca pentru el. Dete biciu cailor şi pornirăm la Piteşti, ducând cu noi, în brişcă, lădiţa cu bagaj şi merinde, iar în inimă, credinţa că Dumnezeu ne va binecuvânta drumul pe care apucam. Şi nu ne-am oprit decât la cocoana Anica a lui Năstase, din strada Exerciţiu, colţ cu Primăverii.

Cocoana Anica, femee bătrână şi evlavioasă, avea în odăiţa sa un perete întreg de icoane, în faţa cărora ardea neîntrerupt o candelă. Asta îi plăcu mult tatei, fecior de preot şi care voia şi pe feciorul său să-l facă tot preot. Deaceea învoiala se făcu repede: 2 lei pe lună, un stânjen de lemne pe an şi să-mi aducă de-ale mâncării, de acasă.

Tata plecă, iar eu rămăsei în gazdă la cocoana Anica, unde mai erau doi băeţi din satul meu, amândoi elevi mai vechi ai şcoalei No. 1 din pasaj. Unul era repetent, iar altul

absolvent, dar mai venise un an tot aci, ca să nu uite lecţiile şi să-şi mai încerce odată norocul, la şcoala normală, unde fusese respins de doctor.

Dus de ei, mă înscrisei şi eu în clasa IV, tot la şcoala No. 1 şi aşa mă pomenii elevul Domnului I. S. Teodorescu, directorul şcoalei, care-şi păstra pentru sine clasa cea mai mare — a patra.

* * *

Şcoala primară de băeţi No. 1 era pentru noi cea dintâiu şcoală din oraş, pentrucă purta No. 1 şi era numită şi şcoala domnească. Clădirea ei veche se lega mai mult de sufletul nostru decât clădirea trufaşă, cu etaj şi cu marca ţării în frunte, din Bulevard, unde erau şi atunci şcoalele No. 2 şi 3. Prin construcţia ei cu sală în faţă ne mai aducea ceva aminte de casele noastre cu prispă, dela ţară.

Şcoala domnească se compunea dintr'un şir de trei camere mari, sprijinite cu un capăt în pasaj şi cu faţa spre strada Brătianu. In faţă avea o sală deschisă, la nivelul curţii şi cu câţiva stâlpi de lemn, iar în spate o curte mică, unde era camera servitorului, magazia de lemne şi ce mai trebue la o şcoală şi la orice casă. Aci, în dos, ne jucam ţurca mai des, căci în faţă ne vedea „domnul" şi ne era ruşine.

Perpendicular pe cele două capete ale acestei clădiri, se făcuseră mai târziu, o cameră mare, spre pasaj, unde era clasa IV, iar în partea cealaltă două camere mai mici, despărţite printr'o săliţă. In una din aceste camere era cancelaria.

Capetele sălii deschise din faţa vechei clădiri nu fuseseră astupate de noile clădiri, cari se împreunau cu cea veche numai la tavan şi acoperiş. Prin unul din aceste capete de sală, se trecea în curtea din dos, iar prin celălalt, se comunica cu pasajul.

Toată şcoala avea astfel forma unui careu, deschis spre strada Brătianu, având până în stradă loc mult pentru curte, care era puţin în pantă. Intrarea cea mare era prin strada Brătianu, dar noi intram prin capul sălii dinspre pasaj.

Deasupra clasei a patra, în partea dinspre miazănoapte, se înălţa un turnuleţ deschis, în care spânzura clopotul şcoalei. De acolo, o sârmă se strecura prin pod şi tavan, pe lângă peretele dinspre nord până în clasă, de unde, după

comanda „domnului", monitorul general, care era absolventul din acelaş sat şi tovarăş de gazdă cu mine, suna intrarea şi ieşirea din clasă.

* * *

Clasa noastră, a patra, era faţă în faţă cu cancelaria, aşa că vedeam totdeauna când ieşea „domnul" să vină în clasă şi făceam linişte, ca să ne găsească cuminţi. Din cancelarie ieşau toţi odată. In frunte mergea domnul nostru, pentrucă era şi mai bătrân şi era şi director. Iarna, cu palton lung cu blană şi cu căciulă rotundă de astrahan, iar vara cu pălărie tare, păşia maestos, măsurat, cu faţa limpede şi pornit puţin pe gânduri. Potrivia să ispăvească ţigara din trabuc, la jumătatea drumului dintre cancelarie şi clasă. Băga apoi trabucul în buzunar, îşi potrivia mustăţile, pe care le purta răsucite totdeauna în inele şi intra în clasă.

Intâiu se desfăcea din grup „domnişoara" dela clasa I, pe al cărui nume nu l-am ştiut niciodată, pentrucă fiind singura profesoară dela şcoala noastră, nu aveam nevoe s'o deosebim de altele şi numele de „domnişoară" ajunsese pentru noi ca un nume propriu.

In dreapta domnului, mergea părintele Nae Boerescu, serios, cu capul sus, cu pălărie tare şi cu marginile mari, după moda preoţească de atunci. Avea pasul sigur, vorba apăsată şi prin seriozitatea sa impunea nu numai elevilor din cl. II, ci şi celor din clasa III a d-lui Micescu.

Domnul Micescu, înalt, uscăţiv, pleşuv, cu mustăţi scurte şi groase, puţin plecat înainte, vorbia repezit şi nu putea să-şi stăpânească ucenicii săi din clasa III. Se întâmpla uneori ca să găsească pe câte unul jucând sus pe bănci sau făcând chiar câte un marş forţat, peste bănci, în hazul formidabil al celorlalţi. Atunci intervenia vecinul, părintele N. Boerescu, iar în cazuri „grave", vinovatul era adus în clasa noastră, „la domnul". Monitorul general şi consăteanul meu, Rizea M. Nicolae, lua pe vinovat în spinare, iar domnul, scăpărând de mânie pentru ofensa adusă colegului, punea în funcţiune trestia. Era deajuns un caz, ca al doilea să nu se mai întâmple curând.

* * *

In clasa IV erau două rânduri de bănci lungi, cu câte

6-7 elevi. Fiecare bancă avea un şef, fiecare rând de bănci' un monitor, iar unul dintre cei doi monitori era monitor general. Şefii controlau pe elevii din bancă, iar monitorii pe şefi, dacă şi-au învăţat lecţiile şi şi-au făcut temele.

Monitor general aveam pe absolventul Rizea M. Nicolae, tovarăş de gazdă şi din acelaşi sat cu mine. Deşi blajin, impunea, pentrucă era şi mai în vârstă şi mai voinic, şi-i întrecea pe toţi la lecţii. Monitor al doilea era Lucescu, orăşan din Piteşti, care începuse şcoala aci şi fusese până atunci tot premiant I. Avea asupra celorlalţi, cari îi disputau situaţia, privilegiul băştinaşului.

Şefii de bancă încă nu fuseseră aleşi, fiindcă eram la început şi domnul nu se lămurise bine asupra noastră, a tuturor. Intr'o zi însă ne explică despre participiul trecut şi spre a se încredinţa dacă am înţeles, ne pune să facem participiul trecut dela mai multe verbe. Intrebările primesc răspunsuri imediate, până când domnului îi vine în minte să întrebe, care este participiul trecut al verbului „a merge". Intreabă pe unul, întrebă pe altul, întrebarea trece apoi din elev în elev, merge pe un şir de bănci şi se întoarce pe celălalt, se apropie de mine şi nimeni nu poate răspunde. In urma mea mai erau 4-5 inşi, căci venit de curând dela ţară, mă aşezasem mai sfios, într'o bancă din fund. Eu îmi fac repede socoteala, după exemplele date mai înainte şi-mi zic în mine: eu învăţ face participiul trecut: „învăţat" la fug, face participiul trecut: „fugit" şi tot aşa: eu fac = făcut eu ţes = ţesut, deci eu merg..., şi tocmai când ajung cu socoteala aci, îmi vine rândul să mă întrebe şi răspund repede: „mergut". „Cum mă"? se răsteşte domnul, dar nu termină întrebarea şi o dreg pe loc. „Nu, nu, Domnule, mers". „Aşa mă, bată-vă Dumnezeu. Ia ieşi afară de acolo" şi mă ia cu mâna stângă de haină, iar în dreapta ţinea trestia. Deocamdată înmărmurii, gândindu-mă că deşi am ghicit răspunsul, se poate ca palma mea să ia contact cu trestia domnului, pentru a plăti singur neştiinţa tuturor. Dar urmă îndată ordinul liniştitor: „Să stai aici în banca a treia şi să fii şef de bancă".

Astfel fusei înscăunat primul ca şef de bancă şi peste

câteva zile fură înscăunaţi şi ceilalţi colegi ai mei în această dregătorie. Iar la sfârşitul anului, în grădina publică, în sunetul muzicii militare, din mâna nu ştiu cui, pentrucă n'am văzut şi n'am cunoscut decât pe „domnul", am primit pachetul cu cărţi, diploma şi medalia albă de argint a premiului al II, căci premiul I era al băştinasului Lucescu, iar monitorul general nu mai avea drept la premiu, fiindcă era absolvent şi mai făcea odată aceeaş clasă.

* * *

Au trecut ani mulţi de atunci, dar amintirile stăruesc cu atât mai viu în minte, cu cât anii trec.

Icoanele dascălilor mei din clasele primare devin tot mai luminoase. Când întâlnsc azi pe Atanasie Piţigoi, dascălul care m'a învăţat patru clase la ţară şi mi-a dat pilda cultului datoriei, simt nevoia să mă descoper cu evlavie în faţa lui. Eram peste 80 de copii într'o singură cameră mare, înghesuiţi în bănci vechi şi rupte, aşezate în tot chipul, numai ca să încapă Şi peste toţi, un singur învăţător, care în timp de 4, ani nu ştiu dacă a lipsit de 3 ori dela şcoală. Nu se surmenea, nici nu se îmbolnăvia, iar treburile personale le lăsa la o parte sau le potrivia în orele libere.

Aici la Piteşti, am avut norocul să încap pe mâna unei excelenţe a datoriei şi priceperii dăscăleşti, pe mâna Domnului I. S. Teodorescu, directorul şcolei No. 1, pasaj, numită şi şcoala domneascu, a cărei tradiţie nu o cunoşteam şi n'o judecam, dar o simţiam.

Au trecut ani mulţi de atunci. Şcoala veche s'a dărâmat şi s'a făcut alta nouă, mai mare, mai înaltă. Pasajul în dreptul şcoalei s'a făcut stradă largă. Pe asfaltul restului de pasaj nu mai hârşie unul după altul, calupurile de tuciu, aruncate într'adins, să se lustruiască şi să poată lovi mai bine arşicile.

Afară, în stradă, e mai multă lărgime şi mai multă lumină, dar când intru în curtea şcolii, parcă mă simt înghesuit în petecul de curte care a mai rămas. Iar în lăuntru, în şcoală, lumina care se pogoară prin pod şi prin tavan, în holul din mijlocul clădirii, e rece. Şi totdeauna gândul mi se întoarce

înapoi la clădirea veche şi la curtea largă, iar amintirea lor îmi încălzesc sufletul şi mi-l luminează.

Preot G. Popescu-Broşteni
Piteşti

1936 Ianuarie 17.

Cine nu-şi aduce aminte cu drag de timpurile copilăriei?

Copilăria mea a fost frumoasă, fără grijuri, fără oboseli. Tata, un distins magistrat, avea puţină avere, dar cu multă chibzuială o administra în aşa fel câ nimeni dintre noi nu suferea m, din contră, trăiam destul de bine.

In grija de a ne da educaţia cea mai aleasă, părinţii, după ce am urmat un an într'un pension, m'au trimis la şcoala primară No. 1. O şcoală comunală, frequentată de fel de fel de copii ai cetăţenilor din diferite clase sociale. Sub forma aceasta veneam în contact direct cu realităţile. Trebuea, din contactul direct cu lumea, să o înţeleg dela început.

Clădirea şcoalei semăna cu o casă veche boerească. Trei camere, pentru primele trei clase, se înşirau în fundul curţii cu faţa spre strada Brătianu. La aripa dreaptă era o altă cameră în care funcţiona clasa IV şi care avea spatele spre pasaj, iar intrarea direct din curtea şcoalei. Vis-a-vis de această clasă la cealaltă aripă era cancelaria ce forma un corp aparte. Intre clasa IV şi celelalte clase era o sală, un pridvor, dealungul primelor clase, care avea o uşă spre pasaj, pe unde, dacă doreai să ieşi, trebuia să scobori o scară de vreo patru trepte.

In faţa acestei clădiri nu prea mari, se întindea curtea şcoalei, destul de spaţioasă şi care mergea scoborând până în Strada Brătianu. Curtea nu era nivelată. Intr'o parte avea o ridicătură, un fel de maidan, locul preferat de joacă. Imprejmuirea era un gard mic de lemn. In mijlocul curţii o fântână, lângă care în recreaţie găseam pe favoritul nostru, un bătrân ce ne vindea cele mai bune brânzoaice.

Peste drum de şcoală, suind un deal care în imaginaţia noastră de copil părea un munte, se întindea un platou,

pe locul unde acum se află marea clădire a casei asigurărilor sociale, având câteva camere dărăpănate la cele două margini ale platoului. Pe acest loc ne făceam jocurile: oina, jocul arşicelor, alergări şi dansuri, toate le băteam pe platou. Tot aici puneam la cale luptele ce obişnuit la finele anului trebuia să le dăm cu o armată mai mare ca a noastră şi formată din elevii şcoalelor No. 2 şi No. 3.

Aceste şcoli fiind pe Bulevard ne socoteau inferiori, „mahalagii", cum ne ziceau ei, din care cauză considerându-ne jigniţi, căutam să ne câştigăm un titlu de mândrie, prin lupta a cărei victorie de obiceu o repurtam. Făceam un adevărat răsboiu. De altfel la şcoala noastră erau elevi mai voinici, recrutaţi în parte din clasa de jos a oraşului, ce domicilia în spre râu. Ni se zicea de celelalte şcoli „ţigani", fiindcă coeficientul celor cu pielea neagră îl deţineam noi.

Realmente şcoala era o şcoală boerească, veche, cu tradiţie. Membrii din familia Brătianu, Pilat şi alţii au urmat cursurile acestei şcoli.

In primele două clase am avut profesoară pe d-na Pomponiu, soţia revizorului şcolar, o distinsă doamnă, foarte bună pedagogă. Se purta cu noi ca o mamă. Graţie acestei purtări, din primul moment mi-a plăcut şcoala. Dânşii îi datoresc aceasta.

Prima impresie, în primul contact cu şcoala fiind bună, graţie manierelor profesoarei mele, mi-a lăsat amintiri atât de frumoase, poate cele mai frumoase din vieaţă.

In ultimele două clase, pe catedră s'a suit chiar directorul şcoalei I. Teodorescu, un om serios dar drept. Era şi necesară această seriozitate. Crescusem, eram mai mare, se impunea o înfrânare a bucuriei, a jocului, a copilăriei. Trebuia cunoscută realitatea vieţii, seriozitatea, greutăţile ei.

Institutorul I. Teodorescu, cu un deosebit tact, a reuşit a ne modela fragedele noastre suflete, întărindu-le pentru lupta cea mare, pentru lupta existenţii. Erau colegi săraci care neputând urma şi alte cursuri, la terminarea şcoalei intrau direct în vieaţa socială, în lupta acestei vieţi.

Din anii petrecuţi la această şcoală, multe şi minunate amintiri mi-au rămas, începând cu imaginaţiile ce le împleteam zilnic privind tablourile de pe pereţi, ce impresionau

mult mintea mea. Tablouri reprezentând episoade din istoria Românilor, domnitori, tablouri cu păduri şi animale sălbatice, câmpii cu lanuri de grâu, hărţi frumoase şi familia domnitoare.

Dar cele mai frumoase zile le-am trăit la sfârşitul anului şcolar, când cu un fast deosebit se răsplătea munca fiecăruia. Premiile se ofereau în cadrul unor serbări cu dansuri, coruri şi muzica militară. Cât de necesare erau aceste serbări şi câte amintiri frumoase lăsau.

Romulus Teodorescu
Advocat

1936 Ianuarie 12 Piteşti

Amintiri dela număru unu.

„Trecut-au ani ca nouri lungi pe şesuri".
Eminescu.

Am şovăit până astăzi de-a mai intra în clasele dela număru unu unde mi-am făcut şcoala primară. Mi-a fost frică să nu aflu acolo nişte simple clase ca oricare: cu pereţi şi ferestre mari, cu bănci şi tablă — în vacanţă prăfuite. Să nu cumva să mă simt mai mare eu decât ele. O, ar fi dispărut tot farmecul!

Am vrut să păstrez în amintire şcoala aceasta în toată lumina nehotărîtă a copilăriei. Aşa, cu miros de vopsea proaspătă şi cu teama sfântă ca slujba sfeştaniei. (Numai ţiganii nu aveau frică de şcoală, de profesor, de repetenţie).

Cu aceeaşi pietate mă aplec asupra icoanei întregii copilării vesele, dar apuse.

Nu ştiu câte bănci aveam în clasă, nici forma lor nu-mi mai e clară, ştiu doar că-mi era teamă când intram în bancă dar şi mai şi când ieşeam — la lecţie. Pe ferestre nu-mi amintesc să mă fi uitat prea des că nu ajungeam până la ele. Despre cancelarie am amintiri şi mai fioroase. Când am păşit întâi acolo, D-l Constantinescu, care tocmai mă învestea cu rangul de şef, mi-a tăiat înfumurarea cu: „Nu ştii să dai bună ziua când intri?". De atunci ţiu minte că se impune această omenie. Pe D-l Constantinescu, l-am cunoscut întâi şi 'ntâi — înalt şi impunător — când m'a

scris pe un catastif mare, iar eu mă jucam nepăsător în nisipul dintr'o copae uriaşe anume pusă de tata în grădină. Era un colţ însorit, făcut spre a nu mai ieşi pe stradă expunându-mă urmăririi înfricoşetoare a lui Scarlat gardistul îndesat cu mustăţi albe care când mă vedea fugând printre trăsuri tropăia greu din cisme, prefăcându-se că fuge după mine. A fost aceea o bae de soare întrerupta de un duş rece de tot; fratele meu mai mare făcea un haz faţă de D-l Constantinescu că dela anu o să intru la apă!

Aveam şase ani neîmpliniţi şi e uşor de înţeles că nu ştiam ce să crez. In orice caz în clipa aceea vieaţa nu-mi mai apărea în roz, ba chiar vedeam negru înaintea ochilor. Dar din fericire, în copilărie tristeţea nu ţine mai mult decât timpul cât te-ai şterge la ochi după un plâns cu două trei sughiţuri.

In şcoala aceasta cea mai bună fără discuţie, cum susţineam la nevoe şi cu pumnii, am învăţat aproape toată ortografia cu care scriu aici. Nici la Universitate n'am aflat mai multe, acolo unde am învăţat însă despre sufletul cuvintelor, nici în liceu n'am deprins mai multă gramatică dela un dascăl chel şi tipicar ce spunea că sunt bune ca exemple ale regulilor numai exemplele din carte şi ne punea să învăţăm proză pe dinafară. Bine c'am scăpat.!

A, dar tot la număru unu am început să iubesc poezia. Aveam zece la memorizare deşi nu aveam cine ştie ce memorie, dar pentru tonul cu care recitam, cred. Şi acuma îmi amintesc cum mă speteam strigând piţigăiat:

Scoală Gruio drag copil
Scoală Gruio dragă.
Au nu vezi cum vin tip.il
Turcii şi te leagă ?.." etc.

Dacă nu mă'nşel, la repetiţia din'naintea unei serbări, cum ţipam amarnic de pe scara de dindos să se scoale „Gruia" — şi acu mă mir cum nu l-am trezit! — mi se pare că D-l Constantinescu a râs pe sub mustaţă.

Aveam chiar de pe atunci o slabă presimţire că poezia e cam proastă.

De ceilalţi profesori şi profesoare nu mai vorbesc să nu lungesc vorba, dar nici unul nu s'a despărţit de clasa

mea fără să-mi stoarcă lacrimi — primele lacrimi de duioşie cari nu se aseamănă cu lăcrămarea necesară a bătăii.

Cartea care m'a încântat mai mult în copilărie a fost abecedarul, „de partea doua" pe care-l ceteam de plăcere, nesilit, pe când eram la „partea 'ntâi", pe prispa casei unui coleg repetent. Iţi mai aduci aminte firavule Ancăr? Erau în cartea aceea sdrenţuită cuvinte cu înţeles — afară de ac, om, oi şi Ion — şi istorioare din vieaţă şi poezii cu „Cocoşelul cântă" şi... poze peste poze. Pe vremea noastră — ce cuvinte bătrâneşti! — nu erau cărţi colorate pentru copii; cu atât mai puţin radio sau fotbal.

Ca sport noi făceam pe dealul din faţa şcolii numărul unu, unde e acuma Casa Muncii, mari războaie. Dealul era acoperit numai cu iarbă verde, iar pe coasta lui era aşa de dulce ameţeala când te dedeai de-a berbeleaca! Eram primele tancuri din Europa. La vale trebuia mai întotdeauna să întâlnim pe duşmani — Turcii — şi încăerarea era obligatorie. Jucăriile artificiale nu însemnau pentru mine nimic faţă de tovarăşii de joc, cele mai minunate jucării din lume.

Şi acuma sunt sigur că fricosul se vede de mic după cum şi omul curajos şi cinstit. In vârful dealului acela se afla o căsuţă părăsită care nu se putea să nu fie cetatea noastră a Românilor. Nu ştiu ce colegi denaturaţi îşi închipuiau că sunt Turcii şi deci dădeau asalt asupra cetăţii. Toţi porneam de jos chiuind spre grinzile goale de pe acoperiş, dar vai de „Turcul" care ajungea sus! Il nenorociam dacă nu se preda ca un laş dibuind coborîrea ghiontit şi batjocorit. Odată am luat de acasă un tricolor de foiţă rămas dela un zece Mai. Vai şi amar a fost de Turcii cari au cutezat în ziua aceea să se caţăre spre cetate pentru a ne smulge steagul. Eu cu Limberea Vasile am luptat ca doi lei paralei; fâlfâind stindardul şi isbind fără cruţare în dreapta şi 'n stânga cu picioarele. Gemete şi grave înjurii se auzeau ca la un răsboi în lege. Prin aer şuierau cloaţe de cărămizi desprinse tot din cetate. Ura!

Copilăria e vârsta superlativelor.

Trebue să spun că e departe de mine gândul de a face acuma — ca prea marele şi crudul Carageale în „Boborul" — o batjocorire a nebuniilor mele; eu văd în ele, cu toate că zâmbesc, primele doruri de a-ţi apăra ţara.

Când un coleg dela ţară ne-a făcut pomană la toată clasa cu câte un brânzoi pentrucă-i murise un frăţior — aşa l învăţase mama lui care-i dăduse şi bani — am cunoscut întâi mila creştină a ţăranului nostru. Aşa, cu fiecare lucru nou iei pe încetul cunoştinţă de vieaţă. Dar în afară de frumuseţea copilăriei descrisă de poeţi ce o idealizează ca I. Creangă şi alţii, vieaţa sufletească a micului om e ca o luptă în întuneric şi ceaţă. Cu greu poţi judeca spre a distinge cine ţi-e duşman în jurul tău şi în tine însuţi şi teamă ai în multe nopţi şi locuri, ca primitivul, de superstiţiile strecurate în suflet prin vrăjitele basme auzite dela servitoarele de ţară, priimii Ispireşti.

Noroc că te scapă de toate relele semnul crucii făcut cu credinţă. Şi noroc de asemenea că poţi presimţi, şi micşorimea judecăţii lasă nestânjenită intuirea lumii. Simţi ca un David Copperfield că un anume advocat e un om de nimic după tonul cu care-ţi anunţă o nenorocire. Simţi că în curând lumea va fi a noastră a celor mici, că Adam şi Eva, primii stăpânitori ai pământului nu au fost gârbovi. Şi uneori te pregăteşti creştineşte să schimbi lumea făcând-o mai bună, mai dreaptă şi mai frumoasă.

Dar, copil încrezător cu toată sfiala, ceeace nu presimţi tu, e greutatea acestor înfăptuiri. Când eram la şcoala număru unu to ul era cu putinţă şi vieaţa era fără de moarte intocmai ca în basme.

D. Al. Nanu
Profesor

Din grămada de griji, ce lupta vieţii ne-o aduce fără voia noastră, caut să mă întorc înapoi, cu gândul, peste cei 21 ani trecuţi dela păşirea pragului primei clase a şcoalei primare de băieţi No. 1 „Nicolae Simonide".

Şi cu toate acestea îmi amintesc ca eri de clipele frumoase ale primăverii copilăriei mele petrecute pe băncile acestei şcoale.

Dacă copilul, ce-şi strânge cu drag la piept tăbliţa cu buretele atârnat şi soarbe, cu ochii lui de sticlete, coloratele poze din abecedarul lui drag, ar putea să-şi prevadă vieaţa

după majorat, n'ar mai zori atâta ca să termine primarul, ca după el liceul şi mai departe, pentru ca intrat în vieaţa socială să poarte mai degrabă... pălărie, baston şi chiar ţigăruşe în colţul gurii! Ar putea vedea că sub aceste înfrumuseţări — să le zicem aşa — se ascunde omul, bărbatul, tatăl, cu grija zilei de mâine, pentru o pâine mai bună, pentru un ghiozdan, o carte, un condei şi altele ce-i trebuesc copilaşului lui. Iar copilul sburdă şi sare într'un călcâi. Deci, cea mai frumoasă vieaţă e cea de şcolar. Noi, cei cari am trecut prin ea şi avem la rându-ne copii, putem spune aceasta.

Şi-acum să 'nşir de pe răbojul vieţii mele câte-va amintiri din vieaţa de şcolar.

Omagii unui suflet bun. Intâiu o primă şi pioasă aducere aminte despre prima mea călăuză în vieaţa de copil — după părinţi bine înţeles — d-rei institutoare Filofteia Nicolescu. Un suflet nobil, o bunătate ce o risipea în jurul său cu multă dărnicie, o bună mamă sufletească.

Şi pentru a împărtăşi şi altora din bunătatea sa, voi descri aci numai două din manifestările sale sufleteşti, pe care le mai reţin.

Intr'o recreaţie un camarad de clasă mă ia în braţe, mă ridică în sus, şi-mi dă drumul, fără ştirea mea. 'In cădere mă lovesc cu fruntea de mozaicul din sala cea mare a şcoalei, lovire ce-mi face un mare cucuiu în frunte. La intrarea în clasă a Domnişoarei — aşa îi ziceam noi — mă observă. Cu 'n gest de îngrijorare se apropie de mine, mă întrebă şi mă mângâie. Ia două monede, una de 5 lei şi alta de 2 lei, pe care le pune la geam să se răcească bine, apoi mi le aplică pe rând peste umflătură, până ce aceasta dă înapoi. Mă întreb acuma, cine s'ar mai fi ostenit la aşa ceva?!

Intr'altă zi vin răcit la şcoală cu o tuse ce părea că-i rudă cu cea măgărească. D-ra a chemat după masă pe tatăl meu căruia i-a spus cu multă îngrijorare să mă îngrijească de aproape, întrucât această boală e foarte grea, îndemnându-l să-mi dea ceaiuri şi medicamente.

Din foştii elevi ai domnişoarei institutoare Filofteia Nicolescu, cine nu-şi aminteşte cu bucurie de această fiinţă nobilă şi iertătoare?

Iată de ce gândul m'a dus întâi către această bună institutoare, căreia îi păstrez stimă şi admiraţie aleasă.

Sună clopoţelul. Eu şi încă trei conşcolari jucam bile, în două perechi. Clopoţelul de intrare în clasă, după recreaţie, ne lasă reci; urmam jocul înainte. La un moment dat, ne pomenim în faţă cu D-l Director Censtantinescu. Venea din casă pentru a merge în clasă. Ne surprinde asupra jocului. Urmează confiscarea bilelor şi câteva nuele peste cap şi urechi. De atunci nu am mai făcut asemenea joc în timpul clasei.

O excursie la Trivale. In rânduri de câte 4, mergem voioşi, cu Domnul înainte, cântând de răsuna toata Trivalea. In Trivale ne întâlnim cu cei dela No. 2 şi 3. Din glumă şi joacă ne luăm la luptă. Inarmaţi cu nuele de soc, lupta s'a transformat repede într'un mic răsboiu. Cad de amândouă părţile răniţi. Deşi singuri contra celor dela No. 2 şi 3, îmi pare că lupta s'a terminat cam egală, fiindcă Cloşeneştii noştri ştiau să lovească bine. A fost o bună ocazie ca Trivalea să fie curăţată de soc!!...

Mucenicii. Clasa IV am făcut-o după răsboiu, în localul şcoalei No. 2 de fete. Lângă curtea şccalei se afla locul viran pe care sunt construite acum atelierele şcoalei de meserii. Cum nu eram unul din cei astâmpăraţi, prepar un foc mare; pe acest loc, cu cucută uscată. Sar primul, iar după mine, Marinescu Nicolae, bursucul. Dincolo de foc mă împiedic şi cad cu piciorul pe un pietroi, iar Marinescu cade pe piciorul meu, rupându-mi-l. Văicăreli, zarvă mare. Urmează un calvar pentru Marinescu, care este obligat de D-l Director, ca pedeapsă — fără să fie vinovat săracul — să mă ducă în cârcă acasă. Cum a putut, bietul, m'a dus până la foişor, la pompieri. De acolo, un soldat cu inimă bună m'a dus mai departe, până acasă, pe Titu Maiorescu. Când m'au văzut părinţii, le-a venit rău. Cu aceasta se terminase săritura peste focul tradiţional de mucenici...

Marmelada Americanilor. Fiind şcolar silitor, în acelaş timp sărac, mergeam, ca şef de grupă, cu alţi colegi la cantina din subsolul şcoalei No. 1. Acolo veneau şi cei săraci dela No. 2 şi 3. Intr'o zi, după ce am mâncat, aşteptam afară prietenii dela No. 2 şi 3, cari şedeau pe aceiaşi stradă cu mine. Câţiva din ei, cu momele, iar eu cu gândul la marmeladă, mă hotărăsc să intru a doua oară în cantină. N'apuc

bine să înghit o linguriță de marmeladă că mă și simții înfășcat de guler. Tot prietenii dela No. 3 îmi făcuseră acest bine, pârându-mă D-rei supraveghetoare. D-ra mi-a tras o săpuneală bună, iar a doua zi, în fața clasei, am fost degradat din șefie. Singura dată când am căzut în ispită și am primit o aspră pedeapsă. Ce rușine, ce durere! De atunci n'am mai mâncat marmeladă, al cărui gust mi se pare și acum amar ca al chininei, dar nici pe prietenii dela No. 3 nu i-am uitat.

Incheind aceste neînsemnate aduceri aminte, mă adresez micuților de pe băncile școalei unde am învățat și eu abecedarul, povățuindu-i ca trecând pragul acestei școale să să nu uite sfaturile bune căpătate acolo și nici pe cei ce li le-au dat. Să nu uite de asemenea pe conșcolarii lor, cu cari au petrecut cele mai frumoase clipe. Să fie cinstiți, buni, drepți, iertători și mai presus de toate: buni Români, adevărați Români!

Ioan V. Comănescu
Contabil Pitești

13 Ianuarie 1936.

Pe D-l Constantinescu, fostul meu îndrumător din clasa IV-a, pare că-l văd atunci, ca și acum câțiva ani, când l-am întâlnit, voios, cu părul și mustața căruntă, ochii albaștri, plini de bunătate.

Când intra în clasă își arunca privirea-i dulce peste toți, făcea rugăciunea, apelul.

Iși începea întreaga datorie.

Vorbele explicative ale lecțiunilor curgeau ca apa bună cristalină. Mergeau în sufletul nostru cum merg gloanțele la țintă, trase de un bun mânuitor al armei. Se așezau în chichițe și la repetirea lecțiunilor se deschideau fără multă greutate. Și cât de mult ne iubea. La dânsul nu exista distincțiune de clasă socială. In fața sa tot atât valorai, cât și simpaticul burghez de atunci Ionescu Vasile. Știuse să cultive camaraderia între noi, în așa fel, că între mine fiu de țăran și între fiii orășenilor cu stare materială foarte bună, ca Ionescu Vasile, Deleanu Mihail, Furduescu și înșoșona-

tul Milică cel gras şi roşu ca focul, nu era nici o deosebire.

Nu pot trece să nu-mi amintesc şi de fratele Costache, care o ducea rău de tot cu cartea. Avea însă şi el părţile bune, care l-au făcut neuitat.

Dar câte şi câte amintiri nu-mi vin în minte, deşi azi, nu sunt cel de atunci, vremea celor peste 24 ani, aşternând valul uitării.

Munca D-lui Constantinescu a fost încununată de succes, căci majoritatea elevilor D-sale ocupă diferite ranguri sociale, care îi fac cea mai mare cinste.

Constantin D. Marin
învăţător
Priboeni-Muscel

15 Noembrie 1935

CUPRINSUL

INDREPTĂRI

Pag. 6	rând. 3	şcolare	se	va	îndrepta	şcolar
„ 6	„ 4	aceloea	„	„	„	acelora
„ 8	„ 3	potrivt	„	„	„	potrivit
„ 15	„ 19	tă	„	„	„	să
„ 24	„ 1 jos	1869-1870	„	„	„	1868-1869
„ 32	„ 15	prescurtată	„	„	„	prescurtare
„ 64	„ 4	1889-1890	„	„	„	1890-1891
„ 85	„ 12	asistări	„	„	„	asistării
„ 102	„ 3	Budessa	„	„	„	Budeasa